

**Specimina medica / Accedit sylloge epistolarum Pauli Gottlieb Werlhofii.
Selectiora quaedam consilia continentium.**

Contributors

Engel, Karl Christian, 1752-1801.
Werlhof, Paul Gottlieb, 1699-1767.

Publication/Creation

Berolini : Apud Christ. Frid. Vossium et filium, 1781.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/s733g487>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

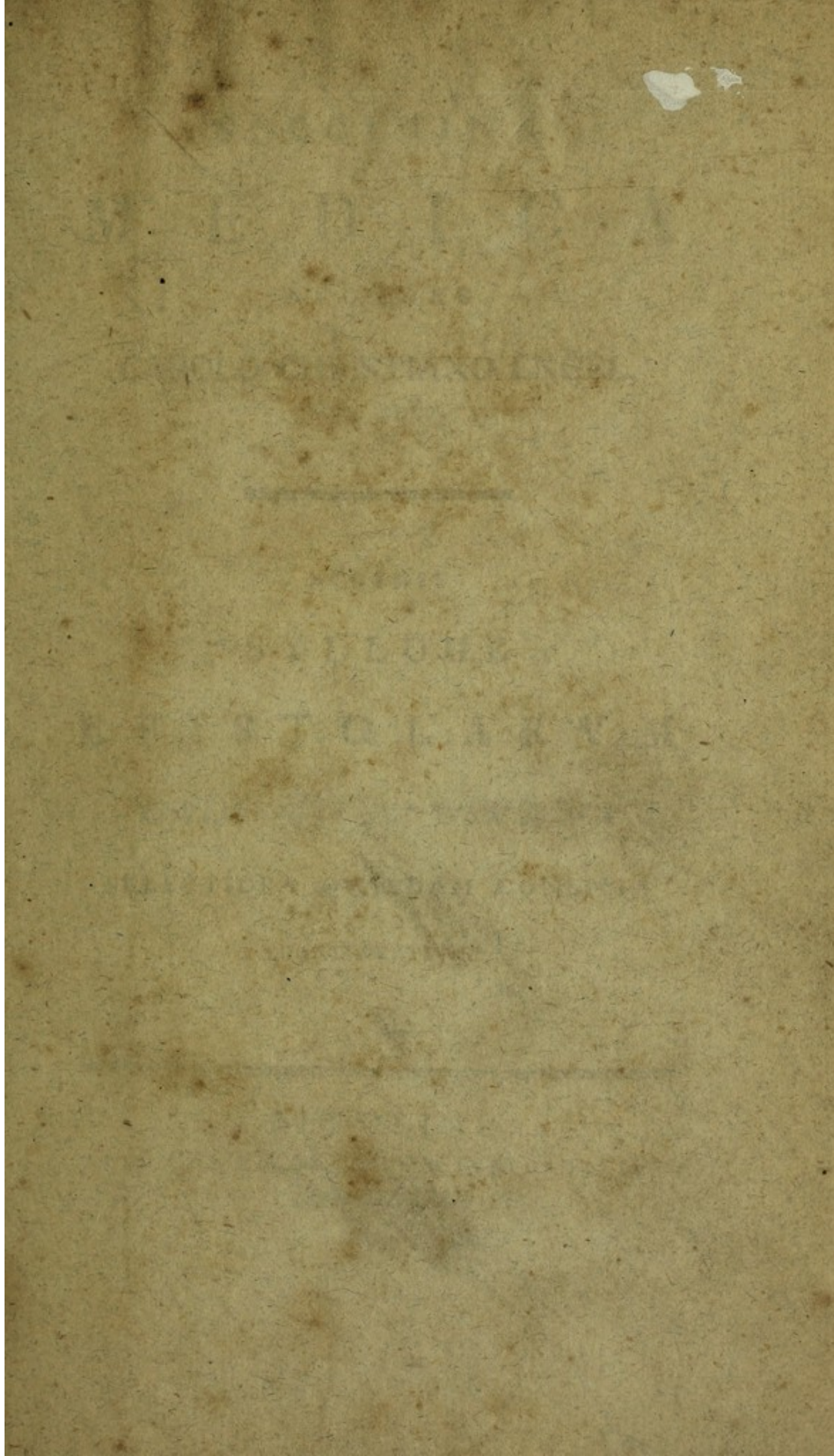
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

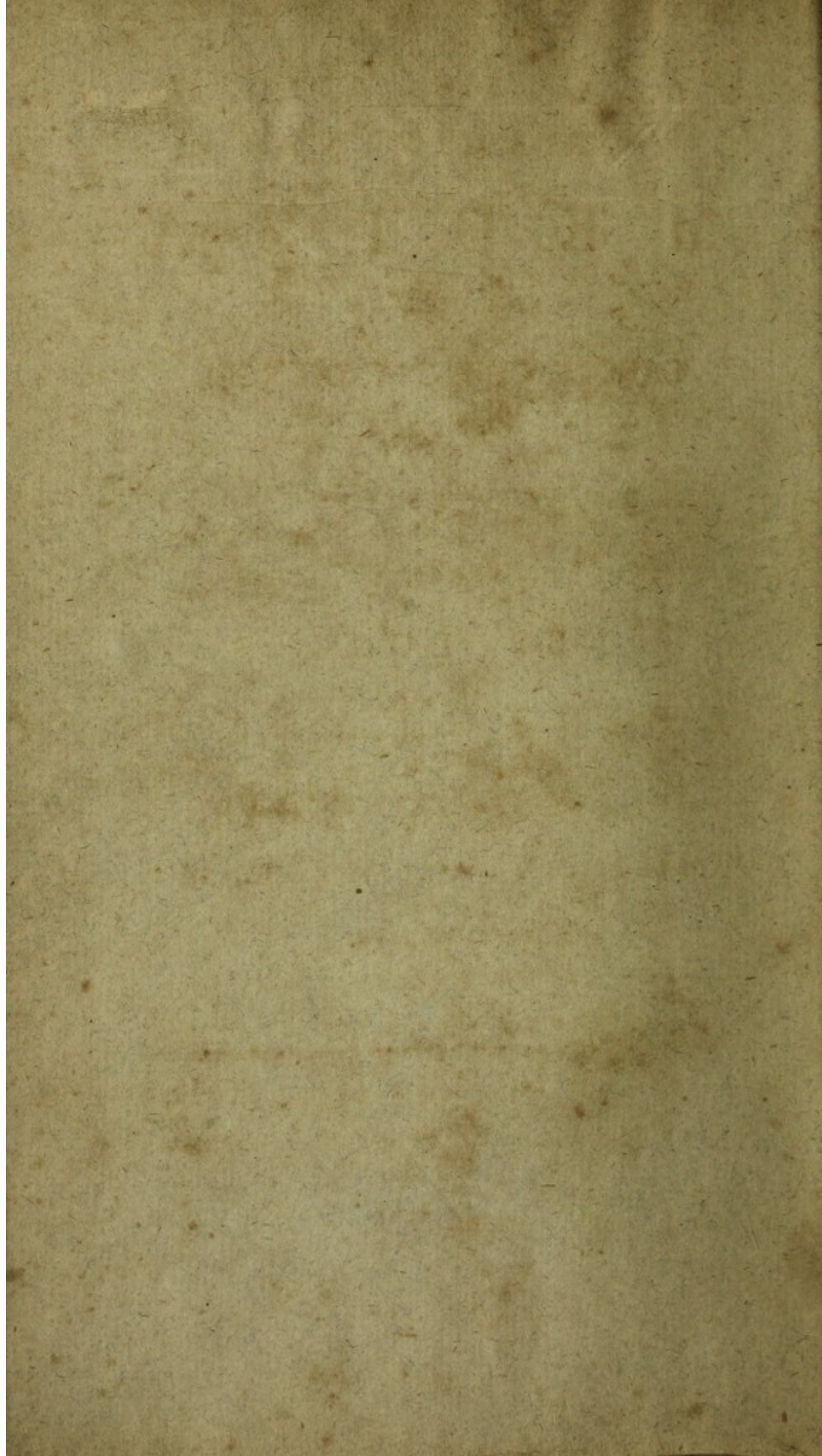

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

21716/B

John Snow
75682

SPECIMINA
MEDICA

AVCTORE

CAROLO CHRISTIANO ENGEL.

MED. DOCT.

ACCEDIT

SYLLOGE

EPISTOLARVM

PAVLLI GOTTLIEB WERLHOFII

SELECTIORA QVAEDAM CONSILIA

CONTINENTIVM.

BEROLINI

APVD CHRIST. FRID. VOSSIVM ET FILIVM.
MDCCLXXXI.

1781

SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO
FRIDERICO
DVCIREGNANTI MEGAPOLITANO
PRINCIPI VANDALORVM SVERINI
ET RATZEBVRGI
COMITI SVERINI
TERRARVM ROSTOCHII ET STARGARDI
DOMINO ETC. ETC.

PATRIAE PATRI
DOMINO SVO INDVLGENTISSIMO

LEVIDENSES HASCE PAGINAS

ET SIMVL

ARDENTISSIMA VOTA

PRO

OPTIMI PRINCIPIS

SALVTE, LONGAEVA VITA

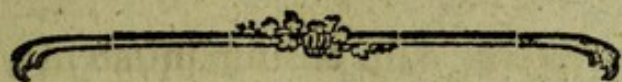
FELICITATE OMNIGENA

HVMILLIMO MENTIS CVLTV

CONSECRAT

DEVOTISSIMVS

CAROLVS CHRISTIANVS ENGEL.

PRAEFATIO.

Meum duco, rationem expectaturis, si quos forte habuero, lectoribus reddere, quo nomine alieni iuris epistolas, alteram quasi huius libelli partem, ipsorum vsui offerre mihi liceat. Eas vero cum edendi venia, tanquam dono, me accepisse sciant ab illustri Archiatro et Consiliario Aul. H. L. BECKER, Viro longa ea-que feliciori praxi celebratissimo, mihi-que, quod laetor sane, et affinitate et amicitia iunctissimo. Is per XX fere annorum decursum, praesertim vero primo praxeos suae decennio, (quo se STAHLII theoreti-
cis quidem placitis nunquam, attamen
methodo medendi cautelisque practicis
adhuc inhaesisse fatetur,) frequens habuit
litterarum commercium cum Summo WERL-

PRAEFATIO.

HOFIO, quem, cum et humanitatem viri et praeclaras medendi rationes ipsa conuersione penitus cognoscendi aliquoties data esset copia, haud vulgari modo suspicere, immo etiam amicis praestantioribus annumerare gauisus est. At saepe mecum de praxi ingenioque WERLHOFII, et datis ab eo responsis medicis, serena fronte collocutum hortatus sum, precibusque sollicitaui, nisi cunctas, selectiores tamen epistolas, quibus petiisset impetrassetque ab eo consilia cum orbe medicorum communicare, vel mihi edendas concedere vellet. Concessit tandem, ductus praesertim benevolentia, ut ornamentum aliquod conciliaret exiguo, quod me moliri nouerat, opusculo. Spero autem, lectores mecum ipsi gratias esse habituros. Quis enim est e meliori medentium coetu, quis artem prudenter ac feliciter exercendi studiosior, quin virentem semper WERLHOFII memoriam ita colat, ut vel schedulam, eius quodam effato inscriptam, laete excipiat, atque

PRAEFATIO.

atque in scrinium suum sancte recondendam putet? Vtinam vero omnes, qui cum morborum historiis magni viri consilia adhuc seruauerint, puluere forsan turpi, vilibusque chartis sepulta, quae scitu digniora videantur, in meritam lucem ederent. Nemo enim frequentiora et meliora dedit: nemo quoque WERLHOFIO vnquam modestior fuit, vel negotiorum multitudine impeditior: quamobrem, ut ipse, exemplo F. HOFFMANNI, tanto nos thesauro donaret, hortantibus amicis semper recusauit.

De meis nihil omnino praefari decreveram, nisi forte lectorem rogaturus, ut ea qualiacunque, licet epistolis praemissa, loco potius additamenti haberet. Attamen de primo specimine nonnulla mone-re liceat. Quaedam modo titulus promittit: nihil de usu *interno* mezerei. Qui quidem externo adhuc inter nostrates rarior, forte etiam utilitate inferior est. Sed non vbique eum medicis contemni, quam-

PRAEFATIO.

vis haud amplam, in Germania certe, laudem acquisiuerit, passim testimonia exstant. Neque adeo corticem, sed potius radicem interne adhibent, quam tamen Cl. VOGEL (*mat. med. p. 240.*) ob immoderatam purgationem plane dissuadet. Interim Berolini satis frequenter eam vel et corticem, in decoctis vsurpari, a pharmacopola quodam mihi relatum est. Cel. quoque MURRAY (*appar. medic. Vol. I. p. 338.*) formulam decocti tradit, radicem mezerei habentis, quo medici Lisbonenses incommoda post ptyalismum et liberatiorem mercurii usum residua tollere dicuntur. Atque ab hoc decocto nihil plane discrepat, quod in nodis venereis praeter opinionem profuisse vidit ALEX. RVSSSEL, (*V. Medic. Bemerkung. und Vntersuch. einer Gesellschaft von Aerzten in London III. Band pag. 163.*) qui deinde solam eam radicem eximio cum effectu tentauit.

Vsus externus iam familiaris quodammodo esse seque probare coepit medicis

Sue-

PRAEFATIO.

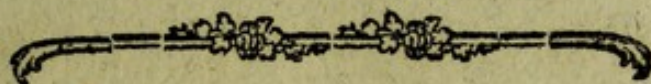
Suerinensibus; nec magis eum negligunt Rostochienses, quemadmodum ab eius loci medico, D. OERTHLING, amico meo honoratissimo, accepi; cuius hanc quoque repetitam observationem hic memorare fas erit, nempe tumores istos nodosos, quibusdam a cortice imposito excitari solitos, contra remedia externa plerumque rebelles esse, sibi relictos autem breui sponte evanescere.

Diu iam elaborato specimine ex commentariis Helmstad. de rebus nov. litterar. Fasc. III. Scida XVIII. vidi, Actis Acad. El. Mogunt. insertam esse RUMPELII dissertationem de *Daphnes mezerei* viribus; cuius hanc commentator dedit epitomen: *Cortex Daphnes mezerei ad brachium hominis adligatus viginti horarum spatio humores attraxit, quum cortex Daph. Gnidii intra quadraginta octo horas demum eundem effectum produceret. Fortius agit uterque cortex, si non aceto sed aqua antea imbuatur.* Cel. Auctor ophthalmiam serosam, rheumatismum,

PRAEFATIO.

num, odontalgiam, hemicraniam, rheumatismum cum epilepsia coniunctum, spasmus et paralyfin, febrem ex retrogressa serpigne inueteratam et parotidis morbum, adhibito hoc cortice, curauit.

Quamuis ergo superuacanea videri nunc vel maxime possit scriptiuncula mea, eam tamen abiicere nolui, cum et proprias quasdam observationes addat aliorum obseruatis, et ad aliquos, sperem, peruentura sit, qui et acta illa, aliaque, in quorum vasto quasi gurgite rari nantes plerumque deprehenduntur commentarioli medici, tota volumina sibi comparandi opportunitate mecum careant.

CONSPECTVS SPECIMINVM.

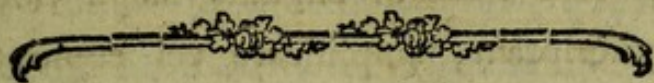
- I. Quaedam de vfu corticis mezerei externo. pag. 1.
- II. De vertigine nausea ac vomitu eorum qui
curru vehuntur. pag. 24.
- III. Historia vomitus chronici cum cardial-
gia. pag. 75.
- IV. Tumor linguae ex vfu mercurii. pag. 96.
- V. Febris tertiana complicata, aliquoties reci-
diua. pag. 103.

ARGV.

ARGVMENTA EPISTOLARVM.

- I. Haemorrhoides per vesicam. pag. 113.
- II. Morbus cachectico - convulsivus. pag. 145.
- III. Affectus vertiginosi et semiparalytici scorbutici pag. 152.
- IV. Symptomata , polypum cordis mentientia. pag. 166.
- V. Morbus ex arthritide anomala in cachexiam hydropicam transiens. pag. 173.
- VI. Chorea St. Viti. pag. 189.
- VII. Affectus hypochondriacus cum convulsionibus epilepticis et insigni decremento corporis. pag. 195.

I. Quae-

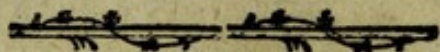
I.

Quaedam de usu corticis mezerei externo.

Remediorum eadem fere, quae vestium, fors esse solet; in quibus nempe recipiendis iterumque abrogandis, magis plerumque dicitur opinio et mos, quam quidem propria ipsorum indoles. Sunt enim perpauca altioris laudis et adeo confirmatae virtutis medicamina, quae per vnum alterumque decennium celebrata, etiamnum honorem, nouitate olim adeptum, retinent, immo in dies maiorem nanciscuntur. Plebis quidem ingenium, ut fuetorum in genere, sic et auxiliorum tenax reperitur, quorum utilitatem semel experta est, vel se credit expertam esse; eiusmodi enim discrimina parum curat. Contra medicorum nonnulli quaevis noua eo fere captant auidius, quo magis

A

famam

famam suam, et artis dignitatem limitesque, quibus eam nimium angustis saepe viderunt circumscriptam, amplificare vel cupiunt vel sperant. Id vero dolendum est, per ingentem experimentorum, quotidie incrementem, vbertatem non adeo veras artis augeri diuitias, quam medentium animos distrahi. Ea enim inani consiliorum multitudine scientia nostra infirmior, delectus difficilior, optatus in mendo successus magis semper fortuitus euadere debet: ut nesciam, an sancta quorundam simplicitas praeferenda sit aliorum inconstantiae. Plerique etiam inuenta sua, agyrtarum instar, immodicis promulgant laudibus, quae conspecta scilicet commentorum nota, prudentes fidem iis vix tribuunt, timidiores plane ab usu deterrentur. Sed aliud quoque damnum, idque peius, eo effici videmus. Sunt enim nonnulli adeo heroïcae, nisi mauis stupidae et ignauae mentis, ut efficaciori, quod semel fortuito arripuerint, remedio plerosque morbos, valde licet diuersos, aggrediantur, et vix mala fortuna se coerceri sinant. Sic noui, qui modo asa foetida, modo tartaro emetico, cortice Peruv. immo et mercurio sublimato cet. tanquam
gla-

gladio incantato ad quemuis fere hostem obvium vtuntur; hoc nomine vagis, quos vocare solent, equitibus facile adnumerandi.

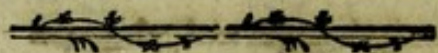
Neque tamen cognitionum humanarum conditio amicis semper animorum consensum admittit, neque in detegendo fines. Industria et casus nova quotidie praebent auxilia, vel novas saltem usus rationes: de quibus non est optandum, vt reficeantur, modo maiori accuratione et candore tradantur, quam quidem a multis fieri solet. Sciant praeterea, qui de arte nostra bene mereri cupiunt, non tanti esse, molem, quam dicunt, materiae medicae exaggerare, quam ipsorum morborum naturam melius exponere, et novis experientiae suffragiis comprobare utilia.

Verum, eiusmodi nova obtulisse, quae vel adhuc desideratum effectum vere praestant, vel peculiare commodum habent, laudem esse censeo, eamque deberi CL. LE ROI, qui de cortice Laureolae scripsit. a). Ille enim cortex interdum non vno nomine aliis quibusque cauteriis facile praeferendus est, mihiq; eum e voto

A 2

ali-

a) *Versuch über den Gebrauch und die Wirkungen der Seidelbastrinde. übersetzt von Juncker, Straßb. 1773.*

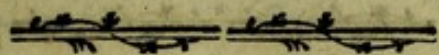

aliquoties satisfacere, laetus memini; licet nonnunquam spem fefellisse, fateri debeam. Sed, cum multis nostratum vel minus adhuc cognitus, vel neglectus videatur, non me actum agere iudico, si, quae de huius remedii effectis ipse experiendo didicerim, candide communice-
cem; quo forte nonnullos ad rem, non adeo vilem, attentiores reddam.

Qui in nostris officinis habetur cortex, quemque ego adhibui, fruticis est, Linnaeo *Daphne mezereum* dicti; cuius nitidam, ut solet, delineationem dedit Cel. OEDER b). Nostratibus vocatur *Seidelbast-Baum*, *Kellerhals*, *Pfefferbaum*. Sparsim quoque in hortis colitur, ob florum suaue ac solitarium decus: ineunte enim Martio floret. Noster vero et alterius illius speciei (*Daphne gnidium* Linn.) cortex nihil fere, comparatis inter se virtutibus differunt; ut, pro nata opportunitate, recte sibi invicem substitui queant.

Prius vero, quam ad narrandas meas qualescunque observationes progrediar, experimenta quaedam chemica, cum illo instituta,
bre-

b) Flora Danii. Tab. CCLXVIII.

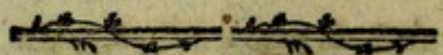
breuiter subiungere liceat, quibus tamen nolo ad explicandos effectus uti.

A) Corticis vnciae duae, rite concisae et aqua niuis purissima infusae, post debitam macerationem frigidam exhibuerunt extracti gummosi drachmam vnam, et grana quindecim, exceptis aliquot, vasi adhaerentibus.

B) Eadem corticis quantitas, calide digesta dedit, praemissa destillatione, extracti gummosi fere drachmas duas cum dimidia: pondus, priori illo duplo maius, quod et saporis vehementia nonnihil superat. Aqua destillata colorem habuit albicantem, odorem modo tenuem, sed peculiarem corticis; saporem extracti valde moderatum. Nihil vero salis vel olei essentialis obtineri potuit.

C) Ex ficcato eodem cortice, spiritus vini summe rectific. extraxit grana quadraginta octo resinae purissimae; quo facto, residuum cum particulis solubilibus sapore simul vrente plane spoliatum est.

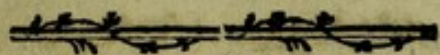
D) Denique vncia corticis, cum octo aceti vini destill. acerrimi vnciis bene digesta, praebuit extracti grana triginta tria: subtractis nimirum, ut par erat, quae ex ipso aceto, ante

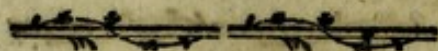
explorato, accesserant. Colore nigriori hoc extractum cetera, quae profunde fuscum habent superat. Cuncta vero, praeter odorem haud ingratum, id quoque commune habent, ut moderate sumta tardius se linguae insinuent, at, post horae quadrantem, sat acri eam ac diurno stimulo, instar herbae dracunculi masticatae, afficiant: vehementius quidem extract. resinosum, lenius ultimum, aceto paratum.

Iam ad morbos veniendum est, in quibus cortex noster efficax se remedium praestitit. Mea vero commentatio ad hos saltem pertinet, quorum ipse curationem tentavi. Hic primum facile locum meretur *audiendi difficultas*, quam multiplicis generis esse, et aegerrime plerumque sanari, nouimus. In ea curanda plurimum sane commendationis habet mezereum: sedulo, tantum indagetur ubique vera vitii indoles, ne auxilii loco damnum inferamus. Cum enim omnis, quantum constat, corticis externe adhibiti virtus in copiosa humorum euacuatione excitanda posita sit, prodesse nequit, ubi ex nimia siccitate suum auditus vigorem amiserit, cuiusmodi casum auctor refert. (pag. 109.)

Con-

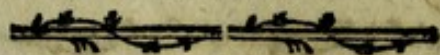

Contrariae naturae fuit surditas, cuius curationem, aliis remediis haud frustra inceptam, hoc feliciter perfeci. Mense Aprili Anni 1775 vir quidam precibus me adiit, vt, si fieri posset, restituerem filium suum, valde grauiter audientem. Ipsi enim patri parum spei supererat; purgantibus nempe, vesicatoriis, aliisque sat multis per longum tempus in cassum adhibitis. Cachexiam quandam puer, duodecim annos natus, pallore testabatur, ipsi quoque parentes infirmæ sanitatis erant; mater præsertim deprauatis scatebat humoribus, vnde etiam infantes, quotquot habuerat, lacteque suo nutriuerat, innumera mala patiebantur. Dudum puer fuerat tardior, parumque ad mandata attentus; quod pater, cum postea nec stupidum, nec contumax ingenium proderet, ex laeso iam tum forte auditu deducendum esse coniecit. Quinto enim ætatis anno febre miliari correptus fuerat, quæ id vitii reliquisse videretur. Luculentius autem apparuit, cum duobus post annis, a casu grauiori vulnus cutaneum capite accepisset, iuxta verticem. Ab eo inde tempore malum semper increuerat, adeo, vt iam, coelo nubilo, vix perciperet, nisi vociferantes. Num

itaque ab hoc casu, an ab illa febre primam traxisset originem, dubium mansit. Quod tamen, coelo sicco ac sereno existente, facilius audiret, indicio mihi fuit, stagnantes in aurium recessibus humores serosos proxime in culpa esse; spemque fecit, vinci posse vitium, quod minus fortasse ad ipsam sensus machinam pertineret. Vermium quoque erat suspicio, quibus ope mercurii dulc. et rad. ialapp. expulsis, cogitavi de resoluenda obstructione, dissipandis deriuandisque humoribus, denique de aurium organis iterum corroborandis. Ergo bibere decoctum ex rad. graminis, taraxaci, foeniculi et cort. Culilawan; externe vero applicare iussi liquorem ex olei chamom. dest. scrup. vno essent. succin. ord. scrup. quatuor compositum, gossypio (ad gutt. 4 — 6) excipiendum, supra datis facculis, ruta, scordio, chamom. adiecta camphora, plenis. Oleo chamom. quia valde vrebatur, substitui spirit. sal. ammon. succinat. drachmae vnus pondere spirit. Mindereri vnciae admixtum; nauseamque excitanti decocto eundem spirit. Minder. in mixtura sumendum. Quibus licet notabile quid proficeretur, pallor tamen et segnities corporis eiusmodi adhuc
reme-

remedia suadere videbantur, quae fibrarum compagem roborando, sanguinis conditionem emendarent. Quo fine placuit pulvis cachect. Quercet. subiuncto, at mox iterum repposito sero lactis, quod scilicet, male paratum, male ventriculum afficit. Sat breui quidem tempore puer omnino valuit; immo, quod ipse miratus sum, cum tantum non plane surdus fuisset, iam acute audire coepit; tempestate quantumvis procellosa. Sed auditus vitia, ex sueto in primis humorum congestu orta, saepissime ex improviso redeunt, vbi plane victa videbantur; quod, quo diutius durauerat, eo hic magis erat metuendum. Vesicatoria non adhibueram; neque, quid multum profutura fuissent, video, cum diuturna saltem deriuatione recidiuis praeverti queas. Corticem itaque mezerei, cuius fere oblitus eram, in usum vocavi, iuncto tantum, ad maturandum eius effectum, suffimigio ex gummatib. roborantibus bacc. iunip. cet. Prodigeserum euacuauit; post semestre tandem remotus est. Acutissime adhuc audit, licet interdum, ne hoc silentio premam, instante procella susurru quodam vexetur. Audiendi tamen nulla difficultas renascitur, quam, sine

corticis longo usu dudum reuersam fuisse, nullus dubito. Nonne eodem facile coerceri posse credatur, posthac forte reditura?

Idem plurimum leuauit feminam, triginta annos transgressam, tenerrimeque constructam, quae iam per aliquot lustra, capite varie ac vehementer laborauerat. Oculi erant hebetes, rubore suffusi, stillabantque liquorem, acrimonia sua genas rodentem. Is, coelo inclementiori facto, aures vergere solebat, ut surda fere fieret, leuatis pro tempore oculis. Maxime autem vexabant capitis dolores, ex innato quasi fonte arthritico oriundi. Vesicatoria, saepissime licet adhibita, usus molestiam vix leuando compensabant; fonticuli fere nulla utilitas. Denique, me suadente, mezerei corticem adhibuit, qui breui quidem tempore id effecit, ut quinto iam inde labente anno, semper fere distincte audiat, voce tantum non nimis suppressa; oculi, margine licet superciliorum non nihil rubente, aciem tamen pristinamque claritatem recuperauerint, arthritici autem dolores supersint nulli. Cortice quidem, qui miram feri copiam fundit, nequit diu vacare; eadem vero fonticuli premunt necessitate: vesicatoria

nec

nec feruntur diu. In corpore iuniori, maloque minus inueterato, perfectam forte sanationem praestitisset.

Ad virum supra memoratum forte rusticus quidam venit, dum filio brachium deligabat. Percunctatus ille, quid sibi vellet id remedii? eiusque laudes laete miratus, particulam sibi expetiit, suum quoque filium curaturus, malignis vbique redundantem humoribus. Fuero enim magnum et rebellem abscessum esse in brachio, labia naresque semper valde tumere, oculos fundere acris lymphae copiam, eaque genas depasci. Timidus ille quidem, ut modo hominem mitteret, dedit nonnihil fibrarum, quas nullius frugis esse putabat. Breui vero tempore hic redit, summopere virtutem remedii praedicans, nouamque eius copiam poscit. Summas postea gratias egit, filium perfecte eo restitutum esse, testatus.

Alia iam exempla praetereo, quae non minus probant, quantum saepe mezerei cortex in debellandis malis valeat, vel saltem coërcendis, quibus vesicatoria, purgantibus iuncta, non sufficiunt. Quibus non leue illud momentum accedit, quod in illa vrbe, vbi nuper ipsum corticis

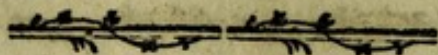

ticis nomen ignorabatur, celebre iam sit remedium, quamuis et praeiudicio et vetularum auctoritate destitutum.

Subiungere hic quaedam liceat de eius agendi ratione obseruata. Breuis enim repetitio nec iis forte displicebit, qui pleraque in libello, supra laudato, multis quidem verbis ratiociniisque intexta, legerint. Sic vero repetam, vt, quae mihi incerta, quae restringenda emendandaque videantur, praesertim moneam.

Auctoris praecepta sequutus, applicui semper corticem, quo loco musculus deltoideus inferne annectitur; ita, vt interiecto aliquot linearum spatio, tria eius fragmenta imponerem, quae iunctim pollicem circiter quadratum aequarent. Cute nondum erosa, aceto; deinde vero aqua tepida molliri potest, quo fine pauca horae minuta sufficiunt. Longiori maceratione non opus est; nimia forte vim minuit; multum enim gummosarum partium extrahi, flauus aquae color indicat. Secundo vel tertio die cuticula attenuari, rubere, punctisque sudantibus notari; quarto vel quinto plerumque, quin et prius, destructa esse solet. Tunc carne mortua, quam dicunt, vulnus tegitur, nihil
tamen

tamen minante, cum paucis diebus continuato corticis usu sponte separetur. Quod si forte minus cito eueniat, urgente interim dolore, lenient ipsamque corticis operationem iuuabunt folia herbar. emoll. vt maluae cet. vel linimentum ex vitello ouorum cum mellis particula vel vnguent. altheae cum cerato Saturn. mixtum. Aucto subinde affluxu lymphæ iam intra quatuordecim dies sat largo riuo fluere iis solet, quibus optime conduxerit. Quandoque auctor (pag. 15 l. c.) vbi non leuare modo vel cauere morbum, sed percurare tentat, triplicem quoque corticis quantitatem sumit; at nescio, an male? Quorum enim temperamento inimicus est, his credam incommoda potius augeri, quam euacuationem. Fauente autem natura, auctum sane stimulum non facile desideraueris. Tantam equidem vidi sericopiam per diei noctisque ambitum excretam, vt vel quatuor et quinque vncias videretur excedere, maiorem quis optaret? Immo etiam moderamine interdum opus est, certe in debilioribus; tum, quod nimia humorum iactura sanitatem pessundaret, tum vero, quia interdum, calida in primis aestate, molesta fit. Eo enim

enim tempore, cum calor natura sua humores expandat, ad cutem propellat, pluribusque contaminet acribus particulis, largius plerumque excernuntur, ingratumque odorem spargunt. Videndum igitur est, quid corporis conditio, tempusque suadeant. Aegrotus affatim bibat potum refrigerantem, lintea crebrius commutet, chartamque bibulam, pluries complicatam, qua plurimum liquoris absorbetur, superimponat: quae si omnino non sufficiant, cortex aliquantisper seponendus est.

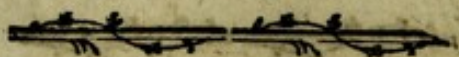
Dolores, quos ab illius usu fere abesse, ex auctore colligeres, licet non adeo duri sint, quam a cantharidibus excitati, satis tamen, duratione in primis vexant; donec copiosiori lymphae profluvio sensim denique diluantur. Aculeatae quasi corticis fibrillae (pag. 44. auct.) quid efficiant, non intelligo; quidni enim quilibet fere cortex eodem modo perforaret cuticulam? Quam exedi quidem, neque in vesiculas eleuari, cum limitatione verum est. Paruas nonnunquam natas vidi, ob firmiorem forte texturam cuticulae, forte etiam ob proniorem feri affluxum. Quod vero his, quibus nascuntur, aptior remedii usus sit, observare nondum potui.

Neque

Neque enim idem semper effectus sequitur; cum, quod supra iam innui, quibusdam constitutionibus repugnet. Illud vero ambiguitatis vitium cortex mezerei cum plurimis certe remediis, immo cunctis, commune habet. Scilicet natura, certis ubique adstricta legibus, nunquam non sibi constat; nostra autem rerum cognitio non satis definita est. Quam igitur indefessa observatione potius amplificare decet, quo rectius olim in diiudicandis versetur corporibus, quam reiicere remedium, cuius tamen eximia virtus negari nequit.

Corticem nostrum, perraro licet, omnem adeo expectationem deludere, ut nec ruborem excitet, eiusque inertiae causam esse in congestis densisque humoribus, corrigi autem amaris resolventibus, purgantibus, testatur Cl. LE ROI. (p. 17. 18.); ego nunquam expertus sum.

Alia frequentior eius hic notanda est pravitas, quam obiter, tanquam ex incauta saltem applicatione oriundam memorat. Mihi vero natura sua quibusdam corporibus videtur adversus esse, cum nulla saepe circumspectione mala effecta euitari queant. Vim suam omni-

no exercet, cutem profunde exedendo, cui tam pertinaciter nunc adhaeret, vt cum ipsa quasi coalitus, vix calidi lactis ope separetur. Dolores interim creat bene multos, feri autem ne guttulam elicit. Quibus non raro totius brachii tumor iungitur, vel et inflammatio: noui quoque exemplum abscessus, supra cubiti flexum contracti, qui plurimum puris fudit. Attamen horum taedio nullum fere periculum inesse solet; fomenta enim discutientia, liquor vegeto-min. Goul. aliaque notissima remedia breui aegrotum membrum restitunt. His quidem ac tempestiua corticis remotione opus est, inflammatione orta; ne quid renitente natura moliamur. Si tamen minus seuerere resistit, et placari posse videtur, tentare fas est, quid externe mollientia, internis resoluentibus iuncta, forte iuuerint. Piget enim, tot frustra omnino sustinuisse dolores, leuiusque discrimen prudenter administrata opera forsan superabitur. Quo fine, praeter solutiones salium amarorum, vel decocta radic. resoluentium, v. c. taraxaci, graminis, bardanae, commendarem in primis auenaceum illud **LOWERI** vel et serum lactis at sincerum.

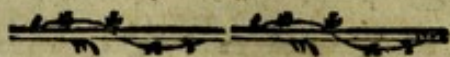
Sunt

Sunt etiam, qui peculiarem a mezereo effectum dictis abfimilem, virtute medium, experiuntur, quibus, fonticuli instar, pus conficit, feri autem nihil vel perparum euacuat.

Verum dignoscere temperamenta, tutoque quid futurum sit, providere iudicio, labor est. Docuit tamen experientia, ex ipsa remedii indole intelligenda, hos, qui pallent, quique corpora laxiora, multisque humoribus ferosis abundantia habent, plerumque et melius ferre corticem, et maiora inde emolumenta capere. Brachii tumorem plurimosque dolores creavit viro, cui cutis valde dura ac flauo colore tineta, corpus siccum est. Idem accidit feminae seniori, cui cutis stricta, constitutio valde arthritica, pituitae vitreae copia, et ad erysipelas faciei procliuitas. Virgo, quae genis, nimium quidem rubentibus et corpore fatis robusto gaudens, prauis scatere videtur humoribus, dum, suo ducta arbitrio, mezerei in profliganda, ni fallor, odontalgia virtutem tentabat, tumore ingenti, inflammatione, abscessu plexa est. Illius usum, quo molesta lipitudine et, quibus subinde vexari solet, pedum ulcusculis liberaretur, suasi nuper amico,

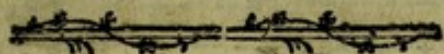
B

ficca

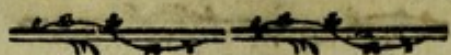
ficca constitutione, sano faciei colore, cute autem valde tenera praedito, vitamque docta semper sedulitate degenti. Sed profunda erosionem facta, acerbos dolores excitauit, pessimeque adhaesit, ut cruenta interdum esset separatio, nec, praeter nonnihil puris, tantillum liquidi apparuit. Enimuero ex his, si quid recte opinor, concludi potest, (accuratius tamen usum limitare non audeo) mezerei corticem minus plerumque conuenire hominibus valde siccis et macidis, et quorum sanguis compactus est, viscidiorique pituita refertus. Notari velim, neminem eorum, quos cortex adeo infestauit, nimia eius quantitate usos vel unquam insoliti quid a vesicantibus expertos esse. Illorum igitur prauorum effectuum causa neque in cutis quadam peculiari irritabilitate, neque etiam in stimuli ipsius vehementia videtur quaerenda esse, qui profecto in cantharidibus potentior est, multoque atrocior. Nonne vero, ex parte saltem adscribantur operationis tarditati, qua fit nimirum, ut, quae, consumpta epidermide duro cortici immediate exponenda est, cruda cutis diutius rodatur? Peiora sane continuatam vesicantium applicatio-

nem

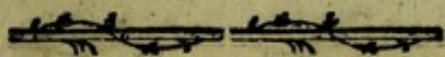

nem sequerentur mala, quae praeterea, ut nuperrime in sene soporoso observaui, urethrae ardorem miclumque cruentum producunt. Fieri quidem non potest, quin tam arcte adhaerente nudosque nervorum apices rudiori modo premente cortice, vis stimuli ideoque dolores augeantur. Hinc obturatis vasculorum lymphaticorum orificiis allectisque simul humoribus, praesertim acrioribus, nascuntur facile tumor, atque inflammatio. Cessant denique dolores, quam primum lymphæ vberius fluit, quæ, puta, adhaesio, stimuli quoque atrociam minuuntur.

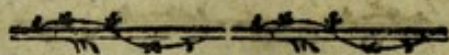
Vesicatoriorum mentione facta, cum verus remediî valor optime decernatur comparatione, paucis hic attingere liceat, quid discriminis illa inter et corticem nostrum intersit, ratione effectuum atque utilitatis. Quemadmodum enim in cultissima quaque lingua non duo facile reperiri vocabula debeant, omnino æquipollentia, quin certe subtiliori quadam, haud omnibus forte intellecta significatione vnum ab altero differat: sic etiam in castigatiori remedium delectu vix admittenda sunt, quæ nulla peculiari ac notabili virtute a similibus

quodammodo recedant. Atque dantur reuera, quae, dum non vno nomine sibi inuicem substitui posse videantur, vigore tamen, agendi modo, variisque adiunctis viribus, ideoque diuersa ad singulos casus opportunitate discrepant. Verba quidem ad verum rationalemque usum reuocare, philosophi est; medici autem, quae vulgo aequiparari solent, remedia secundum priuatam cuiusque actionem, lege in primis experientiae prudenter dirimere, ne iudicii defectu circulatorum inepte vestigia sequatur. Equidem non, quae coniectura suggerit, sed ipsius experientiae effata curo. Quibus in comparanda vtriusque remedii natura nixi, non est, cur circa quaestionem illam, ab auctore quasi affirmante prolatam (pag. 30. conf. c. pag. 19.) haesitemus; num puta cortex mezeriei eadem, qua vesicatoria, quantitate applicitus, toto horum munere commode fungi possit? Vtrumque enim humores per cutem corpori abunde subtrahit; quod maxime inter se commune habent. Id quidem experimentis explorandum, interimque vesicantibus in morbis acutis praerogatiuam deberi, haud negat. Sed, quid scrutinio opus est? Maturum ab eo
auxi-

auxilium expectari nequit, cum ad exferendas vires suas plus sibi dierum, quam illa horarum, postulet. Scilicet agendi modum parum, si quid, mutat copia, etiam si effectus deinde augetur; nec minus promte agit vesicatorium, exiguum locum occupans. Quod si tamen, aucta corticis quantitate ipsam quoque actionem accelerari ponamus; quid, quaeso, vesicantibus vel sic praestaret? Non laederet vesicam vrinariam, concedo; at forsan tumores phlogisticos, qui ab illorum usu abesse solent, nimio autem corticis vsui, ipso testante auctore, facile superueniunt, magno aegroti incommodo, vel et detrimento produceret. Ergo nullum dubium est, vesicatoria, quotiescunque stimulus potentior ac citior requiratur, merito praeferri: contra vero feliciorum esse mezerei usum in chronicis affectionibus, ubi multa euacuatione feri, ac diuturno stimulo opus sit: quo nomine et vesicatoria, et magis etiam fonticulos, multis adeo formidatos, valde superat. Clementius tamen simul agit, quia tardius, ut ex voto semel succedens, feri fluxus per menses, immo annos, sustineri queat,

nec tantas creet molestias, quantis stipari solent vesicatoria, aliquoties reiterata. Nolo vero haec adeo stricte intelligi, ut nullius plane chronici morbi exceptionem admittere videar, ubi vesicatorium praeferrī fas sit. Sic forte in herpete praestat, ipsius fedi impositum. Nec semper votis corticem respondere, supra dixi. Immo sane nimii esse in laudibus mezerei possumus, et fuit fortasse Cl. LE ROI, qui ipsum, non satis moderate quidem, ad melancholiam, arthritidem fixam, morbum hystericum, cet. commendat, quibus, cum eorum causa non semper in latice seroso existat, saepius non medebitur. Praecipue autem conducere credo in pertinaci aurium oculorumque affectione serosa; doloribus arthritico — rheumaticis, ex acrimia humorum vbertate; in asthma, a similibus collectione in pulmonibus orto, aliisque malis, a temere repulso quodam exanthemate, vel ulceribus perperam curatis; in curando potissimum ulcere cutaneo serpiginoso, vernacula *Salzfluß* vocato; ad hemicraniam forte, denique ad cauendos hemiplegiae futuros insultus, quemadmodum in fene hemiplegico

etico obseruasse mihi contigit. *) Num forte etiam in tumoribus lacteis? c)

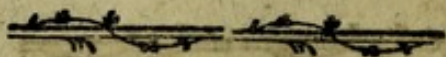
Suntne alia forte remedia, nostro virtute atque agendi ratione aemula? Ego non noui, nec video, quam necessitate coacti, multiplicatis experimentis attentionem nostram magis semper diuideremus. Stimulantium sane rodentiumque magna copia existit; vnum illud numerosum ranuncolorum genus quot causticas offert plantas? Atqui in ipsa horum virtute opprobrium est. Legantur modo, quae Cl.

B 4

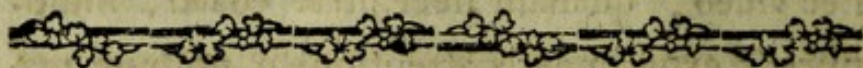
TIS-

*) Vegeta is semper ad septuaginta iamiam annos sanitate fruitus, subito totius dextri lateris resolutione corripiebatur; non perfecta quidem, membra enim, licet plumbeum ipsorum onus conquereretur, mouere tamen poterat. Larga venae-sectione, purgante et praestanti illo, quo in hemiplegia recenti nil noui praestantius, quemque Summ. WERLHOFIVS laudatione sua tantopere ornauit, (vid. oper. med. pag. 169. 737.) spiritu scorbutico Draw. paucis diebus profligabatur fere morbus; reliquias vero sustulit reditumque prohibuit cortex, brachio sinistro per sesquimensem applicatus, facto inde non exiguo seri dispendio.

c) Schobelt. in *Berlin. Sammlung. zur Beförderung der Arzeneywiss.* IX. Band IV. Stück.

TISSOT d) de pessimo effectu ranunculi paludensis usum secuto, notauit, ne in locum remedii et tuti et pollentis adeo ferocia furrogare tentemur.

II.

De vertigine, nausea ac vomitu eorum, qui curru vehuntur.

Nolo quaestioni operam inutiliter impendere, an inualetudo ista, cui considerandae haec paginas destinaui, sit congruenter symptomata audiat, nec ne? Equidem, si quid mea valeret sententia, accidentem siue fortuitam nuncupare mallet: quoniam mihi a vera et usitata symptomatis finitione alienum videtur, quae non alium morbum praesentem ponunt, cui accedant, symptomatorum titulo insignire. a) Sed de nomine dissentiamus: nemo enim facile negauerit, et huiusmodi fugaces affectus medico esse considerandos. Iam
vero

d) epist. med. pract. edit BALDINGER. 1771. p. 163.

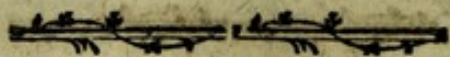
a) V. GAVBII instit. pathol. §. 82. 86.

vero ille, quem dico, vomitus, vertiginem, multamque nauseam sequens, licet brevis sit machinae humanae perturbatio, quae occasione remota, illico plerumque et sine relictâ noxa cedit, est tamen molestissima. Immo haud semper innocua est debilibus et grauiora interdum mala producere potest. Totum enim corpus, in primis viscera abdominis vehementer concutiuntur, bilis flaua eodem modo, vt naui vectis b), in aeruginosam acriorem mutatur, mutata summis conatibus ad vltimam vsque guttulam exprimitur, compelliturque sanguis ad partes, ob debiliorem suam compagem minus resistentes. At facile patet, quid inde periculi metuendum sit herniosis, succo plenis, cerebri, pulmonum, hepatis, ipsius denique ventriculi singulari quadam debilitate laborantibus. Quae licet ad omnem vomitum grauiorem pertineant, suam iste tamen peculiarem causam habet, suaeque haud omnibus eadem curationis momenta. Sed parum de eo cogitauere auctores, vt vel ii, qui vniuersae praxeos compendia condiderunt, vix

B §

eum

b) VAN SWIETEN COMM. in BOERH. aphorism.
T. II. pag. 228.

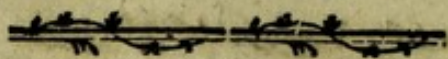

eum in recensione caussarum commemorauerint, magis etiam medelam negligentes. Ipse quidem intimius, quam vellem, multiplici quondam et odiosa experientia edoctus, disse-rere quaedam de hoc argumento statui. Talia vero tradam, qualia comperi, quae tamen cuncta in cunctis sic, nec aliter se habere, tueri nolo, cum sua cuique est aegrotandi non minus, quam valendi ratio.

Multi quidem c), nullo fere notabili sexus discrimine, isti malo obnoxii sunt; horum vero haud pauci sat laeta alioquin fruuntur sanitate. Alii enim, quamuis sat vegeto corporis habitu praediti videantur, vectionem, retro saltem, aegre ferunt. Contra vero infirmis nonnunquam, immo hypochondriaca, feminisque simili hysterica passione laborantibus, nihil vel parum incommodi nasci obseruamus. Vtramque tamen ad eiusmodi vectionis intolerantiam saepius disponere arbitror. Etenim non ea hic accusanda venit debilitas, quae a laxo gracilique partium mollium contextu pendet, nec quaelibet forte generis nervosi perversa

c) Decima forte hominum pars, docente BOERHAVIO de morb. neruor. p. 486.

versa constitutio; quae, nisi et indole diuersam statuere velis, certe tamen, prout variam sedem occupat, (non semper enim vniuersalis est) et reliquo corporis statu varie dirigitur, alio alioque modo functiones turbare potest. Quandam tamen cerebri debilitatem, viriumque nimiam quasi agilitatem hic requiri, res ipsa loquitur. Nausea enim et vomitio, curru vectis excitatae, vertigine potissimum efficiuntur, quae vero factam in ipso cerebro mutationem arguit, et, quo quis mobiliori systemate nervorum instructus est, eo citius oriri solet. Potest illa quidem absque omni praegressa nervorum infirmitate a causis quibusdam externis excitari. Robustissimus quisque, in quo omnia ad normam sanitatis optimo vigore peraguntur, breui tempore mari iactatus vertigine, nausea, vomituque ad animi usque defectum et cruoris egestionem exhaurietur. Perpaucis enim ab hoc tributo, qui Neptuno debetur, exemptis esse licet. In his deficit praedisponens causa, nisi eam in ipsa cerebri natura inesse dicas, quae ideo statu suo perfectissimo a certo motuum genere insueta mox deturbatur. At, quibus solemne est, leuiore data occasione in
eius-

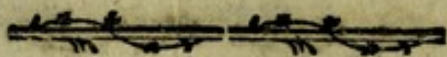

eiusmodi nervorum turbas incidere; leuior autem putanda erit, quam plerique impune subeunt, qualis est vectio; cur his, non repugnante tamen experientia, debilitatem quandam nervorum, vel haud vbique manifestam, adscribere dubitemus? Quanam haec ipsa vero cerebri conditione contineatur? quidue procliuitatem istam in vertiginem proprie efficiat? in hoc inscitiam meam haerere fateor. Latet fortasse in vltimis medullae vitalis staminibus, eorumque contextu, supra modum mobili, faciliusque in consensum abripiendo; nisi inexplicabile quoddam fluidi neruei, aequae inexplicabilis, vitium subesse statuas. Qualescunque autem sint vires ille animales, id sane observationibus compertum habemus, eas, ob ipsam adeo inopiam, in impetuofum turbulentumque agendi modum ruere. Quid? si vaporum cerebri, cum arteriarum, tum praesertim venarum minor capacitas vel et nimia laxitas in culpaе partem veniat; vt, incitato humorum circulo, vel non prompte satis sanguinem excipiant, vel, alueis suis retentum, tardius cordi remittant, vtroque in casu cerebrum facile comprimatur? An quoque huc faciat, quod

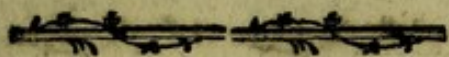
quod Anatomicis quibusdam annotatum legimus, in nonnullis minorem cerebri vbertatem, spatium ergo, illud inter et caluariam interiectum iusto amplius esse? id vero, cum observationibus nondum satis euieta res sit, affirmare non ausim. Ipse interim fide dignissimus MORGAGNI d) aliquam aliorum obseruatis auctoritatem addidit. *Non satis video, inquit, cur cerebrum minus magisque a cerebro distare interdum posse, vel in viuentibus, pernegemus.* His vero ob faciliorem in osseos parietes illisionem opportunius quodammodo esse concussioni, innuit. Litem dirimere nequeo: sed quibus forte sic constitutum esset cerebrum, iis vectigine quoque facilius vertiginem excitari posse, nescio, quid repugnaret?

Multum vero, immo plurimum pendere videtur a statu ventriculi, ad quem haec ipsa mala maxime pertinent. Quemadmodum enim vertigo non necessario vomitum excitat; ita vomitus sine notabili vertigine saepenumero vexat; quod haud insuetum est vehentibus. In his, quae nauseam comitari quidem solet, vertigo plerumque tam levis est, vt dubitari queat, haec-

d) epist. de caus. ac sed. morb. epist. LI. no. 10.

haecne illam produxerit, an potius ab illa sit producta? Scimus enim, nauseam, licet ex propria ventriculi causa natam, semper fere vertiginem quandam sibi iungere comitem. Norunt porro, qui in artis exercitio versantur, grauissimas vertigines ut plurimum ventriculi esse progeniem; eoque restituto, sponte demum euanescere. Quo tempore potissimum aerumnosa vectione fatigarer, in vertiginem fui procliuior, simul vero digestionem habui laesam, linguam densa spurcitie matutina illitam, aluum tarde obedientem. Cum autem crudorum in ventriculo colluies, si praesertim bilis copia vel indole peccat, vertigines, nauseas, aliquando etiam vomitus excitare potest; quid, quaeso, accedente idonea occasione fiet? Immo vero, quid fiet, ubi simul viscera, ad concoctionem ciborum perficiendam necessaria, obstructa sunt, munereque suo non rite funguntur, et varia irritamenta suppeditant; vel ubi sensus neruorum ventriculi intestinorumque prauo modo acuatus est? Atque haec est ratio, cur hypochondriacos, qui cum materie tales dicuntur, prae ceteris male vectorem sustinere credam. Quamuis autem ventriculus

lus ita comparatus sit et collocatus, vt grauior ab eo minime remoueri possit accusatio; (qua de re infra quaedam addenda erunt;) vel propterea tamen, quia multi eum sordibus valde inquinatum habent, nec vero male afficiuntur ventione, haud iniuste videmur in neruorum genus aliquam culpaе partem contulisse. Denique necesse est, effecta vertiginis laesaeque digestionis promoueri iis, quae vtramque non raro sola efficiunt; ex quibus hic plethoram, ipsique oppositam nimiam inanitionem, tum et ingesta flatulenta nominasse saltem sufficiat.

Neque hic praetermittendum est, iis, qui calculos siue renibus siue biliferis ductibus inclusos habent, periculose interdum, nonnunquam et salutariter a ventione rudiori vomitum moueri posse. Aucta nimirum actione partis continentis in calculum contentum, in primis asperum, eoque vltius propulso, ex consensu vomitus orietur, etsi alioquin nulla peculiaris ad eum sit procliuitas. Innotuit mihi casus adolescentis, in quem iustissima calculi fellei suspicio cadebat, ab equitatione plerumque nauseabundi, immo vomentis. Apta is medela curatus, haud vltra talem passus est molestiam; quae

quae in genere quidem multo rarius equitatione, quam vectione excitari solet. Equidem ipse nunquam fere, equo vectus, vertiginem, nau-seam, nedum vomitum sum expertus, quae tunc temporis, si plauistro itinera instituerem, vix vnquam declinare potui.

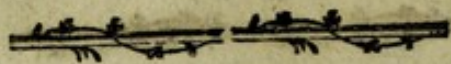
Haec de constitutione corporis, ad huiusmodi vomitus procliuiori dicta funto. Sed iam vltius inuestigandum est, quid vertiginem istam, istosque ventriculi labores proprie pariat admaturretque.

Qui B. STAHLII scholas coluerunt, et viri, doctrina ingenioque pollentis, placita feruido, vt fere solent, amore amplectuntur, animam profecto, suo arbitrio cuncta in corpore suo peragentem, hic quoque solam accusabunt, excusaturi modo intentionem. Quam explicandi rationem, licet non adeo vituperem, vt artis medicae finibus prorsus velim exterminari, quin ipse, latum esse animi in corpus imperium, vltro statuam; cauendum tamen duco, ne quid nimis illi, et intelligenti quidem tribuamus, viribus corporeis inique detractum. Con-
cipiendis enim mutationibus, quae in corpore contingunt, nec leges mechanicae, neque his
ple-

plerumque multo etiam obscuriores animi functiones singulatim sufficiunt: immo, ut verum fateamur, vsui medico hae minus commodae reperiuntur.

Medium tenuere beati.

Id quod facere molitus est Cl. ROSA in dissert. de *nausea et vomitu eorum, qui curru vehuntur*. praef. nobil. BÜCHNERO, Halae Ao. 1751. habita. Quatuor ille theses doctrinae suae substruxit: *animam motus quosdam suscitare posse in corpore, ob ideas qualescunque valde obscuras, quarum sibi ideo non sit conscia; ex eiusmodi obscuris ideis ortos motus augeri quam maxime posse causis mechanicis remote agentibus; etiam in ventriculo et intestinis reuera oriri motus, ex obscuris ideis praegressis; ventriculum, prae reliquis visceribus sanguine abundantius rigari*. Quamuis autem, quae corporis sunt, non plane neglexerit, paullo nimis tamen videtur *occulto timori* imputasse, quem et principem causam esse, et nunquam hic deficere statuit. Quot vero feminae, ad inanem quamlibet periculi suspensionem trepidae ac vociferantes, praeter hanc ipsam formidinem, nihil molesti patiuntur? Multoties contra vomunt alii, nec quicquam timent. Quod si ex

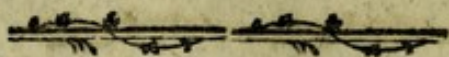
timore reuera aliquando proficiſcuntur illa incommoda, is tamen tam alte reconditus non erit, vti quidem auctori placuit, quem vel ad eſſe ignoremus. Enimvero perceptiones animi, quae propter ſubtilitatem ſuam valde obſcurae ſunt, vix tantos corpori motus impertiri credam; quae vero ob confuſam multitudinem ſingulae euaneſcunt, (cuiusmodi eſſe ſolent, quae corporis functiones turbant,) coniunctim ſe mentis conſcientiae ſubtrahere nequeunt. Haud enim ignoramus, nos metu, ira cet. affici; ſed, quot quibusue perceptionibus conſciantur, id ignoramus. Interim vero certum eſt, mentis commotiones, in primis attentam anxiamque ipſius odioſae vomitionis expectationem, promptius eam arceſſere. Mens enim, ſic agitata, cui metuit parti, in eam praecipua quadam vi agere ſolet. Quapropter mentem, quantum fieri poteſt, variis gratisque cogitationibus delectare et hic vtile eſt. Id itaque libenter concedam, eſſe metus aliquam vim in producenda augendaue vertigine ac nauea: negaturus modo, ab eo, tanquam praecipua quadam efficiente cauſſa vtramque proficiſci.

Num vero, qua ratione, conspectis forte praecipitiis, aliisque occasionibus, vbi visus solummodo turbari videtur, oboriuntur vertigines, eadem et hanc omnino, curru vectis familiarem, nasci credamus? Negari sane nequit, visum in omni fere vertigine plus minus affectum esse: quod et hic quodammodo obtinet. Nemo enim facile, vtut firmum habeat corpus, volitantium rotarum orbes, et retro quasi fugiens solum diu spectabit, quin vertigine et nausea corripitur: vnde consultum est, in obiecta remotissima, quippe non moueri visa, dirigere oculos. Recte quoque Cl. SCHELLHAMMER e) inter causas vomituum retulit contusionem oculorum, cuius rei exemplum nuperrime vidi: quin et exigua horum pressione praesentem nauseam maximopere incitari expertus sum. Quamuis itaque repugnare nolim sententiae, quae M. BOERHAVII patrocinio gaudere videtur; nimirum, a visus perturbatione in primis vectorum oriri vertiginem; tamen limitandam esse, neque ad visum omnia referenda, arbitror. Cuius sane mutationes vna cum vertigine productae, saepius pro parte

C 2

illius,

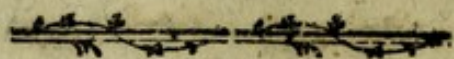
e) Ars medendi vniuers. P. II. p. 158.

illius, quam efficiente causa, haberi debent. Nec defunt exempla coecorum, quibus vertigo non pepercit: et a navigatione coecos quoque, videntium more, affici, ipse notavit BOERHAVIUS (l. c.). Etenim, si quid fas est in tanta rerum obscuritate coniicere, non partem cerebri, sed totum occupat vertigo, nascitura, cum illud ita mutatur, (siue hoc ex mentis quapiam affectione, siue aliunde contingat) ut nec perfectas perceptiones animo ministrare, neque omnino eius nutibus exacte obtemperare queat. Sic vero mutuum mentis ac cerebri commercium, nunquam non aequabili quadam ratione sustinendum, vacillare quasi, et quodammodo impediri, saltem in grauiori vertigine, palam est; quae toties in lipothymiam, vel et apoplexiam abit. Sed variis modis ita mutari poterit cerebrum. Ipsi enim innatae vires, quarum ministerio mens utitur, dum sentit vel imperat, quaeque nervis nervorumque functionibus praesunt, nunc proprium domicilium seditiose vexant, nunc grauiori obstaculo nimisue continuato tumultu impeditae, agere fere desinunt; vel etiam, ingenti ipsarum consumptione facta, remissius agunt et valde inaequaliter distri-

distribuantur. Quibus examinatis, comparatisque inter se causis, quas vertiginem excitare nouimus, saepe licet ancipiti quasi ense instructis, ad triplex genus haud temere omnis videtur reuocari posse. Alia enim oritur ex qualicunque *compressione* cerebri; succussu, laesionibus externis, immodica exercitatione, somno nimio, spasmis abdominalibus, cunctis denique, quae humores ad caput vrgent. Alia subtilem quandam *irritationem* vel et *hebetationem* cerebri sequitur, naturam eius turbantem; affectiones puta visus, auditus, olfactus, ventriculi, intestinorum; narcotica extus vel intus applicata, et id genus plura. Terti denique generis est, quam pati solent, qui vires vitales nimio humorum dispendio, vigiliis, strenuis cogitationibus, moerore, cet. exhaustas habent. Iam vero, quae curru vectis superuenit, vtriusque prioris generis esse, e sequentibus patebit.

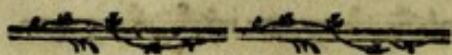
Multum refert vecturae ac vectionis ratio. Si enim pilento, loris bene pensili, vteris, licet membris dorsoque tuo sic pulcre parcas, multo tamen citius vertigo, nausea vomitusque tibi nascentur, quam quidem in plaustro minus commodo. Citius itidem sequuntur tardam

vectionem, quam properatam; in arenis, quam in solo duro planoque factam. Saepe ego, nausea et morae fastidio fere confectus, ad tempus respiravi, cum viis, lapidibus bene stratis, verherer alacrius. Sed ne subita vnquam fieret mutatio motus succutientis in titubantem, velocis in languidum: tunc enim vomitus semper proxime instabat, vix etiam continendus, si adductis habenis equorum cursus ex improviso cohiberetur. Id forte non opus est monere, vehementiores succussus, corpus hinc inde iactantes, officere plurimum. Haec quidem experientia docuit: ipsa vero eorum ratio, intime illa quidem inter secreta naturae animalis recondita, difficillime admittit explicationem. Lectores itaque libenter mihi ignoscituros esse, confido, si intacta fere relinquam, quibus extricandis vel summorum hominum ingenia nequaquam sufficiant. Neque ita tamen omnis haec quaestio abiicienda est, ut, quae ad illustrandam illam faciant, plane praetermittamus. Quae enim vertiginem ceterasque vectis molestias pariunt, sat probabili coniectura assequi possumus: quamvis, quomodo pariant, quoue nexu cum suis effectis causae illae

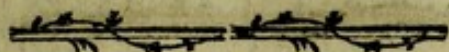
illae cohaereant, id non datum sit, penitus perspicere.

In quarum enumeratione primum sibi locum poscit *succussus cerebri*. Vno enim vehementiori scimus ipsam adeo vitam extemplo deleri posse. Quando autem exitio afferendo impar est, illico tamen grauissimam vertiginem vomitusque ingentes excitat. Nihil itaque repugnat, leues quidem, at saepissime repetitas, concussiones cerebri paullatim simile quid efficere. Quoniam enim, fibrillis cerebri ad oscillationes nimias atque inconuenientes adactis, spiritus animales ab vna directione in aliam subinde aliamque declinare coguntur: necesse est, iustum inde motuum sensuumque tenorem interrumpi, deinceps vero, consentiente ventriculo nauseam produci et vomitum. Ita nempe, qui cum perill. HALLERO sentientes fluidum quoddam subtile statuunt, cuius ministerio omnes et sensus et motus perficiantur. Quam sententiam qui respuunt, solidae vero medullae nerueae spartam illam tribuunt; aliam hi quidem, at parum diuersam, explicandi rationem proponent. In eo enim conueniant, oportet, esse quendam cerebro mutationum

subeundarum modum et ordinem, quem, salvo naturae animalis statu, excedere nequeat: porro autem vero simile esse, iteratis succussibus motum quendam tremulum in eo excitari, functiones animales facile turbantem, quin grauioribus adeo stuporem. Sanguis quoque in vasis cerebri facile praeter iustum modum accumulabitur.

Alia haud leuioris momenti causa videtur *ventriculi agitatio*. Ille quidem et fibris musculosis et furculis nervorum ditissimus est, quo fit, ut eximia irritabilitate et sensibilitate gaudeat, et cum omnibus fere corporis partibus conspirationem alat, cum cerebro maximam. Iactato autem corpore non sua tantum et incumbentis onenti mole vexatur, sed quia parietes habet, cauo intermedio separatos, horum mutua frictione multum sane irritari debet. Porro, sanguinis quoque riuulis vndique irrigatur, quibus ipsa agitatione tumentibus, transituque humorum accelerato (quod fieri ingratum quidam caloris sensus in praecordiis testatur) irritabilitas et sensibilitas ventriculi augeri solet, quemadmodum in inflammato manifestius observatur. Mirum itaque non est, continua-

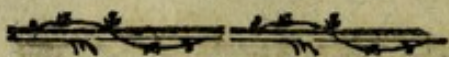

tinuatis succussibus eum, praua forte irritabilitate hypochondriaca insuper laborantem, quin et acriori saburra onustum ad nauseam vomitusque lacesse. In quo rerum statu talis fere nascitur ipsi imbecillitas, qualem, hystericis familiarem ex SYDENHAMO notauit Cl. WHYTT f); tantam eius fieri interdum imbecillitatem docens, ut vel subita in lecto conuersione, vel etiam erectione vires statim sufflaminentur, et vertigo, immo vomendi procliuitas accedant. Sane dum vehimur, quaeuis colli inflexio incipientem nauseam magnopere auget. Tunc enim, tantillum retardato sanguine vertigo crescit, etiamsi huius culpa in ventriculo potissimum resideat. Vomitu reiecta colluuie pax saepe plurium horarum illi redit: quo non valde impuro, minus quoque infestant turbae; ut vel diutius reprimi se patiatur vomitus, vel longiora saltem interualla concedat. Plerum-

C 5

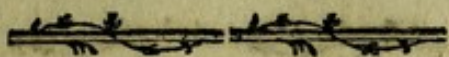
que

f) WORKS. Edinb. 1768. p. 546. Nay, in some cases so very delicate is the state of the stomach, that turning the body hastily in bed, or raising one's self will immediately occasion a faintness, giddiness a general weakness, and sometimes an inclination to vomit.

que autem longiori nausea bilis corrumpitur, nouum stimulum paratura ventriculo. Toto die olim obstinate vomitum compescueram, sed frustra. Vesper enim, diuersorium iam ingressus, grata demum itineris molestias quiete compensaturus, magnis conatibus (nihil enim erat in ventriculo) prasinam bilem euomui. Quali adhuc residua, mare vectis, postquam e naui in terram se receperunt, grauis vertigo persistere solet, quam dato emetico vna cum bile deprauata mox expellere praecipiunt summi viri BOERHAAVE et VANSWIETEN. Cui, tantae licet auctoritatis consilio ego vix auscultarem. Ventriculo enim, multis iam labefactato laboribus, parcendum, neque opus esse videtur vomitoria medicina, quae certe nervorum tumultus sedare nequit. Bilis autem vel sponte euacuabitur; quod vt melius succedat, haustus tepidae iuuabit, vel nimis profunde haerens non sine grauiori periculo sic vrgeri poterit.

Praeter succussus illos, cerebrum vehementia sua quodammodo laedentes aliud est motuum genus, quod quamuis haud fere incertius agat, mitius tamen agere, ipsamque
subti-

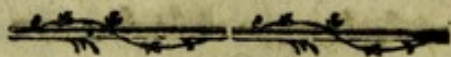

subtiliorem cerebri naturam afficere videtur. Sola enim *titubatione* et blanda quidem, minimeque impetuosa, nata prius vertigine, nausea et vomitio producuntur, quas igitur ut euitemus, non satis est, vacare succussibus. Vertigini autem producendae leuissimos quosdam motus interdum sufficere, et aliunde constat. Multoties ego, cum in ponte versatili, ab ingressu paullulum tremente, versarer, ne quidem moueri me sentiens, ita tamen vertigine correptus sum, pedibus ut vix insisterem. Similis est illa M. BOERHAVII observatio: *Si homo, firmo loco sedeat, inquit, et concutitur inopinato basis, cui insidet, mox, licet firmus sit, vertigine laborabit. Quum ante aliquot annos terrae motus fieret, colloquebar cum aliis in bibliotheca publica, et omnes eramus vertiginosi, nemo tamen suspicabatur de terrae motu, nemo quidquam metuebat.* g) Ex Aretaeo idem: gestationem vel uestionem per tortuosos et labyrintheos viarum flexus inter causas vertiginis numerandam, epilepticos ergo per eiusmodi loca non ducendos esse. h)

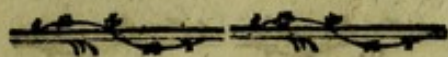
Alia

g) l. c. pag. 485.

h) ibid. 486.

Alia mitto; pauca dicturus de iis, quae nervos opticos afficiendo vertiginem creare solent. Nimirum, quae curru vectis molesta accidunt, quoniam maturius illa generantur apertis oculis, quam clausis, ex parte saltem ad *visus perturbationem* referri debent. At, quotidiana observatione constat, tum robustis nonnunquam, tum vero in primis his, qui peculiari quadam nervorum mobilitate laborant, solo certarum rerum intuitu facillime excitari vertiginem. Videat, qui non credit. Adspiciat enim corpora, rapide in orbem circumacta; vel niuem, densa cohorte in aëre oberrantem; vel per transfennam angustiores obiectum quoddam capite hinc inde verso contempletur; vel intentis oculis lustret planum album, plurimis lineis nigris interstinctum; vel ambulando scripturam legat, pusillis litteris expressam, vel luce valde tremula illuminatam; vel denique oculorum aciem in discernenda obiecta dirigat, iusto propius admota. Diu enim eiusmodi experimenta continuare non poterit, quin vertigine capiatur. Quam in genere celerrima qualibet lucis et umbrarum commutatione effici, constat; siue obiecta moueantur, siue homo. Iam vero,

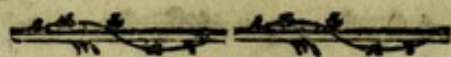

vero, qui curru vehuntur, toto corpore nutare, sursum, deorsum, ab vno latere in oppositum iactari solent: vt fieri non possit, quin radii lucis, a rebus circumiectis missi sub perpetua angulorum vicissitudine in oculos incidunt. Quoduis igitur horum fiat, nerui optici alio semper alioque modo afficiuntur, ipsorumque turbatur negotium; maxime si effuso quoque solis splendore coloribusue coruscis iritentur. At magnam sane in conturbando cerebro vim habeant, oportet, tum ob huius viciniam, tum quod ipsorum medulla crassior, in retinamque late expansa est.

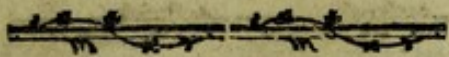
In quorum contemplatione aliquanto adhuc versemur, et videamus, num quid illustrandis illis inseruiat? Sequor autem summi nostri EVLERI i) de luce doctrinam, tanta nimirum probabilitate instructam, cui non adstipulari sane non possim. Lucem ille, siue radios lucis effici docet minimarum particularum subtilissimi et vbique praesentis fluidi aetherei oscillationibus; quibus excipiendis percipiendisque visus, vti his, quae in aëre fiunt, auditus instrumentum aptum est et destinatum.

Soni

i) *Briefe an eine deutsche Prinzessin. 20. Brief. u. d. f.*

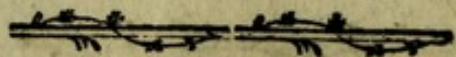
Soni hae, illae lucis sensum producunt. In utroque enim casu, ad iustos nervos continuatae, tremulum his motum sibiue respondentem communicant, qui, prout varius est oscillationum eodem tempore numerus et vigor, consentaneam omnino sensus diuersitatem et vim efficiat; sonorum, si aëris ad aures; colorum, si aetheris ad oculos facta est impulsio. Aerem vero aether et subtilitate et elastica natura plurimum superat: ergo quocque virtute oscillandi; id quod ex sola lucis incomparabili celeritate abunde colligitur. Verum etiam nerui optici, qui irruentibus radiis nudi fere patent, vel ex hac causa, at nescio, an etiam ex peculiari structurae artificio? ceteris nervis acutius sentiunt; citius ergo vehementia quadam impulsuum debilitari, ipsae vero perceptiones confundi debent. Iam autem ex his intelligi poterit ratio, cur a sola pleniore luce, colorumue rutilantium adspectu obscuretur visus, immo etiam vertigo oborietur iis, qui vel totius generis nervi, vel saltem opticorum nervorum debilitate quadam, i. e. nimia mobilitate laborant. Mihi quidem, ut hoc obiter dicam, (licet enim coniecturae coniecturam oppo-

opponere) 1) in radiis coloratis, qua ratione longius a communi radio recedere solent fracti, eadem diminui potius, quam augeri videtur numerus oscillationum. Cum enim, qualis a sole proficiscitur radius, nondum diuisus, reuera est ceterorum omnium collectio et quasi summa; nonne vero putetur similis, (quoniam hic in putando vnice versamur) hos, quo maiorem seruant cum principe illo radio affinitatem, quo moderatius franguntur, eo quoque maiorem retinere oscillationum numerum? Id quod, ni plane fallor, vel illo ipsius experientiae argumento confirmatur, fortiori, inquam, superiorum colorum in visum efficacia, quam forte a solo oscillationum vigore, non numero, pendere, repugnat eadem observatio. Virides enim colores et viuidos quidem multo sane diutius oculi ferunt, quam vel obsolete rubros.

Solam igitur oscillationum, quae se nervis opticis impertiuntur, multitudinem atque impetum sufficere nonnunquam producendae vertigini, haud absolum est. Facile enim sic illi poterunt fatigari, in primis eadem actione
in

1) *Briefe an e. d. Prinz. II. Th. 135. Brief. pag. 228.*

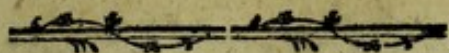

in easdem nerui fibrillas saepius repetita, vt demum confusas tantum et quasi fluctuantes capiant animoque reddant rerum imagines. Atque eiusmodi reiteratis in vnam nerui particulam impulsibus Cl. REIMARVS m) visus illam perturbationem tribuit ac debilitationem, quae simillimorum fere quorumlibet, iuxta se positorum, parallelarumque in primis attentam inspectionem sequi solet. Cuius quidem rei accuratior quaedam inuestigatio, cum neque ab instituto meo abhorreat, nec plane nullius momenti sit ad illustrandam vertiginis naturam, hic mihi locum mereri visa est. Visum itaque offendi obseruamus intuitu tabulae, quam ponamus albam esse et lineis ductis plenam; eo magis quidem

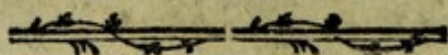
- a. quo minoribus interstitiis a se inuicem disiunguntur lineae.
- b. quo tabula maior est, eisdem expleta.
- c. quo exactius inter se conueniunt lineae et interstitia. Vix enim oculorum acies obtunditur conspectu linearum, quantumvis aequalium, si paucae sunt, largioraque sibi interiecta spatia habent, quales

v. c.

m) *Neues Götting. Magazin I. Jahrgang. 4. St. p. 53.*

- v. c. notis musicis consignandis inferuiunt, et minime quidem, si his ipsis vbique interpunctae sunt. Immo etiam colorum diuersitate minui solet oculorum offensio.
- d. quo candidior ipsa tabula est, magisque splendet linearum color.
- e. quo hic longius natura sua abludit ab albo, quem posui, colore tabulae. Nihil sane oculis reperitur inimicius, quam albi nigrique, maxime scilicet oppositorum, aequabilis alternatio. Quanto autem lubentius ferant v. c. rubri cum albo miscelam, vel iam lineas ducendo experiri licet. Cuncti denique colores, quo magis, dum franguntur, a se inuicem recedunt, eo forte peius videntur, iuxta se positi, visum laedere.
- f. quo diutius istam tabulam contemplamur, quoque accuratius singulas lineas distinguere allaboramus. Numerando praefertim adeo fatigantur oculi, vt absolvere operam, certe absque errore calculi, nequeant; eoque magis fatigantur, quo properantior fit numeratio. Idem euenire solet minuta raptim legentibus.

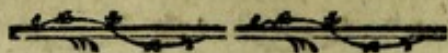

g. denique, quo propius tabula lustrantibus oculis admouetur. Tunc enim, ipsa musculorum actione compressi, dolere adeo incipiunt, neruique nimio labore exercentur. Ceterum, neque omnes, neque omni tempore iidem aequali modo affici solent; sed prout varia est corporis vel innata vel fortuita dispositio, effectus quoque variat.

Quae cum diligenter perpenderem, mihi quidem explicandis omnibus non sufficere visa est ratio, a Cl. REIMARO proposita. Rubrum enim per se multo acrius visum exercet nigro. Interim vero, si vtrumque cum albo componitur, hic illo se duriores praestat. Patet inde, sola copia simillimorum impulsuum subsequen-
tium, vel crebriori eiusdem puncti neruei irritatione rem non plane absolui: sed vim aliquam subesse ipsius, simplicissimae quidem, colorum discrepantiae. Deinde etiam, quod plurium valde similium, quae tamen in vnam retinae particulam simul incidere nequeunt, coniunctim fiat actio, id vero non parum ad effectum istum producendum conferre arbitror. Quamlibet enim diu continuetur lineae simpli-
cis

cis vel repetatur obtutus, inde tamen oculus nunquam fatigari solet: id quod autem accideret, si in crebro similium radiorum illisu in vnicum punctum retinae genuina vel sufficiens dictorum causa quaerenda esset. Dicam ergo, quae mihi, hac de re cogitanti, visa sunt: an recte? lectoris iudicio relicturus.

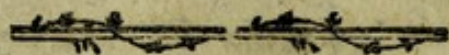
Enimuero visus negotium conficitur lege ea, ut perfectissime quidem non nisi tantulum fere obiecti simul distinguamus; oculus sanus interim plurimarum rerum diversissimarumque claras imagines capere, mentisque arbitrariae attentioni tradere possit: ne tamen radii lucis, quibus formantur, nimis importune feriant; neque alia quadam ratione confundant sensum, atque hebetent. Quamdiu enim, quae obtutui nostro repraesentantur, ita iuxta se disposita sunt, vel eo sibi succedunt ordine, ut suo quodlibet signo a ceteris exigua attentione discernere liceat, visum nihil moleste afficit. Quid vero? si vel dispositionis suae, vel successionis modo impediunt, quo minus impulsiones, in retinam factas, toto quasi sensu percipere, singulasque facili opera, vel omnino vlla, a reliquis separare possimus? Quid? si

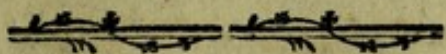
toties tamque celeriter neruorum opti-
corum mutetur fluctuetque conditio, quae ne mo-
mentum quidem temporis eadem persistat?
Ipsa nimirum minutorum contemplatione nerui
optici vires relaxantur, nec, cum agere qui-
dem pergant, agendi tenorem limitesque ser-
uare possunt; exemplo eorum, qui deliciis mi-
croscopicis pluseulum indulgent. Sed, quo
magis actio multiplicatur, quo frequentiores
simul ac imperfectiores subire cogitur vicissitu-
dines, eo sane magis vacillabit; permiscebun-
tur visa et minus determinata quoque erit men-
tis affectio. — In illo autem casu duplex re-
vera est percipiendorum series, linearum vna,
altera interstitiorum: vtraque nimia conformi-
tate sua discernendi laborem tam reddit diffici-
lem, ut inde et mens et visus instrumentum
mox perturbetur ac fatigetur. Ob ipsam enim
similitudinem et viciniam partium mens nec
singulas facile discernere potest, neque etiam
commode vna comprehensione iungere cun-
ctas, cum nullibi cohaereant. Quae vero sic
oritur motuum in neruo, in mente perceptio-
num permixtio, eo sane erit illa turbulentior;
quo maior huius modi impulsuum numerus
defi-

definitam nerui particulam vexat; (no. a.) quo maius retinae spatium sic occupatur (no. b.); tum, quo accuratior est omnium aequalitas, quoniam nullo discrimine obseruabili notantur, nec, vbi quiescat, locus oculo conceditur (no. c.); deinceps vero, quo acrius exercentur fibrillae nerueae, siue animi impetu (no. f.) in tanta simillimorum congerie laboriosam distinctionem molientis, siue obiecti nimia admotione; (no. g.) siue denique splendore colorum (no. d.) eorundemque iunctorum differentia (no. e.). Dum enim valde contrarii, salua conformitate, vices alternant, horum adspectu necesse est, contiguas retinae fibrillas, oculo autem vel tabula tantillum motis, easdem quoque non minus contraria ratione affici. Qui vero constare sibi sensus potest, qui satis esse definitus, si continuo mutatur, et, priori forte nondum extincto, iam diuerso motu impellitur?

Quod in hac explicatione praecipuum est, limitatum illud quidem, pro rerum discrimine ad omnes vertigines referri potest, a visus quapiam affectione natas. Num porro ad alias? inquirant, quibus volupe est; mihi, tantum

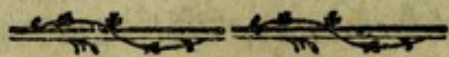

discedere a via mea, non licet. Nequaquam autem contendo, quamlibet vertiginem aequali plane modo generari. Mentis interim in plurimis certe non ultimam habendam esse rationem, nemo erit, opinor, cui dubium videatur. Pateant fane oculi, illa vero tota profundis immersa cogitationibus id solum agat, neque attentam se rebus praebeat, et vertigo, alias oritura, minime nascetur. Sed mutua est mentem inter et instrumenta sua necessitas, ut, quae horum statum prompte sequitur sensu suo, sua iterum vice illum mutet, sibiue commodet. Atqui, dum sentit, reagit: modo quidem, nobis inexplorato, sed perceptis instrumentorum mutationibus consentaneo. Quae si valde inconstantes ac turbulentae sint; fuerintne a causa externa productae, siue intus natae; non alia erit percipientis animi reactio. Tum vero animi perturbationibus perturbantur vicissim instrumenta, proxime ipsi subdita. Agitatus ille quidem, sed ratione valde mutabili atque incerta, immo etiam opposita, cerebri statum efficiet aequè mutabilem, incertum et secum quasi pugnantem. Quorum iam utrum fiat, quando diu satis persistit, et paullo
gra-

gravior fit turba; id quod ex neruorum peculiari irritabilitate magis fere, quam ex impulsuum potentia aestimari debet: necesse est, functiones quoque, haud interrupto cerebri imperio moderandas vel tumultuari, vel eiusdem auxilio diminutas demum haerere; sic vero ventriculum, viscus cerebro iunctissimum, et valde irritabile, ad vomitus impelli, vim deficere musculis cet. Cerebri nimirum, propriis turbis occupati, suspenditur nonnihil commercium cum reliquo corpore: immo, si quando in furiosam vehementiam illae abeunt, et sese, et omnes adeo naturae vires ad tempus suffocare possunt, tuncque adest lipothymia. Quae consideranti iam non mirum videbitur, spero, quaslibet fere animi inquietudines ad vertiginem, porro et nauseam producendam augendamque symbolum conferre posse: immo grauiiores, terrorem, iram, angorum, ipsamque ingentem laetitiam vel mero potentius inebriare.

Mens vero, quemadmodum aut suis aut cerebri turbis, sic etiam totius corporis motu ancipiti perplexa, haerebit quasi, atque ipsa cerebro, vti hoc vicissim reliquo corpori re-

gendo inaequaliter, praesto erit: Sola igitur fluctuatio vertiginosam vectis temulentiam creare poterit, licet nulla cerebri vexatio accedat. Qua accedente tamen, vti solet, multiplicatur causa vertiginis. Grauiissima sic in terram prosteruntur pueri, ac poenas dant petulantiae, cum vni pedi insistentes, corpus circa propriam axem rapide agunt: id vero, recte quidem, non vnice tamen adscribendum est visus situsque mutationibus, licet admodum violentis. Haud enim nullius momenti esse arbitror necessitatem illam mechanicam, qua fit, vt partes cerebri exteriores intimis eo celerius moueantur, quo maiorem eodem tempore orbem emetiri debent. Tanta motus inaequalitas haud impune fertur. Interim et hic, vti fere in omnibus, plurimum consuetudo valet. Saltatrix enim decies et ultra corpus in gyrum cogere et sustinere tamen, vtunque temulenta, potest: robustissimus athleta vero, eiusmodi exercitiorum insuetus, mox humi procumberet. Illae autem corporis et diuturnae et velocissimae circumuersiones, quas Monachis quibusdam Turcicis, religionis causa, solemnes commemorauit Tournefort,

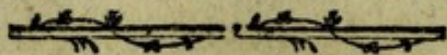
fort n), omnem omnino fidem exsuperare viderentur, nisi naturam humanam sciremus paulatim venenis adeo assuescere.

Hic illa mihi non reticenda est memorabilis obseruatio, esse permultos, qui vectiorem antrorsum optime quidem tolerare possint, retrouersus nequeant; omnes vero, qui ab illa male habent, hac multo etiam peius affligi. Communibus igitur causis noua quaedam vis accedat, necesse est; vbi autem quaerenda? In ipsa mente opinor: in corpore enim nihil diuersi contingit, nisi collocatio. Scilicet, auersa facie appropinquari rebus non conspectis, infuetum est, immo a natura nostra quodammodo alienum; quoniam mens corporis sui cum aliis nexum visu praesertim diiudicat. Dum retro vehimur, sentimus quidem, nos locum, vecturam si excipias, perpetuo commutare; cum vero locorum succedentium obscuram modo incertamque habeamus notionem, suspensum quasi manet, mentemque importune vexat de corporis statu ac securitate iudicium. Quin etiam obiecta, quae conspiciamus, antrorsum a nobis recedere videntur,

D 5

dire-

n) Voyage du Levant. Tom. II. p. 60.

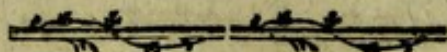
directione nimirum plane contraria illi, quam reuera experimur. Ipsi succussibus forte a fede eleuati toto corpore in anteriora nitimur, eodemque alieno motu statim in aduersam partem reiicimur: atque vno momento duos contrarios motus cerebrum subit. Ille vero affectionum conflictus actionem mentis in cerebrum reddit vacillantem ac tumultuosam, vnde vertigo nascitur.

Qui curru aperto vehuntur, diu saepe auertere possunt vomitum, dummodo, imminente nausea, statim corpus in pedes excipiunt, erectumque tenent. Num forte, quia sic titubationi paullo minus expositum est? Num, quia ventriculus et septum transversum pressione tunc liberantur? An potius, quod plurimorum muscutorum actione firmitas quaedam concilietur neruorum generi, viriumque impetus a cerebro quodammodo auocetur? Vnde enim, quibus tam molesta vectio esse solet, impune plerumque equitant? vnde brevis illa quidem recreatio, quando ex arenis ad viam emergis, lapidibus bene stratam? Quod denique ex improuiso cessante, redintegrata, incitata vectioe rebellis fit nausea; id vero itidem vide-

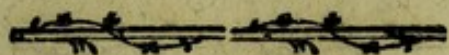
videtur tribuendum esse subito mutatis affectionibus.

Sed iam breuiter narrare lubet, in istis incommodis vectorum quid noceat? quid minus? quae fugienda sint, quaeue admittenda? Est enim diuersissima rerum externarum, tempestatis, victus, factorum, omissorum, fueti ac infueti vis et ratio, quae paullulum considerasse, vtilitate non carebit.

Qui spretis Aurorae donis, sanitati non minus amicae, quam Musis, somni matutini mollibus deliciis capi solent, surrecti vero inediam non ferunt, his, mane vehi, ieiunis saltem, maxime aduersum erit. Quibus contra, mane vesci, insolitum est, a cibo sumto potius nauseam contrahent. Porro autem matutina vectio, quaeque in multam noctem protrahitur, stipatior esse solet molestiis; eo, quod tunc rore gelidus aër corporis exhalationes supprimit. — Statim a pastu et intemperantius farto ventriculo, vehi, malum est. Mole enim ciborum grauis et ipse magis concutitur, et partes vicinas premit; distentae tunicae contrahere se nituntur; nerui extensi plus satis sentiunt: vasa coarctata obstacula ponunt humori-

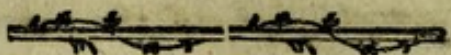

moribus, quibus vrgentur. Conducit autem modica repletio, quae quandam ventriculo quasi fulturam suppeditat, ne nimis iactetur, propriisque atteratur parietibus. Quo iam impuro per ipsamque nauseam et vomitionem fatigato, sumendorum sane accuratior modus et delectus habeatur, nec gulae salacis appetentiae promiscue obtemperetur. Ex cibis nimirum, qui mollitie sua ventriculum laxiorem reddere, et conspurcare solent, fugiendi sunt: vti pisces mucosiores, oua, pulmenta et lacticia; duri etiam et digestu admodum difficiles, quales sunt legumina, carnes fumo duratae cet. Maxime vero pingua nocent, quoniam et robur ventriculo demunt, et mox, acore contracto, ingenti cum stimulo irritant: quo vitio prae ceteris notantur pinguedo anserina, suilla et piscium. Non opus esse duco, monere, quae esculentorum genera conueniant. Obsunt, ergo absint sorbitiones tenues aquosae, iuscula tenuia copiosa, (meracis enim leuiterque aromate carminatiuo, vt cumino, conditis locus est) potus tepidi, in primis infusum theae, largiter ingurgitatum, cereuisia feculenta, subaustra. Vinum adeo, nisi

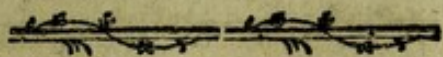

nisi quidem stirpe ac virtute generosius, commendare non ausim, minime calefactum. At spiritus vini magis etiam vituperari debet. Licet enim initio gratum stomacho sensum adferat, languentemque ad tempus reficiat, mox tamen degenerans molestissimum ardorem producit: quo nomine et hunc et elixiria et cuiusvis nominis liquores spirituosos haud immerito damnauit Cel. SAVVAGES o) Adde, quod humoribus sursum compulsis caput onerent, ideoque ad vertiginem disponant. Attamen in his omnibus multum a consuetudine pendet. Eius vero, quanta etiam cunque potentia est in moderandis nociuorum effectibus atque in ipsa demum constitutione eatenus mutanda, vt vectione vel mitius vel nihil fere afficiatur: vna tamen res est, quacum equidem in gratiam redire nunquam potui, fumus, inquam Nicotianae praeparatae. Licet enim odio illum minime habeam, neque abhorream plane ab eius usu, immo etiam vectionem iam satis aequae ferre sueuerim; iste tamen, dum vehor, adeo semper mihi infestus est, vt vel nubecula, oculis haud conspicua nares praeterlabendo, dormien-

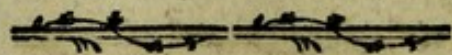
o) Boiss. de SAVVAG. nosol. meth. T. II. p. 343.

mientem nauseam excitet, ante motam fum-
mopere exaugeat. Deamatus autem aurigis
mos est, eum, foetentis saepe, ipsis tantum
non ingrati odoris fumum bibere, nec curare,
quid, dummodo se oblectent, aliis molesti sint.
Eiusdem herbae pulvis, quem dicunt sternuta-
torium, non obstante usus familiaritate, nunc,
violata quasi fide, alienos effectus producit,
modo tardius. Haud absimili ratione vertigini
ac nauseae fauent in genere, quae halitu suo
potentius odoratum feriunt, in primis quae
stupore quodam afficiunt caput, ideoque hy-
stericis odiosa esse solent, v. c. flores Iasmini,
hyacinthi, Syringae Hispanens. liliorum: vix
exceptis caryophyllis hortensibus, rosis aliis-
que odorem licet moderatiorem spargentibus.
Reuera enim in hoc statu nervorum genus sub-
simili quodam modo, vt in passione hysterica,
videtur esse dispositum, tamque peruerfa sen-
silitate laborare, vt leuissimo stimulo nimis
moueatur. Nec mirum, quibus rebus pro-
creatur quandoque malum, iisdem praesens ex-
acerbari. Verum, quid fumus ille tabaci, quid
odores illi in sanis, sed infuetis debilibusque
efficere solent, non attingo, quippe in vul-
gum

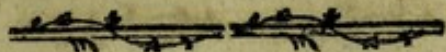
gum nota. Ventriculus autem immediato cum odoratu non minus, quam gustatione, consensu vel absque vertigine ad nauseam vomitumque compelli potest. Tanta quidem, excitata semel vertigine ac nausea, stimulorum intolerantia est, ut vel artuum voluntario motu, capitis flexione, gulæ per ascendentem pulverem, loquelam, cachinnum, irritatione confestim exasperentur. Exacta vero sensuum artuumque quiete mirum, quantum vomitus contineri interdum potest, urgente etiam nausea. Id quoque experientia didici, longam et tardam aëris, frigidi in primis, inspirationem, sæpe repetitam, multum ad domandam nauseam, vomitusque cohibendos facere; multa vero expiratione malum exacerbari. Exacerbari enim necesse est, si, retardato sanguine, vasa cerebri nec non ventriculi tument; quod sub expiratione fieri, physiologia docet, atque in hoc ipso casu sensus adeo indicat. Ita vero premitur magis cerebrum, crescit ventriculi irritabilitas: adde, vomitum etiam cum summa expiratione fieri. Ex hac potissimum causa intelligitur, cur loqui multum et cachinnos edere tam molestum sit nauseantibus. Dum inspi-

inspiramus vero, vasa pulmonum capaciora sanguini a corde propulso amplius patent, deturget cerebrum, per cuncta viscera melius succedit humorum transitus. Quoniam autem, quaecunque liberrimum sanguinis e capite reditum impediunt, nouam vertigini praebent commoditatem, dubia esse nequit ratio, vnde nimis angusta vestimenta, collum maxime et pectus stringentia, nauseam reddant peiorem. Prodest tamen, cingulo moderate vincire abdomen, cibis adhuc vacuum, ne nimis forte viscera succutiantur.

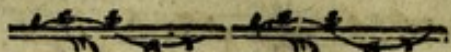
Neque in hoc argumento, quid tempestas valeat, praetermittere fas est; valet autem plurimum. Ceteris enim paribus, cum aëre frigido puroque frui datur, multo minus vexabunt uestitionis incommoda. Frigidus et siccus aër, ob maiorem, quo gaudet, elaterem, facilius videtur pulmones replere atque explicare posse. Potentius ergo iuuat circulum sanguinis, nisi hoc emolumentum ipsius puritati et frigori potius, quam elasticae virtuti debetur. p) Frigore enim fibrarum animalium
pro-

p) Haud temere enim negat Cel. DE LVC, suo omniumque Heluetiorum exemplo, aëris aucta
vel

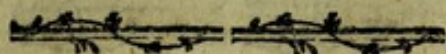

proprio elateri momentum addit haud exiguum, totumque sic corpus roborando humorum per minima transitum egregie promouet, et potenter neruorum nimiam refraenat mobilitatem. Deinde vero, quia ficcus aër excipiendis vaporibus apprime aptus est; et hoc nomine corruptorum exhalationem iuuat, sine virium iactura. Verum tamen, contra frigoris iniurias sat corpus munitum habere oportet vestibis, ne forte ora cutis exhalantia occludantur, nec, constricto lumine vasorum exteriorum humores ad viscera redundant. Pulmoni-

vel imminuta densitate motum cordis et pulmonum notabile quid mutari, vituperatque medicos, hac ratione vsos in explicandis affectionibus, quibus multi, descendente mercurio, obnoxii sunt, cuius rei genuinam causam ipse quaerit in aëris natura, vaporibus variisque admixtis varie corrupta. Facile interim cum supra dictis summi viri sententia conciliari potest. Imminuto quidem elatere, quo aër potissimum inseruit respiratione nihil hanc mutari, vix probabile est; forte autem frigida siccitate defectus compensatur. V. DE LVC
Reisen nach den Eisgebürgen von Faucigny in Savoyen. pag. 128. sq.

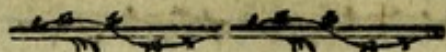

monibus quidem, nulla labe correptis hic quoque gratus ac salutaris esse solet aër paullo frigidior. Mox enim, dum intrat haec loca, calidis vapöribus adeo madentia, magnam partem priuatur frigore suo, neque viscus facile laedet, quod tam viuïdo cursu sanguis permeat. Sed refrigerationem reuera nauseam intendere sentient, qui pedes maximeque abdomen nimis negligenter ipsi exponant. De ventis eadem fere tenenda sunt. Qui, siquidem moderato afflatu aestum temperant, iunctum cum iucunditate emolumentum habent; si gelu corpus perstringunt, feriuntque diutius faciem, stuporem, eademque in genere damna, sed potentius adferunt, quae admissus frigidus, at non permotus, aër. Qui quidem valde simul nebulosus aduersior etiam est nauseantibus, magis tamen humiditate, quam frigore. In nubibus autem versari, quales interdum existunt, quae, fumi instar, fauces et pulmones exasperant, immo etiam odoratu percipiuntur, pessimum. Multo melius saepe fertur pluuia, in primis, si forte coeli feruorem extinguit, et corpus, aestu languidum modico refrigerio reficit. Enimuero tempestas perquam calida humida-

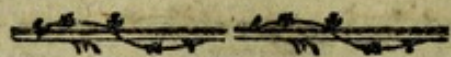
midaque, quemadmodum fere omnibus, qui nervorum debilitate laborant infestissima reperitur, sic iis quoque, quibus vectis nausea et vomitus moveri solet. Calor enim, quem ungulis equorum, rotisque properantibus exturbata pulveris moles haud parum auget, totius generis neruei robur infringit, cordi, vasisque vires motrices detrahit, simulque sanguinem in maius extendit volumen, vnde celeriori quidem, at imbecillo motu per corpus fertur. Oritur itaque sensus languoris, et quasi suffocationis; aestuant pectus et praecordia. Quibus sane efficitur, stagnare tunc humores in ramulis venae portarum, visceribusque diaphragmati subiectis: commotam bilem, iam acriorem, stimulum addere, inde vero facilius nauseam excitari. Taceo de capitis repletionem et per eam augenda vertigine.

Historiam his subiungere liceat vertiginis, quae me puerum quindecim annos natum, diro modo prehendit: illustrat enim haecenus dicta. Mane, mox a sumto ientaculo, cum in horto essem, flexisque genibus in plantis contemplandis nonnihil commorarer, erectus deinde animaduvertebam, obscuratum mihi visum esse,

ita, ut vnum rebus, quas adspicerem, latus, dextrum modo, modo finistrum, deficere vel paulatim euanescere videretur. Nihil interim peioris adhuc sentiens metuensue, obambulare pergebam; tandem, crescente caligine, instantis periculi metu percussus domum lectumque petebam. Tunc vero dolor oculos inuadebat, a leuissimo initio ad summam cito euectus ferociam, ac si pondere quodam, superne incumbente et subinde aucto versus fundum orbitae deprimerentur. Mox ad intimum ille cerebrum penetrabat, praeprimis tamen oculos occupabat et frontem; (qualis plerumque turgentes ventriculi fordes arguit,) ut dehiscere mihi cranium velle, oculique viderentur e sedibus suis protrudi. His nausea accedebat, et, elapsa forte hora dimidia, vomitus, quo vel decies repetito egerebam primo quidem multa cruda et pituitosa, deinde aeruginosam bilem, donec, reiectis omnibus, quae in ventriculo, duodeno, et ipsa forte fellis vesicula irritauerant, quieti me dare poteram, licet ferueret etiamnum dolor capitis. Post somnum trium horarum pacatus quidem tumultus erat, remansit autem lassitudo artuum, et tanta
capi-

capitis debilitas, vt me mouere nequirem, quin vehementer pulsarent eius arteriae, et ipse dolor recrudescere minaretur. Octies vel decies postea simili correptus sum affectione, sed mitiori. Ex improuiso semper cum visus obscuratione coepit. Nocuit, quo instans malum abigere tentabam, potus, Caffée dictus: infusum theae eo quidquam profuit, quod incideret pituitam, vomitumque promoueret. Aliquoties, sumto statim liquore anod. Hoffm. et multa frigidae ad frontem et oculos applicatione effeci, vt praeter stuporem quendam absoluerer ceteris. Vnam vero hisce insultibus medicinam noui, vsu exploratam, qua certe nulla tutior, forte etiam nulla efficacior. Somnum dico. Quoties enim oculorum impotentia monitus, nec dum dolentibus illis, absque mora ad perfectam quietem me componerem, atque excussa omni cogitatione, somno totus vacarem, hunc nactus medicum, sospes expergiscebar, ac si in ipsius Aesculapii aedibus dormiuissem, superstitie tantum imbecillitate capitis, quasi relicto quodam profligati hostis vestigio. Exemplum quoque proposuit Cl.

WARBURG q) cephalaeae periodicae vomitibus stipatae, nec tamen mitigatae, quae non, nisi somni longioris beneficio remoueri poterat, eo autem perfecte remouebatur. Tanta eius vis est in sopienda cerebri neruorumque commotione, eorumque mobilitate refrænanda, licet causam irritantem in primis viis relinquat. Vtilissimum sane et his est, quibus a vectione nausea, quiescere saltem, si dormire nequeunt.

Iam vero de remedijs, nostro malo adhibendis, pauca monere debeo. Internis quidem vix opus videbitur, cum eiusmodi causam occasionalem habet, quae remoueri pro lubitu potest. Illae enim molestiae saepissime cauentur, certe minuuntur, alia nimirum suscepta, frequenti ambulatione. Ipse quoque vomitus plerumque leuat, sat longo interuallo, quem igitur data opera cohibere, nemini suaserim, cum sic impurus ventriculus sine emetico purgetur. Verum neque semper contingit illud leuamen, vel nimio pretio sic emitur miseris. Quos nisi fato suo, quocum ipsis per integros saepe dies luctandum est, relinquere plane malue-

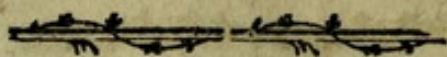
q) Dissert. de vomitu periodico a cephalaea periodica orto. Halae 1770. p. 11.

maluerimus, de remediis cogitari oportet. Quae ad diaetam, supra iam tetigi. Aptissima autem huic malo a summis medicis censentur *narcotica*, quibus, puta, inordinatus spirituum motus optime compescatur. Utilitatem exemplo virginis probat fide dignissimus TRALLES r), quae, quoties retrorsum sedebat, post aliquot horae minuta vehementissimis vomitibus, ad animi deliquium usque affligebatur, parentibus interim paulo durius volentibus, ut huic corporis motui adsuesceret. Suasit, ut quadrante horae, antequam currum ingrederetur, sumeret pilulam opiatam, eidemque superbiberet bina cochlearia aquae cinnamomi; sic bene se habuit, et sensim malus hic habitus expugnatus est. Equidem minime negauerim, naturam mali admittere saepe opii usum, nonnunquam et poscere. Prudentis autem erit, non, nisi omnibus ante consideratis, caute administrare illud, quod et emolumenti et damni plurimum adferre solet. Quibus enim sanguinis est abundantia, vel expedita ad caput congestio, his profecto nocebit. Temere etiam adhiberetur, ubi, ut fere solet, praeter nervorum nimiam mobilitatem sordes ventriculi ad-

E 4

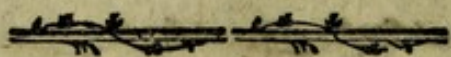
sunt

r) Vfus opii Sect. III. p. 86.

sunt crassiores, viscerumque infarctus. Quibus quidem, longius iter instituentibus, optime consultum fore duco, si aliquoties vomitum perpessi demum purgato ventriculo, sumant pilulam opiatam, melius iam et securius sopituras effrenatos motus. Quatuor pilulae formentur e granis septem extracti cascarillae, vno extracti opii aquosi; quarum vna alteraque pro re nata sumatur, horae dimidia interuallo. *Spirituosa* opiatas actione affinia sunt, simili ergo existimatione digna. Sed id praeterea habent vituperii, quod saepe ventriculi ardorem ingentem producant, ut supra iam monui. Finita tamen vactione, tumultuque iamiam composito, nisi aliud quid obstat, in usum vocari poterunt ad refocillandas exhausti illius vires. In genere autem ventriculo maxime prospiciendum est. Ex *aromatibus* mitiora commendationem omnino merentur, quae ventriculum corroborant, motum vero sanguinis non valde augent. Aquae stillatitiae cinnamomi, menthae, cumini nonnihil cum pane comedendum, flavedo citri vel aurant. saccharo infricanda, cui liquor anod. quoque instillari potest, et id genus plura e re saepe erunt.

erunt. Calidiora vix concedenda, nisi primae viae satis purae sunt, neque timenda est humorum commotio. Mihi quidem aromata, si quid ante uestionem dare volumus, praeferenda videntur opiatīs et spirituosīs: illis, quia roborando profunt, quod prorsum abest a natura opii; his, quia sodam non producunt, sed potius praecauent, quae debili multumque agitato ventriculo facillime solet excitari. Eo autem facilius haec ipsa, quin et nausea oborietur, si gastrici humores acido quodam fermento infecti sunt, cui soli quandoque vertigo et vomitus ortum debent. Summae tunc frugis erunt, quae acidum imbibunt, utique, si nouum etiam robur fibrīs languentibus imperiunt. Vtrumque optime praestant *Martialia*, sed ne statim a pastu fumantur. Largam tincturae Mart. quantitatem cum aqua quadam aromatica sumtam nec non haustum vini rubri gallic. austeri et subadstringentis profuisse vidit Cl. TRALLES. (l. c.) Non minorem laudem hic mereri credo puluerem illum officinalem, cachecticum quercet. in quo cum marte iuncta sunt absorbentia et gratum cinnamomi aroma. Nec contemni debent *amara*, quae iure suo

stomachica audiunt; quoniam pleraque blando et subaromatico stimulo calefaciunt mediocriter, roborantque, immo et sic nervis amicae sunt, et acidi vim hebetant. Egregie itaque vel omnibus conueniet elixirium illud viscerale HOFFM. ex eiusmodi amaris paratum, cui, si pretii caritas usum vetat, vel mera vnius alteriusue extracti, v. c. Cortic. Aurant. in aqua aromatica siue in vino rubro solutio substitui potest. His, ex *adstringentium* genere vnum illum cascarillae corticem, amaritudine non carentem, adnumerare liceat, qui vel eodem modo, soluto nempe extracto, usurpandus, vel et pulueris forma cum elaeosacch. quodam miscendi, praecipua quadam virtute pollet, in moderanda nimia irritabilitate ventriculi. Quibus non male iunguntur *externa* quaedam roborantia, quae vel sola interdum sufficient. *Vomitum a uersione*, inquit Cel. VOGEL s) *optime auertit spiritus Rosmarini in charta empoetica extus ventriculo adplicatus*. Tot alii, quin vulgaris spirit. vin. gallici idem praestant; praestabit etiam electuarium theriacale, emplastri for-

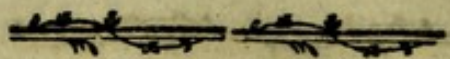
s) Praelect. de cognosc. ac curand. pr. c. h. affect.
p. 436.

forma adhibitum. Superstitiosa denique, qualia vbique inuexit hominum stultitia, relinquuntur vetulis.

III.

Historia vomitus chronici cum cardialgia.

Cum illa scriberem, rediit in mentem memoria vomitus grauiissimi, cuius historiam, licet aliqua parte mancā, tot aliis tamen, quotidie in lucem editis, casuum medicorum enumerationibus addere haud dubito; cum morbum tradat, neque admodum vulgarem, neque omnino insolitum. Nobilis femina, trigesimum aetatis annum circiter agens, structuraque teneriori praedita, dudum iam conflictata ventriculi aerumnis die Vto Aprilis 1776. me sibi medicum arcessiuit. Illa quidem virgo colicis doloribus nonnunquam, et cardialgiae, obnoxia fuerat. Vltro quoque facta est pessimam, qua huc vsque peccauerat, consuetudinem, cibos parum masticatos auide deglutiendi. Circa festum nati Saluatoris iterum puerperio satis molesto defuncta, ventrem gesse-

gesserat adeo expansum, ut gemelli expectarentur. Sed foetum edidit paruum cum ingenti aquarum copia. A medio inde grauiditatis tempore aliquamdiu frequens infestauerat cardialgia, vomitibus comitata: lactis vero tepidi largo potu deinceps mitigata. Puerperio satis tamen feliciter peracto, fluxus menstruus redire recusauit; nec nisi tribus abhinc hebdomadibus denuo scaturire coepit, cum iter faceret versus maritima. Iam vero, qui vix vno post partum mense elapso pristinos impetus subinde renouauerant dolores ventriculi et vomitus, nunc, facta sine dubio refrigeratione, sicque interrupta purgatione vterina, atrocius perrexerunt. A lacte poto iam breue solatium. Multa praeterea in cassum adhibita sunt; inter haec vomitorium, excusando quidem, at periculi pleno consilio. Sanguinem quoque e pede misit, eumque valde pituitosum, minus rubrum, in aqua mox, filamentorum forma, spissatum. Haecenus relata: sequentia ipse explorauit. Ventriculus nonnihil inflatus erat, nullibi vero detecta durities; magna ructuum, qui cum dolore emittebantur, copia. Aluus semper adstricta, vix etiam clysmatibus obtem-

obtemperans; faeces, si quid egereretur, durissimae, ouinis magnitudine, figura, immo et colore, sed subuiridi, perquam similes. Cuiusvis cibi vel potus licet tantulum fumeret, concessa nunc longiori nunc breuiori mora, ingentes ventriculi et spinae dorsalis cruciatus oriebantur, ipsius partus doloribus, affirmante aegra, multo etiam vehementiores, ad manus contactum quoque rebelles, vna cum anxia et difficili respiratione. His, a coena in primis, nullum leuamen, nisi omnibus laboriosa vomitione reiectis; crudis omnino, ut vel robribium, pridie deglutitum, integre redderetur. Sed proxime sumpta retineri, ante duodecim, immo vel viginti quatuor horas, ingesta prius expelli videbantur. Nulla vero reiectorum ad ingesta proportio obtinebat: mirum sane, tantam humorum vim corpus humanum suggere, vel iacturam vel per mensis dimidium ferre potuisse. Ista quidem mucosa colluies odorem et saporem habebat, acidam corruptionem arguentes, colorem badium, nec tamen, quantum oculis detegi poterat, cruore tinctum, tenacitatem pituitae, qua re ipsa maximam partem constabat, admixtis ciborum fragmentis.

Talis

Talis hic profecto colore ac consistentia liquor erat, qualem me reperire memini in turgido abdomine virginis nobilis, quam hydrops suffocauerat. Finito vomitu pacata quiescebat malorum turba, quin saepe exterminata plane videbatur. At interim nouas insidias parari monebant ructus acidi, soda, obtusa quoque pressura circa spinæ dorsalis vertebrae, quibus adiacet pylorus. Intestina plerumque nec dolere, nec murmurare solebant. Nondum extenuatus erat corporis habitus; febricula tamen non vacabat. Pulsus habebat mollem celerem debilemque; faciem mediocriter rubentem; urinam modo paucam et subrubram, cum nubecula, modo copiosiore, interdum aquosam, saepe etiam cum sedimento limoso. Linguae nihil fere adhaerebat sordium; ipso enim vomitu forte purgabatur. Denique et hoc notari debet, dolores istos et vomitus noctu potissimum exercuisse miseram.

Mihi quidem, pessima quaeuis clam auguranti, prima cura fuit, acidi stimulum obtundere, aluique remouere repagula. Praescripti eo fine magnesiæ albæ, clysmata emollientia cum semine foenugr. atque vnguentum
mol-

molliens et carminat. quo dolens regio ventriculi illiniretur. Ruſtus inde frequentiores; dolorum aliqua remiſſio.

d. 8. Apr. dedi animam rhab. cum liqu. terr. fol. tart. et ſpir. nitr. dulc. loco magnefiae.

d. 10. Tota nocte praecedente optima quies, mane ſedes naturali ſimilior, ſequenti nocte multi ſine vomitu dolores.

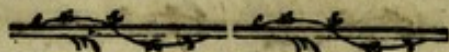
d. 11. decoct. rhab. cum paſſul. min. et liqu. anod. datum eſt. Multi inde dolores etiam inteſtinorum; tumor flatulentus ſub coſtas ſpurias dextri lateris et verſus regionem lumborum.

d. 15. infuſ. rhabarb. c. pauco fale mirab. Gl. clyſmata cum ſapone veneto et fale gemmae; faeces multae, ouinis ſimillimae.

d. 18. Rhabarberinis, quippe taedium et tormina efficientibus, ſubſtitui ſolutionem ſal. abſinth. ſucco citreo ſaturati. Iniecto enemate multa pituitoſa et globola ſubducta.

d. 19. Summa dolorum vehementia; torpor vnius brachii et pedis; adaucta ſimul cardialgia. Veſperi pediluuium uſa eſt. Nox tranquillo ſomno tranſacta.

d. 21.

- d. 21. Cessauit torpor. Dolores parum vexaverunt. Vesperī pediluuium; de nocte saeui dolores. Vrīna limosa.
- d. 22. Tormīna. Dolores brachii et pedis, solutio absinth. continuata.
- d. 24. Praeter dicta quoque ardor intestini recti.
- d. 25. Clysmata mere reiecta; Sed post horam sedes quinque vel sex molliores. Sequenti nocte tamen multi dolores ventriculi, intestinorum, pedis et brachii. Salina nunc seposui: propinaui autem decoctum radicū gram. glycirrh. et polypod. nec non mixturam cum absorbentibus et Syr. emulsiuo.
- d. 26. et sequentibus diebus remissio dolorum, sudor moderatus, quouis iniecto clysmate aliquot sedes molliores.
- d. 1. Maii. Ardor ventriculi; vomitus pituitosi; dolor exiguus. Aluus sponte matutinis horis; noctes quietae; ad primam lucem obtusi quidam dolores, praesertim ad spinam dorsi. Appetitus ciborum renascens. Dedi nunc extract. Cort. Peruv. et cascarill. in anim. rhab. et liqu. terr. fol. solutum, continuato mane et vesperi absorbentium usu.

d. 9. Maii.

- d. 9. Maii. Eadem rerum facies: Aluus aperta; ructus acidi; dolores obscuri intercurrentes. Menses instare visi. Dedi decoct. Quassiae.
- d. 10. Iter iterum instituit Wismariam, me quidem fere inuito. Febris tertiana ex morbo ventriculi conualentem corripuit; praemissis praemittendis, decocto saturato Cort. Per. curata. Cetera sat bona.
- d. 23. Vrina saepe aquosa, qualem hystericae mingunt. Febris plane victa. Rursum vero increscens soda, periodice, hora quinta pomeridiana, recurrens, per aliquot horas importuna. Noctes tranquillae: sed, Aurora appropinquante, iterum dolores ventriculi, quin etiam vomitus. Menses nondum reuersi.
- d. 2. Iun. Ad sordes pituitosas blande subduendas, ventriculum vero simul roborandum praescripti pilulas ex rhab. cum oleo cajeput, atque elixirium amarum, illis subiungendum; quae quidem optime votis respondere visa sunt. Aluus enim quotidie sponte exonerata; nullus ardor ventriculi; nullus vomitus; nulli denique dolores, nisi vagi interdum et valde leues ex spasmo fla-

tulento; quies nocturna optatissima. Loco pilularum deinceps Quassiae infusum repetitum est: iamque cogitare coepi de aquis Pyrmontanis vel Spadanis in usum vocandis. Perfidus morbus autem breves tantum inducias fecit, cum pace sperata laetaremur.

d. 30. Iun. Paullatim enim recurrunt sueta symptomata, certe a grauiditate haud profecta, quam quidem experta ac prudens obstetrix adesse contendit, aegrota cum marito pernegat. Interim per duos menses, me quoque lubente, abstinet medicamentis, folis diaetae praeceptis se adstringens. Tandem, initio Septembris, ingrauescunt mala: accedit magna debilitas, extenuatio corporis, fitis plurima; hecticae febris signa, licet adeo calor iustus saepe deficiat. Iamque per totum semestre fluxu naturali caruit. Desunt vera indicia grauiditatis. Vehementissimi dolores ac vomitus infestant, maxime post coenam; prius vero, quae prandio assumpta sunt, semidigesta et cum acore haud exiguo redduntur. Aluus tamen aperta manet; nox satis tranquilla; appetitus bonus.

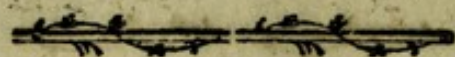
d. 9. Sept.

d. 9. Sept. Sumit mixturam lenientem, deinceps animam rhab. cum aliquot guttis olei tart. per deliqu. extus vero ventriculo et dorso, vbi immanis saeuit dolor, applicari suadeo empl. hyosciami, cum tertia parte empl. de meliloto; quo adhibito, cessant fere ex toto dolores, nunquam redituri; persistente tamen vomitu.

d. 16. Ominosa debilitas; caput quasi temulentum; splendores oculis obuersantes; pulsus non paruus. Venaesectionem efflagitat.

d. 23. Dolores plane nulli; vomitus alternis diebus semel. Me fere inuito sanguinem misit, qui niger est, densa crusta contextus, fero carens. Ex siti, summa debilitate, consumptione corporis tabes cognoscitur. Decoct. Cort. Peruv. et Quassiae in primis adhibetur; subinde iulapium reficiens.

d. 7. Oct. Octies hoc vno die vomitus aquosus *flauo — viridis*, at nullus etiamnum dolor. A leui motu lipothymia, singultus. Pulsus valde debilis; sitis plurima; obstructio alui; vrina cereuisiae recens coctae similis; somnolentia quaedam; faeces, clysteribus eliciendae, subdurae, sed colore et odore naturales;

lingua nec valde fordida nec sicca; sapor amarus modo, modo subdulcis; reiecta non amplius acida.

d. 23. idem status. Dolores aliqui circa umbilicum; tensa hypochondria; abdomen non-nihil durum. Applicato epithemate semiuinoso, iniectione clysmate, quinque sedes liquidiores. Vomitus autem crebrior, cum multa materia, anxietate, remanente conatu vomendi, insequente sapore amarissimo. Succus citri, potui in saporis gratiam admixtus, prae ceteris vomitum mouet. Frequens mictio.

d. 26. Creberrima animi deliquia patitur; feces in lectum emittit; materia vomitu eiecta copiosissima, flauo — viridis, odore acido corrupto; tabes consummata. Quae sumit, cruda per aluum reddit. d. 26. mane vomitus putridi et foetidissimi.

d. 30. denique exspirauit.

Vtinam defunctae viscera lustrare licuisset. Vno enim obtutu nonnunquam detegitur vera tot malorum causa; quae, quamuis etiam simplicissima, saepius inuestigari tantum, quam inveniri solet ratiociniis. In eo quidem facile

omnes

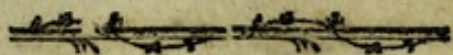
omnes cum FR. HOFFMANNO a) consentient, continuas et quotidianas ingestorum vomitiones non tam ex humorum, quam solidorum, vitio proficisci; praesertim ex duodeni angustia. Id vero generalius indicatur; sed adeo multiplex est forma et sedes morbi, b) vt, quam revera sedem occupet? cuius indolis sit? in his semper fere ambiguum haereat iudicium. Num forte in ipso ventriculo? et in quam eius parte? an in duodeno potius? vel hepate, liene, omento? Vix vlla enim in abdomine existit latebra, quae infensum ventriculo hostem non olim occultauerit. Num porro tumores scirrhusi, verrucosi (MORGAGN. l. c.) cystici in culpa sunt? Num membranarum natura in cartilagineam, osseam, lapideam mutata? num infarctus vasorum vel et glandularum? num exulcerationes, an tantum constrictiones partium? Verum est, nonnunquam cardialgiae vomituumque causas sedula signorum comparatione sat facile

F 3

ac

a) Med. rat. syst. T. IV. Part. I. p. 525. conf. MORGAGNI de caus. ac sed. morb. T. III. epist. 29. n. 16.

b) V. RICHTER et KOELER diss. de cardialgia. Goetting. 1750.

ac tuto erui posse. Saepius tamen symptomatum conuenientia medentis sagacitatem fraudant: ipsa forte indole sua, siquidem id medico solamini esse potest, quouis remedio insuperabiles futurae, licet exploratissimae. At, quam difficulter interdum talis sphingis aenigmata dissoluantur, testis est Anatomia, quae ideo, cum prudentissimas praedictiones non semel refutaverit, vel ipsa harum fidem quodammodo videtur diminuere. Diram cardialgiam ab arthritide, viscera petente, ortam, (id quod nouisse, medico forte sufficit;) quis putet, illaeso ventriculo, necare hominem posse? Ecce vero, dum cultro viscera explorantur, neque in ventriculo, neque in renibus, summum cruciatum passis, vllum detegitur mali vestigium; intestina contra, quae nullo nisi ponderis quodam sensu affecta fuerant, a ianitore usque ad anum inflammatio perdidit. Haec enim paralyti, illos autem doloribus ob consensum laborasse, iure arbitratur MORGAGNI. c) Consensu quoque, dum hepar et reliqua viscera adiacentia abscessibus aliisue vitiis correpta sunt, vel calculis distenta bilis receptacula, particeps malorum esse solet

c) epist. 29. no. 7. p. m. 24.

solet ventriculus et dolores vomitusque pati. Sed absque huius incommodo illa interdum existere. d) Immo vero non desunt exempla ipsius ventriculi, foedo ulcere vel alia calamitate offensi, neque omnino tamen sueto more laborantis. Vir quidam summos dolores perpeffus erat, nullum vero, quantum ex morbi historia patet, vomitum, nisi decem vltimis diebus vitae. In cadauere reperiiebatur teterrimus abscessus fungosus, ab ore ventriculi laeuorsum per totam eius partem gibberam exporrectus. Ipse aegrotus iecinori culpam semper tribuerat. e) Ex crassitie cartilaginea pylorinatum vomitum lethalem vidit Cel. STÖRCK f), sed doloris expertem. Femina ventriculi doloribus intra viginti quatuor horas interemta, illum habuit femiplenum pluribus, ac variis erosionibus exulceratum, recentibus quidem, vt videbatur, sed iam gangraenosis, oesophagum simili modo vitiatum; nihil tamen vomitu

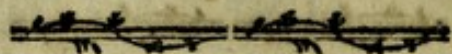
F 4

tu

d) LESKE *auserlesne Abbandl. aus den Phil. Transact.*
I. Th. p. 105. II. Th. p. 53.

e) SAND *diff. de raro ventric. abscessu.* V. HALLER
coll. disp. T. III. p. 125.

f) *ann. Med. I. p. 154.*

tu reiecerat. g) Alius cancrosum exulceratum habuit idem viscus, multos etiam vomitus, at dolores fere nullos. h) Magnae constrictiones ventriculi atque intestinorum repertae sunt in multis, qui vomitibus non fuerant obnoxii, immo recte valuerant. i) Patet igitur, quam sit adeo signorum, quae tutissima habentur, dubia nonnunquam fides. Medicus interim recte suo fungitur officio, qui, quam normam exacta deliberatio suaserit, eam, quamvis etiam dubius, sequitur.

Sed in casu illo, ad quem haec commentatio pertinet, quae mihi iure accusanda esset facinorosa causa, initio praesertim dubitabam: quamquam et hic factum est, quod in diuturnis morbis saepe contingit, ut, quo diutius observarem, eo magis opinio emendaretur. Primo quidem ventriculi laxitatem atque acidam colluviem, gemellam istam pravae diaetae prolem vnice suspicabar; deinde quoque bilis inertiam, quin aliquam hepatis obstructionem. Procedente autem morbo maximam partem in-

fons

g) MORGAGN. epist. 29. no. 20.

h) epist. 30. n. 2. 3.

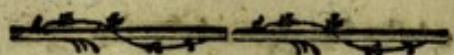
i) epist. 30. n. 8. 9.

fons mihi videbatur hoc viscus; certe enim ob-
 durati tumoris, exulcerationis, calculorum vel
 alius vitii grauioris veriora signa deficere intel-
 ligebam. Nimirum illa sede nullus erat tumor
 vel dolor, nullus ponderis sensus, nec mani-
 festa durities, nullibi quoque icteri vestigium,
 nec sapor amarus, nec lotium bile tinctum.
 Alui obstructio ex nutrimenti defectu, spasma
 ductuum biliferorum, siccitate intestinorum,
 humoribus nempe aliunde confluentibus, ex-
 plicari poterat. Quae semel reclusa, per reli-
 quum crescentis morbi decursum sponte ple-
 rumque fecibus se exoneravit, et rite tinctis
 quidem et sat copiosis. Nec porro lienis aliusue
 visceris labes indicabatur; pancreatis autem
 vitia, quibus signis dignosci queant, equidem
 nescio. Nulla etiam vermium suspicio inci-
 dere poterat. In ipso igitur ventriculo vel
 duodeno morbi causam residere, eamque lente
 agentem, omnia innuebant. Qualis vero? et
 in quam horum parte? Recte quidem LOM-
 MIVS: 1) *assiduum vomitum vitare ventriculum,*
et, inducta imbecillitate, velut lacunam proluuiei
uniuersi corporis facere. Et sane imbecillum esse

F 5

opor-

1) Obseruat. medicinal. p. 148.

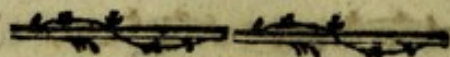

oportuit, qui tot cruda, pituitosa, acida, ructus gigneret. Saeuior tamen, quam vt totum sola debilitas effecisset, morbus videbatur. Equidem in eodem discrimine haerebam, quo haesit olim Cl. TRALLES m) in casu valde simili: an nempe vomitus esset caussa suppressorum mensium? an menses suppressi vomituum? Hoc ill. VAN SWIETEN, illud vero ipse, et rectius quidem, opinor, arbitrabatur. Aegrota enim *omni tempore perinde, neque certis periodis grauius aut remissius et vix unquam vomebat, nisi aliquid ciborum vel potulentorum adsumfisset.* Id quod in mea quoque obtinuit, quae praeterea cardialgiis dudum, cum adhuc virgo esset, subinde laborauerat, sine mensium defectu. Supprimi autem menses posse multis largisque vomitionibus, rationi quoque consentaneum est. Corpus enim nutrimento spoliatur; lentore inficitur sanguis, et turbato circulo ad ventriculum et viscera, huic propius nexa, redundans, vterum linquit, cuius vasa etiam, propagato spasmo forte stringuntur. Initio quidem, quoad humorum inopia et lentor nondum vetet, eo nitendum est, vt restituatur haec
fan-

m) Vfus opii. Sect. III. p. 92.

sanguini via; quod potissimum enematibus, fomentis, calidisque admissis vaporibus tentetur, quippe ad ipsum vomitum proficuis. Atqui in hoc rerum statu raro votis potiemur, interimque retentus sanguis ventriculi labores augebit. Qui quidem grauiditate praeclusus dormientem ventriculi hostem primo forsan excitauerat.

Os ventriculi superius suo saltem vitio non laborare, minime impedita deglutio testabatur. Intermediae quoque partes, siquidem, ut credere fas est, multa irritatione, maceratione, conuulsione erant violatae, absolui tamen videbantur suspicione abscessus: neque enim expulsa vomitu materia tale quid sapore vel colore indicabat, neque ex perfectiori intervallo tranquillitate concludi illud poterat. Cum autem vomitus semper ingesta sequeretur, nullo modo pacandus, nisi reiectis omnibus, cum ructus etiam cum dolore emitterentur, sicca denique tabes accederet, vitam finiens: sane ex sententia summorum medicorum (ut VOGELII, HOFFMANNI, KLEINII cet.) sectionibus cadauerum multoties confirmata, obstaculum quoddam circa pylorum et hic suspicari debe-

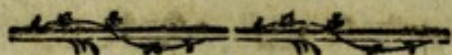
debebam. Nec prorsum tamen obturatam fuisse communem hanc ventriculi ac duodeni portam, iterum symptomata docent. Etenim, prope iam imminente fato, et multa biliosa vomuit, et per aluum cruda reddidit deglutita. Vltcrius id, ni fallor, comprobatur etiam eo, quod nocturno vomitu, quae forte prandio sumferat, plerumque extruderentur prius, quam proxime ingesta. Scilicet, morbo nondum inveterato, praesertim noctu et mane solebat vomere; de die quidem rarius, atque etiam moderatius. Licet enim prandium quoque fueta exciperent symptomata, tamen, quoniam clementius vexabant, coërceri saepe poterat vomitus. Post coenam vero orti dolores, a paruo initio ad summum furorem paullatim ingrauescentes, circa mediam noctem copiosissimas vomitiones excitabant. Interim enim spurca humorum colluies in ventriculo et duodeno collecta erat, deinceps forte augenda sub ipso vomitu, qui ex relaxatis horum viscerum vasis lymphaticis glandulisque multum pituitae exprimeret; olim ingestorum ianitor aliquid transmiserat in duodenum, quorum ibi per moram aucta mordacitate nimis denique irritatum

tum ac distentum illud receptaculum, ab inferioribus incipiente spasmo, contenta sua ad pylorum, lente cedentem, vehementer vrgebat; donec, superato renixu, superfunderentur quisquiliis, in fundo ventriculi haerentibus, tunc proximo vomitu eiicienda. Intelligi inde possunt continui illi ac lacerantes dolores circa spinam dorsalem. Atque haec opinio consentanea est illis, quae Semiotice praecipit. *Bruneus et copiosus vomitus*, verba sunt doctissimi. *Gruneri n) indicat intestinum duodenum infirmatum et sordibus refertissimum itemque debilitatem viscerum.*

Nonnulla hic morbus cum illo habuit communia, quem sub nomine infarctus vasorum ventriculi docte descripsit IOAN. KAEMPFF. o) ut ad eius naturam quodammodo videatur accessisse. Immo sane vasa ventriculi, toties attrita doloribus, tot conuulsivis motibus labefactata, nescio, quomodo illaesa manere, et lubricam humoribus viam servare potuissent. Interim

n) Semiotice p. 324. conf. KLEIN interpr. cl. p. 318.

o) diss. de infarctu vas. ventr. in HALLERI coll. disp. med. T. III. p. 106. §. 9. 10.

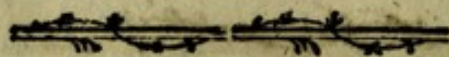
terim vero non eiusdem generis fuisse, docet ulterius comparatio. Hic enim, ne plura moveam, perquam manifesta erat acida liquorum degeneratio, quam quidem in illo morbo vix non semper deficere, ex laudato auctore discimus. Hinc, propter virtutem acido contrariam et stimulos mitigantem, lubentiori hospitio medicamina, prae quibuslibet alimentis, excipiebantur; quin et, excitata spe melioris fati, implacabilem morbi causam, ipsa solida occupantem, toto mense coërcebant eo, quod acidum extinguerent ad tempus, et per reseratam aluum corpore exterminarent.

Lac vero, quam in hoc casu praepostere sit propinatum, monere vix opus est. Saepe quidem in cardialgicis affectionibus, praesertim a retroacta materie podagrica natis, lac, vel potius lacteam dietam cum WERLHOFIO, aliisque commendare, fas erit; sed primis viis nullo sordium genere, minime acido fermento, conspurcatis. Quo cum in nostra maxime infectae essent, haud nocere lac non potuit; immo ipsa molliente et antispastica virtute, qua initio quicquam profuerat, deinceps morbi genium exasperavit.

Empla-

Emplastrum hyosciami, efficax illud et princeps fere paregoricum, in spasticis ventriculi doloribus multum, nec nimis tarde, profuisse aliquoties vidi. An vero non mitigare tantum, sed adeo, incantamenti instar, crudelissimos dolores demere potuerit, est profecto, quod dubitemus. Inuieta nimirum causa dolorum, cuius effectum moderaret, nec usu quidem semper continuato, quomodo potuit? Sed iam tum sphacelo correptas fuisse partes, quo sensum amiserint, magis etiam repugnat; cum vita sane, viscere quodam mortuo ultra mensem superstes esse nequeat, nec vomitus perseverare debuisset. Illa igitur doloris abolitio, quamvis laudem suam hyosciamo detrahare nolim, praecipue ipsius cerebri inertiae videtur tribuenda esse. Tunc enim, diuturno ac graui morbo pene exhaustis neruorum viribus, caput temulentia quadam affici, totaque natura labascere coepit. Interim vero sedem suam paullatim destruere perrexit malum. An forte his locis nata demum est exulceratio? an arrosa hepatis concaua superficies, vel et vesicula fellea? Appropinquante enim morte vix amplius acida, sed biliosa, postremo autem foetidissimum liquorem vomuit.

IV. Tu-

IV.

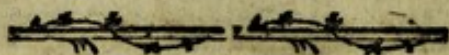
Tumor linguae ex usu Mercurii.

Virgo, proximum a trigesimo annum agens, initio Iulii praecedentis anni ex improviso magnum linguae tumorem contrahebat, cuius veram indolem, fateor, me primo non cognitam perspectamque habuisse. Neque omnino poteram. Dissito enim loco degentis aegrotae morbus ad me perscribebatur modo, satis exacte quidem, adhibitaque Chirurgi cuiusdam prudentis instructione, ita tamen, ut locus maneret quaestionibus. Deinde vero, cum virginem alias valde prouidam, atque a multis multorum consiliis alienam esse scirem, ne cogitatio quidem ipsius causae mentem subibat. A teneris usque puella infirmam habuit naturam, licet corporis, bona vitae ratione seruandi studiosissima. In primis delicatior ipsi est et durioris cibi impatiens ventriculus; pectus quoque crebriori tussi, facili de causa obnoxium; humores vero scorbuticis impuritatibus scaturire videntur. His quidem potissimum deberi credam dentium dolores, valde importunos, quibus saepissime laborauit; laxioribus simul gin-

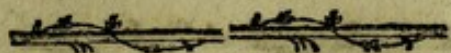
gingiuis, atque interdum cruorem stillantibus; et guttam rosaceam, crustis lente deciduis horridam, dextramque genam praecipue, subinde cum tumore, occupantem: quo latere simul nares obstructae esse solent. Quibus accedit etiam lippitudo, tantum non semper molesta. Quanquam potest harum affectionum etiam aliunde peti ratio. Aliquot abhinc annis, magno suo moerore, fortuito animaduertit, fouere se in intestinis suis taeniam, ex vermium genere facile pessimum. Quem hostem potius, quam hospitem, variis licet armis, stanno etiam, impugnatum, domicilio tamen necdum expellere potuimus. At mercurialia, etiamsi nullus de ipsorum strenua contra taeniam virtute dubitarem, nunquam a me impetrasset puella, eiusmodi obnoxia incommodis. Atque in genere praestare visum est, tolerare vermem, quam, ut hic extruderetur, peius forte damnum inferre imbecillo corpori. Sed forte eo venit extraneus quidam, isque pharmacopola, quod non laudis causa memoro; is illud audiens, ductus, credo, officiositate, (quae vero, cum imprudenti consilio nocere multum possit, parum a peccato differt;) mittit electuarium,

G

cuius

cuius vim, taeniam pellendi, scilicet in plurimis sine exceptione sibi expertam, laudibus extollit aequae superbis vanisque, ac quibus quotidie cuiusvis tituli venena in nouellis commendari solent. Examine instituto, constare in primis patuit ex semine cinae et mercurio viuo, cuius pauca modo grana ex vncia electuarii, affusa aqua, praecipitabantur. Sed, quid opus erat pluribus, cum minime conueniret? Praeterea hoc electuarium, non obstante mora, qua spissari debuit, tam erat tenue, ut graue illud fluidum aequaliter dispersum tenere non potuerit, cuius adeo globuli passim lateribus, quin externo fictilis margini adhaerebant, nudis oculis conspicui. Pessimum autem fuit, puellam, quod tetro verme liberari exoptaret, nec multum diffideret semimedici prudentiae, votis suis non minus, quam audaci largitoris sponcione captam, mane et vespere duo cochlearia minora electuarii deuorasse, et cum nullis instructa esset, nullas omnino obseruasse cauendi regulas. Pilulas quoque dederat, extractum panchym. Cr. ut videbatur, vel aliud aloëticum continentes, quarum portionem sexto quouis die sumeret. Eo usque autem non peruen-

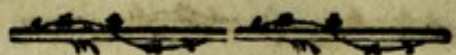
ventum est. Quater enim, vel quinquies sumto electuario, dum, loturae negotiis occupata, refrigerationi corpus exposuerat, vesperi (d. 5. Iul.) odontalgia, noctu etiam gingiviarum et dextrae genae dolore ac tumore affligitur. Quae tamen haud infueto sibi more contingere, rata parum adhuc curat. Accedit deinde multus ex ore foetor et (d. 7.) haemorrhagia narium: frequenti vero nocte lingua valde tumet, vix ore continenda, et cortice albo obducitur densoque, aphtharum instar. Genas quoque intus obsident pustulae ulceratae, quin ubique os faucium apparet, maximo deglutiendi et loquendi et aliquo respirandi incommodo. Suo ipsius arbitrio Chirurgus Vsnem administrat, minus bene quidem, promota sic dissolutione sanguinis, qui tamen corio tectus est, nec sero caret. Pulsus interim mollis est, febris modo exigua, sed alius iam aliquot dies obstructa. Recrudescit etiam nuchae dolor, quo alioquin vexata fuit.

Haec ad me perscribebantur, ut consiliis adessem. Mihi quidem, morbum subito natum atque insolentem cum *VOGELII glossitide* a)

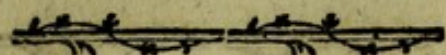
G 2

com-

a) de cognosc. ac cur. praec. c. h. affect. p. 130.

comparanti, satis exacte huius faciem referre visus esset, nisi, abesse inflammationem, ex febre mitiori concludendum fuisset. Sed tumorem, qualem et ille ibi memorat, ab affluxu humorum vitiosorum, forte scorbuticae indolis, excitatum esse, credidi. Quos ut aliorum deriuarem, praescripsi infus. lax. Vienn. cum sale Seign. ori autem colluendo decoct. sem. lini fl. cham. hb. melilot. et croci. Interim Chirurgus, copioso salivae profluvio, cuius nondum mentio facta erat, monitus, suspicionem mouet, electuarii, de quo familiares et ipsa aegrotata ne quidem cogitauerant, haec esse facinora. Magnam foetidissimae pituitae copiam euacuauit purgans, et saluationem nonnihil minuit. Mansit autem intolerabilis fauciarum partium ardor, quem emulsio camphorata, ore detenta, paullulum mitigauit. In lingua etiam fuscae maculae apparuerunt, gangraenae metum incutientes. Continuare igitur iussa est (d. 14.) infus. laxat. sine sale, versus noctem vero aliquoties sumere emulsionem, cui aliquot grana camphorae et Syr. diacod. additi erant. Pro potu ordinario commendauit decoctum rad. sarsaparill. gram. et glycirrh. quarum mucilage

gine dilueretur humorum acrimonia. Vulnera oris liquam. myrrh. et melle rosar. illita sunt. Per noctes nunc multum sudavit, mane febris augeri, os vero, aëri semper patens, prae siccitate vehementius dolere solitum est. Lotium reddidit valde rubrum, dein obductum cuticula liuida. Interim appetitus per totum fere morbi decursum superstes fuit, eoque calamitosior deglutiendi impotentia. Viribus ergo dolore, vigiliis, inedia, febre multum iam attritis, nocte inter XVtum et XVIum somno paullo largiori refecta est, multum quoque tumor remiserat, at inferior linguae pars, glandulis vasisque plenissima et gena interna vulnere suo plurimum doluere. Denique etiam (d. 16.) in tanta sanguinis attenuatione, prauorumque succorum abundantia, cutis vbique, praesertim in pectore, femoribus et infimo dorso conspersa est exanthematibus, instar purpurae, vrgente etiamnum spissioris salivae affluxu et parum emendata deglutitione. Die decimo quinto morbi, (d. 20.) repetito purgante mannato, denuo plurimum foetentis pituitae aluo eduximus, eodemque die vrinam minxit nigricantis vel cineritii coloris, simile sedimentum copiose demit-

tentem. Qui quidem color post aliquot dies evanuit, ut modo rubra et valde crassa esset, modo naturali similior.

Iam ultra vero differre Cort. Peruv. usum, vere putrida morbi indoles dissuadere visa est. De hac enim, qui dubitare poteram? siue ad causam producentem siue ad ipsa symptomata respicerem. Resolutum sanguinem cuncta indicabant; tam exigua quantitate sane non tantos effectus edidisset mercurius, nisi sanguine iamiam corrupto, atque acribus succis ad maxillas ante iam confluere solitis; primae viae, siquidem putida ista recrementa non cuncta fuerant sanguinis, satis tamen purgatae erant: humores vero penitus emendari, febrem tolli, restitui vires corpori posse euacuantibus, putabit nemo. Propinaui itaque (d. 21.) Cortic. Peruv. cum cort. Winterano et rad. althaeae ad saturitatem decoctum; os autem colluere iussi decocto plantag. agrimon. et geran. Rob. Atque haec optime votis respondere. Febris enim cum exanthematibus mox cessavit; in dies decrevit salivae copia; corruptas humorum particulas lotium eluere continuavit; verbo, pristina, sed paullatim, rediit sanitas. Fieri tamen
non

non potuit, quin remanente ventriculi, tot purgantibus vexati, ac totius corporis imbecillitate, qua et genua vacillabant, paullo diutius afficeretur. Tandem vero elect. Cort. Per. c. conferuis nasturt. aquat. et cochl. deinde vero pulvis cachect. quercet. cum rad. gent. rubr. et cort. aurant. omnino robur restituerunt. At, quae genas foedare sueuerat, gutta rosacea mox deterior etiam rediit; id quod mihi saltem minime fuit inexpectatum: saluatione enim mercuriali humores non fore emendatos, facile divinaueram.

V.

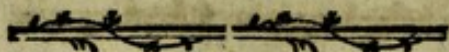
Febris tertiana complicata aliquoties recidiva.

Quam vario modo vermes corpus infestare, quot insuetis symptomatibus vulgarium febrium vim intendere, turbare indolem valeant, id dicere hic non opus est, cum a nemine ignoretur. Neque adeo manifestam semper esse effectuum suorum rationem, qua vel

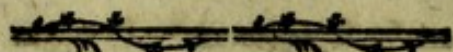
tuto cognoscatur vermium praesentia et genus, vel omnino medici subterfugere illi nequeant sagacitatem, haud monendi sunt, qui artem exercent. Licebit autem, exemplum hic proponere tertianae, per se quidem regularis, sed taeniae clandestinis insidiis exasperatae, atque his ipsis, ni fallor, aliquoties reuocatae. Optima matrona, quinquagesimum secundum aetatis annum agens, habitu corporis, neque admodum robusto, neque etiam imbecillo, satis tamen irritabili praedita, et mente, alias quidem hilari, sed durioribus aerumnis diu multumque afflicta, aliquot retro decenniis malo hysterico haud mediocriter laborauerat, deinceps autem, atque in hunc usque diem arthritide vaga, variisque haemorrhoidum moliminibus; tumido semper abdomine et pinguedinem mentiente. Haec d. 21mo Februarii, Anno saeculi LXXVI. ipso meridie corripiebatur paroxysmo febrili, multa potius cephalalgia et tensione spastica dorsi importuno, quam frigore aut aestu. Vespero circa horam octauam remittebat paullatim, nullo insequente sudore, sed tranquillo somno. Altero die vrina valde rubra erat, cum sedimento copioso, lingua pituitosis

tuitosis fordibus plenissima. Sequenti paroxysmo, cetera quidem mitiori, spasmis pedum in primis vexabatur. Tertius, ut solet, aegrotam exercebat vehementius, multo eam relinquens debiliorem et modico sudore madidam: noctem vero insomniis turbulentam transiebat. Cum autem sequentibus paroxysmis, praeter ardorem vehementem urinamque fere cruentam, deliria quoque accederent haud tranquilla; grauiorem aliquam horum causam vel et insuetam in primis viis latere iudicaui, vermes quoque suspicatus, minime vero taeniam. Paroxysmi reditum accelerabant, ut septimus hora septima matutina iam (d. IV. Mart.) ingrueret. Deliria non cessabant, nisi cum ipso aestu et incipiente sudore. Huc usque diebus vacuis salia digestiua cum cremore tartari, aestuante febre iulapium cum nitro, tinct. fl. bell. vitriolata, Syr. acetosellae et rub. id: quinto demum Martii electuar. Cort. Peruv. c. terra fol. tart. dedi. Die sequenti febre quidem vacabat manifesta, multam tamen hoc et proximo intercalari aegritudinem sentiebat, aestumque ventriculi et oris tantum, ut labia ariditate fingerentur, ego autem, an satis, quamuis etiam

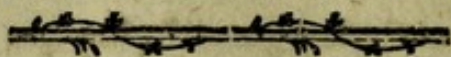
saepe, purgatae essent primae viae? conueniretque iamiam cortex? haererem dubius. Die VIIIuo Mart. mane taeniae portio aluo excernebatur, cubiti circiter longitudinem aequans, atque singuli aliquot articuli, pridie iam excreti, inueniebantur. Erat autem, quantum detegere potui, taenia capitata, osculis ab altero latere solitariis, striis longitudinalibus, articulis tamen non adeo breuibus. Interim, cum febris sua symptomatumque suorum vehementia, nimium attenuaret vires, corticem Peruv. ita continuandum esse duxi, vt cuius drachmae dimidia, semel sumendae, admixta essent rhabarb. et salis ammon. depurati grana V. Appetitus inde nonnihil emendatus. Sed die IXno Mart. quo omnino abesse debebat febris, duobus ante meridiem horis, vnguium liuor, rigorque digitorum febriles motus indicabant, et interna quaedam exaestuatio sequebatur. Electuario cort. Peruv. addidi semen fantonici, quo etiam lumbrici aliquot expulsi sunt. Interim, viribus quidem nonnihil refocillatis, denuo increbescebant febris molimina; frequenter enim, absque certa dierum horarumve ratione, oriebantur horripilationes, calores fugitiui, nausea, dolores quoque hypochondriorum

rum et spinae dorsalis, praesertim inter scapulas, vrina simul rubente. Dedi itaque d. 29. Mart. purgans, cochleatim sumendum, quod exturbandis fordibus pituitosis apprime aptum pluries inueni, infus. lax. Mann. Vnc. V. sal. mir. Gl. Vnc. sem. sulph. aur. ant. 3ae praecip. grana IV. Syr. rosar. fol. Vnc. semis; et sane ingens copia pituitae tenacioris hoc remedio euacuata est. Quamuis vero morbi incommoda multum eo mitigarentur, tamen pulsus, semper iusto celerior, atque aestus volatici clandestinam febrem arguebant, quam, cum ciborum appetitus cresceret, somnus optimus, vrina vero mane naturali similis, de die pauca et saepe aquosa esset, hystericae potius, quam hecticae indolis esse et a verme motam arbitratus sum. Hic ergo, quod eiusmodi febribus melius saepe cortice Peruv. medetur, lignum Quassiae multum auxilii pollicebatur. Sed medio Aprili minationes suas seuerius iteravit febris: ante meridiem enim continuus frigoris in dextro pede sensus; vrina tunc parca et limosa; subinde etiam excreti taeniae articuli viuentes, qui, aqua tepida imbuti, diametrum longitudinis modo diminuendo modo exporrigendo, impigre loco se mouere, exporrecti autem ad primae phalangis digitorum magnitudinem accedere solebant. Demum d. 25. Apr. prae-

praeuium ingentem ex infomnio terrorem genuinus paroxysmus sequebatur. Dedi itaque, praemisso laxante, quo et multi vermis articuli et pituitae magna copia euacuabantur, pulueres e Cort. Peruv. lign. Quass. sale Ammon. et sulph. ant. aur. compositos; deinde autem, cum sal. ammon. pectori aduersum esset, asae foet. grana duo, vitrioli Mart. fact. vnum cuique dosi pulueris adieci. Quae, mitigata quidem, immo extincta febre, ad pellendum vermem vix quicquam praestitere. Vt pellerem tamen, stannum methodo Meadii adhibere cum animo meo iamiam statuens, accipio litteras, a cel. THEDEN, amicissimo mihi viro, ad me datas, quibus eiusdem remedii vsum magnopere commendat, hoc modo instituendum: Limaturae stanni grana decem cum rad. valer. mai. drachma semis mixta vnam pulueris dosin constituent, cuiusmodi tres primis quatuor diebus, totidem sequentibus quatuor, summatim viginti octo devoret aeger; tunc vero sumat pulverem purgantem e rad. ialapp. resinof. scrup. II. sal. absinth. citr. gran. VI. olei destill. aneth. gutt. II. superbibendo, quam primum purgare coeperit, gelidae aquae liberalem copiam. Atque hoc, experientissimo viro probatum remedium, cetera, quae tentaueram, vt par erat, efficacia multum

multum superabat, licet fortuito, opinor, impeditum, totum non expelleret. Stanni et valerianae usus nihil fere turbarum ciebat in corpore, neque adeo multos taeniae articulos extrudebat, sumto vero purgante illo, praeter triginta tres articulos, sparsim in vase supposito repertos statim foras detrudebatur, intestinoque pendebat filum, bis habens cubiti longitudinem, quod vero, quin demum abrumperetur, cauere non poterat. Regredi autem prohibita erat taenia frustulo ligneo annexo, cuius exiguo pondere blande deorsum trahebatur. Verum nec reticere fas est, aegrotam, ne ventriculum nimis offenderet, veritam loco gelidae copiam infusi theae et decocti auenacei superbibisse sicque magno fane fraudatam esse momento curationis; quam ergo paucorum dierum intervallo repetendam esse duxi. Notato numero articulorum, quorum circiter quinquaginta cubiti mensuram habebant, iam nunc taeniae portio octies maior a corpore erat relegata, ex quo primum se prodiderat. At, d. 29. Maii iterum reuertebatur febris, ipsa forte purgatione inuitata. Interim puluerem stanni et valerianae, absente paroxysmo, sedulo continuare iubebatur aegrotata, et Imo Iunii sumsit purgans, supra dictum, sed granis X ialapp. fortius, affatim

tim hausta subinde frigida. Prima sede confestim prodibat filum, duos pedes longitudine superans; sed post septem horas, quibus immota fere, ad virium usque defectum, aegrota federat, sponte abrumpebatur. Proximam igitur profligandae feбри operam reddidi; qua superata, tertio usus stanni repetitus, loco ialappae autem per tres dies continuos mane datus est scrupulus dimidius gum. guttae, cum sacchari albi scrupulo contritus. Id quidem validissime euacuavit. Sed primo die tantum expulsa est taeniae particula, spithamam longa, cuius articuli, paullatim decrescentes, minimi fiebant, nullo autem filo aut capitulo terminabantur. Remanentem inde summam totius corporis debilitatem, vertiginem, febrem analeptica et decoct. Cort. Peruv. breui tempore sustulerunt; denique autem limatura Mart. cum radicibus ari et scillae praep. robur intestinis restituendo, nouamque pituitae generationem impediendo, saltem id effecit, ut per totum semestrem et ultra, insueta sanitate frueretur, atque, abdominis mole plurimum diminuta, ipsa vermis forte residui suspicio fere evanesceret, cuius tamen stirpem non plane deletam, vel alium generatum esse, posthaec apparuit.

Sylloge

SYLLOGE
EPISTOLARVM

PAVLLI GOTTLIEB WERLHOFII

SELECTIONA QVAEDAM CONSILIA

CONTINENTIVM.

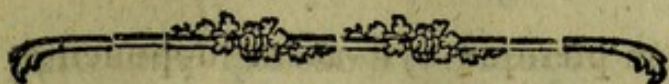
SYLLOGE

EPISTOLARVM

PAULI APOSTOLI

SELECTIO

CONSTITVTVM

I.

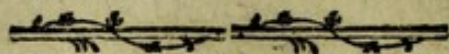
Haemorrhoides per vesicam.

Historia morbi.

Vir septuaginta annorum, temperamenti sanguineo—cholericum, habitus corporis inter strictum et spongiosum medii lautiori diaetae deditus, iuuenili aetate rebus Veneris, quantum constat, haud abstinentissimus, gonorrhoea tamen se vnquam adfectum fuisse, negans, anno aetatis XXIV. ab equitatione frequenti atque fortiori herniam scrotalem, (cuius causa perpetuo subligaculum gerit) contrahens, XXXIII° connubia coniungens, ante XX et quod excurrit, annos haemorrhoidalem fluxum, minus irregularem, sed tandem sponte cessantem, expertus, sex circiter abhinc annis mictum cruentum, nullis doloribus stipatum, incidit. Cessit quidem hoc malum medentium arti, verum rebelle fuit, et aliquoties recurrens, interdum sat diu, immo per integrum semestre duravit. Varii in consilium vocati sunt medici,

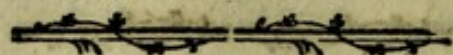
H

quorum

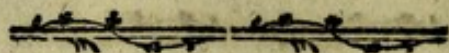
quorum plerique dyscrasiam supponentes scorbuticam, antiscorbuticis malo obuiam ire medicamentis tentarunt. Superiori anno Dn. Pateriens iterum mictu cruento, transitorio quidem, sed ex leuiori animi corporisue motu saepius recurrente infestatus, mense Maio Medicum, quem iam ordinarium habet, consulit. Urina tum temporis plerumque sat copiose absque difficultate redditur, floridum rubicundum colorem conspectui offerens, lintheaque rubore tingens; interiecto vero temporis spatio, sensim rubicundo sedimento deposito clarior superstans. Licet subinde stranguria leuior, seu urinae ardor iungeretur, nullus tamen in lumborum iliorumque regione sentitur dolor, nullus ponderis in perinaeo sensus; aeger nunquam urinam arenosam, sabulum calculosque paruulos sese excernere meminit, neque vlla alia calculi renum vel vesicae adfunt, vel adfuere indicia. Medicus VSnem in paroxysmo mictionis cruentae instituendam dissuadens, consuetas tamen aequinoctiales sanguinis missiones haud omittendas existimans, dietam conuenientem, in primis abstinentiam a cibis crudis, flatulentis, per acida vel aromata conditis,

tis, potulentis spirituosus, motuque corporis
 concussorio cet. iniungit, simulque infusum
 theiforme ex rad. cichor. glycirrh. hb. heder.
 terrestr. agrimon. fl. bellid. millefol. cet. item
 elixir temperatum, quale est HOFFMANNIA-
 NUM, cum eiusdem liquore anod. m., nec non
 pulveres nitroso-temperantes, interposito usu
 rhei, cum decoct. tamarind. praescribit. Ex
 quorum remediorum usu insigniter mitescere
 adfectu, quum per vices aeger adhuc de urinae
 ardore, nec non de flatulentia conquereretur,
 mixt. tonic. Stahl. c. ess. Cort. Aurant. remix-
 tam, atque pulveres dictos nitrosos cum G ma-
 stiche maritatos, medicus exhibet; aegrotus-
 que sat commode habere incipit. At mense
 Iulio, quum calor aestivus intensior vrgeret,
 accedente sine dubio animi tacita excandescen-
 tia, vel corporis motu, alioque diaetae errore
 malum vehementius fere recrudescebat, cui aeger,
 inscio medico, VSne in brachio instituta, oc-
 currere tentans; nullo vero leuamine exinde
 recreatus, medicum ordinarium arcessit, qui
 quidem tum ad compescendas sanguinis ebulli-
 tiones, aegroti potissimum molestas, tum ad
 moderandam mictionem cruentam pulveres

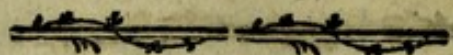
temperantes cum spec. de hyacinth. commixtos, cum emuls. ex amygd. dulc. et sem. papav. paratis in usum vocat, usumque rhei in formam pulveris cum crem. tart. redacti subiungit. Qua medendi methodo aegroto egregie subleuato, quum adhuc subinde urinae ardor restaret, moderatum usum balsam. Pect. Schap. cum oleo amygd. dulc. et Syr. de alth. F. coniuncti, atque potionem ex aquis dest. Syr. papav. alb. puluereque temperante concinnatum, iuncto ob prim. viar. flatulentiam usu mixturae ex ess. C. Aurant. carm. Wedeb. liqu. anod. cet. commendat. Atque tali ratione tractatus aeger sat diu bene tempus degit, et licet subinde internus volaticus aestus, somnum quoque nocturno tempore turbans, cui aeger diutissime iam fuit obnoxius cum urinae ardore recurreret, ipsemet sibi sumtis dilutioris decocti radic. petrosel. rec. cum aqua simplici parati aliquot vasculis, quibus ad forbillandum potum thee utimur, consulere studuit, non sine laudando, ut affirmat, leuamine. Die vero Xmo superioris Mensis vespertinis horis medicum iterum arcessit, per aliquot iam dies tussi atque febris catarrhali cum mictione cruenta, frequenti ad mingendum stimulo,

mulo, insigni ardoris in vrethra, durante mi-
 ctione, sensu vexatus. Pulsus est frequens ac-
 celer: somnus crebra mictione turbatus. Prae-
 scribitur potio ex aqua foen. fl. absorb. citr.
 nitro, antimon. diaph. Syr. alth. F. posteroque
 die ob aluum clausam et flatulentiam infestan-
 tem enema, quod bene fecit, iniicitur. Quum
 vero molesta tussis continuaret, in vsum etiam
 vocatur elix. pect. reg. Dan. cum ess. Pimpin.
 cascarill. iuncta potione dicta, itemque emul-
 sione. Alui vero segnitie omnia iterum sym-
 ptomata exasperante, clysterisque vsum re-
 nuente aegroto, serum tamarindinat. commen-
 datur, quod die XVIto Febr. sumtum, initio
 flatulentiam augere videtur, circa vesperam
 vero aluum aliquoties cum leuamine relaxans,
 diarrhoeam per aliquot dies durantem, lenem
 tamen neque aegroto molestam, relinquit. Tus-
 sis interim cum febre catarrhali penitus fere
 remittit: vexat vero praesertim nocturno tem-
 pore somnumque interrumpit frequens min-
 gendi stimulus, cum multis doloribus in vre-
 thra inter mingendum coniunctus. Vrina qua-
 libet vice parca quantitate, saepiusque non nisi
 guttatim mittitur, tanto cum ardore, vt lotium

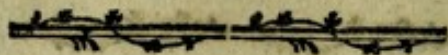
aliquando in manum aegroti destillans acri dolore instar feruentis aquae morderet. Collecta nocturnis horis vrina plerumque colorem ex atro rubentem seu fuscum, ob sanguinis miscellam exhibet. Per vices etiam frustula mucicruenti tenacioris seu sanguinis coagulati concurrente anxio et ardente dolore, cum vrina excernuntur. Medicus itaque emulsi. ex amygd. fem. card. Mar. papav. alb. aquis petrosel. chae-refol. absorb. citr. nitro. Syr. pap. alb. atque ob dolorum atrociam vespertinis horis pulu. nitrosi. cum spec. de hyac. et parua dosi MPil. de cynogl. offert. Ex quorum puluerum usu aegrotus molestiarum aliqualem remissionem lenemque sudorem, quo sub lucis ortum leuatur aestus, experitur. Commendatur quoque vesica decoct. fl. Cham. c. lacte repleta, atque regioni pubis imponenda, quae itidem fecit bene. Loco potus ordinarii sero lactis c. succ. citr. parato, per vices etiam decoct. avenac. vel hord. item ceraforum exsiccatorum cum nucleis contusorum, aeger vtitur. Die XIXno Febr. mixtura ex ess. cascar. millef. Cort. Aurant. liqu. anod. praescribitur, reiterata simul potione emulsiva leniente. Quibus omnibus voto nondum

dum satisfaciētibz, medicus ad dissoluēdos, si qui in vesica restent, sanguinis grumos, vrinę acrimoniam exsuperantem temperandam, sicque demulcēdos dolores, ardoremque in vrethra inter mingēdum acerbū, iniectiones mediante cathetere instituēdas commendat, et quidem eo magis, quo certius huius instrumenti applicatione edocemur, vtrum in vesicula calculus, (cuius omnia reliqua signa in aegroto absunt) lateat, an minus? Sed abhorret aeger instrumenti applicationem; interim decocto hordei, addito melle rosarum, mediante Syringa in vrethram iniiciēdum admittit, quod mucilaginosā suā indole vrethram obducendo, saltem mictionem insequentem paullo liberiores et ab omni fere molestia immunem pręstetit. Quemadmodum vero coniectura facilis est, his ipsis iniectionibus, quum in vesicam ipsam non penetrarent, ipsum mingendi stimulum, vel mictionis dolorificę causam tolli minus potuisse: ita biduo elapso, aegrotus pertæsus eas admittere amplius noluit. Quum vero calore potissimum dolores leuari sentiret, vt membrum virile, regionemque pubis per sacculos ficos ex hb. menth. meliss. fl. cham.

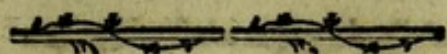

famb. perpetuo foueret, medicus suasis, licet fomentationes, cum vino institutas, multo efficaciores fore iudicaret, quas aegrotus itidem recusauit. Interim aluina iterum obstructione, flatulentiam, omniaque symptomata exacerbante, immo manifesto spastica circa vesicam vrinar. incommoda excitante, quum enemata recusentur, rheum cum crem. tart. exhibetur, non sine symptomatum leuamine. Post haec aegroto infus. theiform. ex rad. alth. liquir. hb. veron. heder. terr. fl. bell. cet. Syr. alth. F. edulcorandum quouis mane offertur; reliqua praescripta continuantur, nisi quod iterum mali pertinacia aegrum fatigante pulueres aliquot ex absorb. citr. nitro. c. MP. de cynogl. circa vesperam sumendi praescribantur. Continuat vero mictus sanguinolentus difficilis cum stranguria. Vrina fusci coloris plus minus diluta excernitur; aeger plerumque nocturno tempore magis, quam interdiu, mingendi stimulo vexatus, corpore animoque languet. Symptomatibus ob aluum per triduum clausam denuo exacerbatis, reiteratur vsus pulv. rhei, qui quatuor vel quinque sedes cum multorum flatuum explosione mouit: quo facto, aeger haud parum leuatus, aliquot

aliquot horas extra lectum degit. Nocte quoque altera sequente sat bene quieuit, somnoque rarius interrupto recreatus, postea urinam, quamvis non sine doloris sensu, paullo liberiori tamen fluxu claramque paucissimo sanguine ad fundum subsidente, reddidit. Quotidie etiam aliquot horas sat commode extra lectum transigere coepit. Tantum vero abfuit, ut constans esset hoc gaudium, ut potius, elapso tri-duo, urina iterum cruore tincta, mox etiam opaca, fusci-que coloris adpareret. Quumque nocturno tempore aestus quoque ingrauescere videretur, medicus pomeridiano tempore tres pulveres temperantes maiori nitri dosi et spec. de hyac. maritatos sumendos ordinavit. Quibus effectum est, ut aestus nocturnus, anxiiis potissimum mictionis doloribus auctus, egregie remitteret, et urina iterum clara redderetur, paucissimo sanguine perfusa; aegro quoque nocturna requie magis resecto, adderetur animus. Interpolatum quoque usum dilutioris decocti rad. petrosel. rec. medicus vetare noluit, quum aeger semper se exinde molestias leuatas sentire affirmaret. Alius vero officio iterum deesse coepit; adeoque, quum enemata non admitte-

rentur reiterato pulueris rhei vsu eam excitare opus fuit; sequenti vero nocte aeger crebro desidendi conatu absque torminibus excitatus, qualibet vice exiguam portionem muci, instar spermatis ranarum, (vt in haemorrhoidibus accidit albis) deiecit. Post haec vero vrina de-
nuo sanguine, tandemque colore fusco tingi coepit: tumque quaestio fuit, an non malo toties rebelli sanguinis missione, in qua ipse aeger magnam fiduciam ponebat, obuiam ire conduceret. Quum ille temporis, quo remiserat malum, interuallo haud parum refectus videretur, per omnem quoque morbi decursum appetitu haud adeo prostrato laborasset, immo, tanta licet sanguinis iactura per vrinarias vias facta venae interdum turgentes apparerent, medicus Vsnem die XI^{mo} Mart. in brachio instituendam curauit. Liquor vitalis e vena secta cum impetu profiliens, subnigricantis fuit coloris; interiecto vero temporis interuallo serum sat copiosum, sed subuiridi colore infectum exhibuit. Nocte quidem insequente, vrina missa adhuc coloris fusci, seu ex atro rubescentis fuit; postea vero mictio sanguinolenta sensim remisit, neque huc vsque recurrere obseruata est, nisi,
quod

quod ante biduum frustulum sanguinis coagulati tenacissimi, pisi maioris magnitudine cum vrina fuerit excretum. Vrinae ardor, licet itidem post VSnem paullo mitior fuerit, penitus non cessauit, sed subinde sat vehementer exacerbatur, immo interdum ex leuiori corporis motu vel etiam, quoties flatus emittitur, in anteriore vrethrae parte versus glandem doloris sensus (qualis alias calculosis familiaris esse solet,) excurrit. At notasse adhuc iuuabit, aegrotum non modo superiori iam aestate, verum et saepius, durante hoc ipso adfectu, sanguinis coagulati frustra pisibus multo maiora, immo, quum ante XIV circiter dies, medico inscio, cepas affatas regioni pubis applicuisset, eiusmodi frustra colore florido cinnabarino adfecta cum vrina reddidisse. Addere quoque liceat, nonnullos in aegroto laesionem, immo exulcerationem in sphinctere vesicae statuere velle, cuius tamen rei, si penitus perpendatur, minus certa adsint indicia, quum nunquam vrina foetida, vlcerosa obseruata fuerit. Num vero hoc malum inter spasticos vesicae partiumque adiacentium adfectus referendum, ipsaque sanguinolentae mictionis scaturigo in ramis vasorum haemorrhoidum

morrhoidalium ad vesicam pertingentium quaerenda sit, id quidem est, quod aliorum acutiori relinquitur iudicio. Sufficit, omnia, quae in aegroto observata sunt, phaenomena, ipsamque medendi methodum candide, ut decet medicos cordatiores, indicasse. Petitur ergo consilium.

Suerini

d. 16. Mart. 1749.

HERMANN. LVDOV. BECKER, Dr.

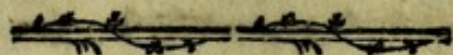

Historia haec morbi transmissa fuit Doct. C. Practico, qui quidem, penitus probata methodo adhibita, morbum cum variis suis pathematibus ex anomalia motuum haemorrhoidalium et stasi sanguinis inflammatoria circa sphincterem vesicae atque vrethram plenius explicatum, maiorem omnibus remediis declaravit. Ne tamen consilio deesse videretur, suavit, 1) epithe-
ma ex aqua vulnerar. Paris. spirit. bals. off. vini
camph. ess. croc. cum linteis quadruplicatis re-
gioni pubis et perinaei applicandum, superim-
positis facculis ex herbis paregoricis et discu-
tientibus, cum vino gall. alb. decoctis et probe
expres-

expressis; 2) mixturam resoluentem et diapnoicam ex aqua samb. cet. aceto destill. lap. cancr. liqu. min. anod. H. 3) pulveres absorb. c. nitro regenerato, et camphorae tantillo. 4) applicationem hirudinum, 5) praeter enemata, euacuantia, e rheo, manna passulisque minoribus.

Continuatio casus.

Ante, quam ad nos perlata esset Doct. C. consultoria responsio, iam aegrotantis valetudo in melius ire videbatur, ita, vt non modo mictus cruentus euanesceret, doloresque, mictionem comitantes mitiores fierent, verum et ipse, recuperatis viribus extra cubiculum sese conferre atque cum suis mensae accumbere posset. Neque tamen propterea quicquam omissum fuit, quod ex laudati medici sententia, ad subleuandas aegroti molestias facere posset, sed potius commendata ab ipso remedia in usum fuere vocata. Tantum vero abfuit, vt singulare aegroto adferrent leuamen, vt potius non ita multo post omnia iterum in deterius ruerent. Frequens mingendi stimulus cum multis cruciatibus coniunctus, vix fecit inducias, neque ab illo tempore aeger pedem cubiculo

culo extulit. Cruentum miſtum periodice, ſcilicet ſingulis menſibus, recurrentem, mox tamen iterum ceſſantem, ipſe obſeruauit. A doloribus nunquam fere immunis eſt, et licet interdum per aliquot dies dolores tam moderati ſint, vt aeger ſat commode in hypocausto obambulare poſſit, et nocturna quoque recreetur requie, mox tamen recrudelſcentes ita ſaeuiunt, quaſi diſrumperetur virile membrum. Adnotante aegro vel leuiſſima partium corporis inferiorum refrigeratio dolores ferociſſimos reddit: flatuſ, quibus maxime infeſtatur, idem efficiunt, tumque ne corporis quidem ſitum mutare ob cruciatuum metum aeger audet. Calculum veſicae complicatum eſſe credit; recuſat tamen inſtrumenti, quo res exploretur, applicationem: de medela deſperans a medicamentorum uſu fere abhorret, niſi quod puluere nitroſo temperante, atque ob flatulentiam, elixirio viſcerali, leniter carminatiuo cum ſpiritu nitr. dulc. ſubinde vtatur. Singulis quoque menſibus infuſo rhabarb. aluum purgat cum euphoria. Per vices modo his, modo illis remediis domeſticis dictis morbum leuare tentauit, at fruſtra. Adpetitus plerumque bonus eſt, neque

neque vires, si ad morbi diuturnitatem animus
aduertatur, penitus prostratae. Denique non
reticendum est, aliquot abhinc mensibus aegro-
tum haemorrhoidibus caecis, intra paucos ta-
men dies iusto medicamentorum vsu mitigatis,
fuisse vexatum.

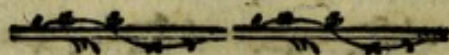
Suerini

d. 16. Iun. A. 1749.

H. L. B.

Responsum Werlhofii.

Egregie descriptus et sapienter curatus mor-
bus, meae quidem tenuitatis iudicio, is est,
quem haemorrhoides per vesicam vocant, mictus
cruentus, per ramos haemorrhoidalis arteriae
ad vesicam euntes. Vbi, quando sanguis vel in
vasis stagnat, vel inde effusus concretusque sti-
mulat, dysuriam et spasmos vesicae accedere
mirum non est. Affectus est senili aetati haud
infrequens, praesertim, si alioquin ad haemor-
rhoides procliuitas naturae fuit. Cura difficilis
est; morbus aegris quandoque commoritur.
Alimenta blanda non acria, non excalfacientia;
potus, qualis adhuc praescriptus vel ex rad.
chinae

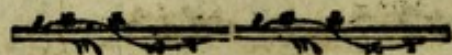
chinae et polypodii decocto; motus non nisi moderatus; animus tranquillus; remedia, quae sanguinis circuitum liberiores per viscera abdominis seruire, serum limpidius ad vrinae vias promouere, et harum vasis neruisque robur addere possunt; ea videntur esse, in quibus spes collocari queat. Ad vrgentia etiam symptomata mitiganda respicere conuenit. Post praestantissima ad istos scopos iam adhibita remedia pauca proponere liceat, quae in similibus casibus vtilia reperi. Aquarum Selteranarum quovis mane mensuram vnam, pomeridie vero et vesperi puluerem balsamicum ex lacte sulfuris, qui aluum seruat apertam, per dies quatuordecim, vel, pro *ἑνφορία*, dari suaferim; postea remedium blande diureticum et tonicum, solutionem extracti Cort. Peruv. in spiritu salis dulci factam, per octiduum, et, facta deinde vnus hebdomadis intercapedine, per alterum octiduum et rursus, alternis semper hebdomadibus ad tertiam et quartam vsque vicem. Quater quotidie eius medicamento sexaginta guttas dederim, hora ante ientaculum et ante prandium, bihorio post haec, et ante noctem, vitro probe prius agitato. Hac medicina curatus

tus haud pridem est verbi diuini minister septuagenario maior, ex eodem plane affectu, his sex mensibus bene valens, ab mictu cruento et dysuria immunis. Venaesectio tempestiua, bis forte per annum, remittenda non videtur. Ad aluum, vbi opus videbitur, aperiendam, idem, quod dixi, lac sulfuris egregium et in haemorrhoidariorum morbis singulare est, vrinam etiam promouens magis, quam minuens, quod alia aluum cientia saepe faciunt. Dari potest sub noctem ad drachmam dimidiam vel integram ex emulsione seminis melonum vel simili. Et ita quoque ad leuandam dysuriam confert. Si grauius haec vrgeat, pulueres anodynini, quales cum pilulis de cynoglossio excellentissimus medicus ordinarius praescripsit, adhiberi possunt: extus etiam emplastrum de hyosciamo Ludovici, spisse linteo obductum, pubi admoueri. Catheterismus et iniectiones in vesicam, si grumi sanguinis frustra omnino exitum moliantur, grauiusque afficiant, sacra anchora esse queunt. Deus consiliis benedicat. Scribebam Hannouerae d. 23. Iun. An. 1749.

PAVL GOTTLIEB WERLHOF. D.

I

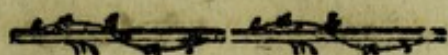
Epi-

Epistola prima.

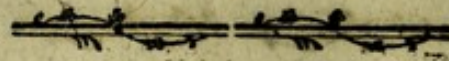
Vir illustris,

Experientissime doctissimeque,

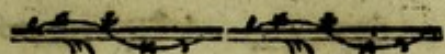
Vix ac ne vix quidem auderem, Tibi, Vir illustris, negotiorum magnitudine obruto, hisce obstrepere litteris, nisi meum esse putarem, desiderio senis, miserando isto vesicae morbo excruciato, qui haud ita pridem opem abs Te petiit, satisfacere. Atque, si verum fateri fas est, oblatam mihi hanc scribendi occasionem eo lubentius arripio, quo certius iterum responsum abs Te laturos nos speramus, quoque iucundius est, ex consiliis Viri, dudum de arte salutari optime meriti atque eruditissimis scriptis non minus, quam felicissima praxi, longe celeberrimi, proficere. Remedia, quae contra rebellem senis illius morbum proposuisti, Vir illustris, ea omnino sunt, ut de salutari eorum effectu nullus dubitarem, praesertim confusus aquis Selteranis, de quarum singulari in eiusmodi affectibus praestantia satis constabat, quasque ipse iam aegrotanti commendaueram. Itaque, acceptis Tuis litteris, statim curauimus, ut sufficiens salubrium aquarum portio Hamburgo

burgo transmitteretur: quo facto, aegrotus vergente Mense Junio, bona spe inchoavit praescriptam curationem, atque accurato ordine huc vsque continuauit. At vero spes fefellit, morbique proh! ea est ferocia, vt vel generosissima spernat remedia. Forte etiam natura aegroti medicamentis nimis adsuesacta est, vt vel ideo effectum, qui ab iis expectari poterat, praestare nolint: dici enim vix potest, quanto pere ille, conseruandae valetudinis causa, nullo non tempore medicina vsus fuerit. Equidem, quod plus simplici vice in eodem obseruaui, vt, quoties mutarentur medicamenta, toties adfulgeret noua conualescendi spes, at parum constans: idem quoque circa hanc medendi rationem euenit. Nimirum, quum aquas Selter. bibere ille coepisset, initio quidem haud parum inde debilitari, ceterum tamen melius habere videbatur, ita quidem, vt vrina largiori copia redderetur, multumque muci albicantis offerret; dolores vero remissiores fierent, ipseque in horto parum obambulare posset. At non ita multo post euauit omnis spes, de recuperanda valetudine concepta, neque pristinus aegroti status aliquantum immutatus fuit, licet

non modo per XVI. dies aquarum vsum continuerit, verum et tertia iam vice vsum extr. C. P. praescripta ratione absoluerit. Interpolatis vicibus lac sulph. cum emuls. sumsit, id quod mitissime aluum laxavit. Aliquoties, vbi dolores nimis faeuirent, pulueres sueti anodynii adhibiti fuerunt: applicatum quoque empl. hyosc. Lud. sed absque vlllo effectu. Itaque miserrimus est status aegroti, qui perpetuis doloribus, frequenti mingendi stimulo, flatulentia, subinde etiam herniae molestiis vexatus, viribus iam exhaustis, penitus fere animum despondet, beatamque exoptat analysin. Ad meridiem vsque in lecto decumbit, a doloribus haud immunis, tum lectum relinquens, adpetitu valde deiecto, parum comedit; pomeridianas horas partim sedendo, partim lente obambulando in cubiculo misere transigit; lectum iterum petenti vix audita secunda nocturna, dolores somnum concedunt. Quando confidet, vel de sella surgit, id admodum lente, neque nisi magna cum difficultate multisque doloribus fit. De flatulentia vehementer conqueritur, flatusque subinde in ipsum virile membrum irrumpentes acerbissimumque dolorem irritantes se sentire affirmat.

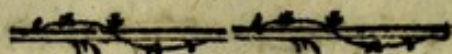

affirmat. Aliquoties iterum in vrina apparuere sanguinis vestigia, vix tamen attendenda. Subinde quoque in digitis pedis sinistri dolor quasi arthriticus sese exserit et in manibus articuli paullo rigidiores observantur; quae tamen symptomata prae reliquis doloribus parum curat aeger. O! si Tua, Vir illustris, in debellandis morbis dexteritas, Tuaque tot annorum experientia, quae tantae aegrotantium multitudini salutaris fuit, suppeditarent aliquod medicamen, quod, si non tolleret senis cruciatus, saltem iisdem alleuamentum daret, quantas ille Tibi habiturus esset gratias! Nihil iam addam, nisi quod Te, omni, qua decet, observantia obtester, habeas me quoque fauori Tuo de meliori commendatum; qui nunquam non futurus sum Nominis Tui illustris

Scrib. Suerini d. 29. Aug. An. 1749.

Cultor observantissimus

H. L. B.

Responsum.

EXCELLENTISSIMO BECKERO

S. P. D.

DEDITISSIMVS WERLHOFF.

Gratus accepi humanissimas litteras Tuas, im-
meritae beneuolentiae testes. Suaue mihi est
commercium cum medico experientissimo, do-
ctissimo, *χαριστάτω*. Sed argumentum triste
est, morbus grauis, rebellis, misere dolorifi-
cus. Neque possum, quin Tecum ardentibus
votis exoptem, vt remedium inueniatur, quod
vel tollat feliciter cruciatus, vel secure leniat.
Corrigenda est irritans acrimonia, spasmorum
dolorifica vis relaxanda, vrinae liberanda via,
flatuum copia dissipanda. Eiectio materiae ve-
ficam molestantis et rheumatica ad artus con-
gestio naturae permitti posset, dummodo tran-
quilla operetur potestate. Sed post tot egre-
gia remedia, fere frustra vel breuissimo cum
leuamine vsurpata, haud scio, an ab aliis, quam
proprie dictis anodynis, solatium, quam fieri
potest, plenum et durabile exspectari queat.
Exasciatissimo Tuo iudicio permitto, an non
ex re fore videatur continuatus tertia, quarta,
sexta, octaua, duodecima quauis, pro re nata,
hora

hora vsus medicinae in scheda adiecta notatae *), ad guttas pro dosi viginti. Continuan-
dam suaferim non solum, donec aliquod per-
sentiatur lenimen, sed ad pleniorē vsque do-
lorum, stimuli molesti flatulentiaeque cessatio-
nem; et tunc quidem rariores sensim doses dari
possent, multiplicando denuo, si symptomata
rursum vrgere viderentur. Noui senem iam
octogenarium, qui, ex calculo vesicae, similia
omnia patitur, vel potius passus antehac est,
donec eodem remedio familiariter vti, ante hoc
sexennium coepit, idem, quoties dolores in-
gruunt, fausto cum successu repetens. Si alius
sub eiusdem vsu tardior iusto sit, vel omisso
per diem vnum sponte soluetur, vel lacti sulfu-
ris aut blando enemati facile cedit. Deus con-
silia successu beet! Vale et feliciter omnia age.
Dab. Hannouerae. d. 2. Sept. An. 49.

Epistola secunda.

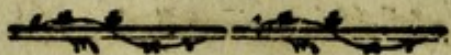
Vir illustris cet.

De valetudine senatoris illius, quem nupere
praesens inuisere haud dedignatus fuisti, vt,

I 4

quo-

*) Rec. liqu. anod. m. Hoffm. Vnc. dimid. eff.
anod. drachm. vnam. M.

quotiescunque opus esset, certiore Te redderem, ipse iussisti, et, crede mihi, nihil unquam accidere mihi potuit gratius, quam quod ex commercio cum medico tanti nominis proficere mihi liceat. Est vero idem adhuc morbi status, quem ipse observaasti, neque vlla adsunt mutata symptomata. Sedulo quidem adhibuit aegrotus praescripto ordine puluerem ex lacte sulph. et elaeoff. foenic. compositum, iuncto usu aquarum Selteranarum, sed absque vlllo levamine. Neque id efficere valuit pulvis, largiori licet dosi sumtus, ut alius inde redderetur magis libera, sed potius sub eiusdem usu segnior solito esse coepit, ita, ut aliquoties eam enemate aut suppositorio excitare necesse fuerit. Itaque contrarium fere in hoc aegroto praestant medicamina effectum; quemadmodum durante usu liqu. anod. H. c. ess. anod. remixti aluum non tardiore, ut alias fieri solet, sed per vices fluidiorem exstitisse observaui. Quatuordecim abhinc diebus VS. in pede, in qua multum confidere videbatur aeger, celebrata fuit; quam dissuadere nolui, cum consuetas sanguinis missiones bis forte per annum institundas, Tu, Vir illustris, haud dissuaseris, neque
etiam

etiam vllus hoc tempore praeternaturalis calor in aegroto obseruatus fuerit. Sanguinis missi, qui impetu sat valido ex vena pertusa profiliit, quantitas aequauit septem circiter vncias, et licet cruor subnigricantem offerret colorem, serum tamen non adeo a statu naturali, sicut superiori vere, deflectere videbatur. Selteranis aquis vtens aeger obseruauit pedum tumorem, qui postea iterum decreuit: ceterum vires iam morbi molestiarumque ferocia magis magisque attritas se sentire adfirmat. Haec sunt, quae ignorare Te noluit idem, exactissimum Tuum iudicium pariter ac consilium expetens. Vale, Vir illustris, atque fauori Tuo sempiterno commendatum habe

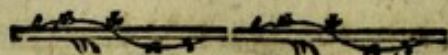
Nominis Tui illustr.

Suerini.

d. 28. Oct. 1749.

cultorem indefessum

H. L. B.

Responsum.

EXCELLENTISSIMO D. BECKER

S. P. D.

OBSEQVIOSISSIMVS WERLHOFF.

Gratissima mihi est amicitia medici doctissimi politissimique, eamque gratus perpetuo colam. Doleo impense frustraneos in senatore valetudinario artis nostrae conatus esse, et vereor, ne sensim cachecticus contabescat. Liceat mihi proponere vsum copiosum nitri, remedii aluinas vrinariasque vias sine agitatione vlla aperire, spasmos etiam dolorificos mulcere apti. Sed dosin ad integram Vnciam aquae ceraforum vel alius destillatae Vnciis sex vel pluribus solutam, quouis mane tribus vicibus, quadrantis forte horae interuallo, quemadmodum acidulas vel lactis serum potare ex vfu est, suaserim, per dies XIV. vel plures pro *εὐφρογία*. Vale. cet. Dab. Hannov. d. 4. Nov. 1749.

ADDENDA.

Exhibita fuit aegrotō, ex consilio WERLHOFFII, solutio nitri. Quum vero adauctos inde vrinae stimulos dolorificos crederet, noluit vlla amplius

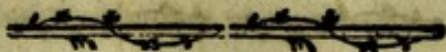
plius medicamenta, nisi emulsiões lenientes
fumere, neque ita multo post obiit.

* * * * *

Casus similis
cum suspitione calculi.

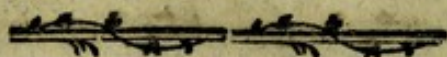
Vir illustris etc.

En, quam pace Tua exhibeo historiam morbi,
ei fere similis, cuius occasione primum Tibi in-
notuisse gaudeo. Vir generosus de V. militari
quondam munere functus, sexagenario maior,
habitus corporis strictioris, temperamenti ad
sanguineo-cholericum prope adcedentis, nulli
haemorrhagiarum generi nec aliis morbis gra-
vioribus obnoxius, vix vnquam aegrotare se
meminit, nisi quod haemorrhoidibus coecis,
olim saepius infestis, et subinde scorbutica pur-
pura, semel etiam calculi renalis incommodis,
post eius tamen excretionem repetitumque sae-
pius salis Anglic. vsum penitus conquiescenti-
bus, fuerit vexatus. Iam vero aliquamdiu vri-
nae excretio varias attulit molestias, perpetuum
ad mingendum stimulum, qui singulis fere ho-
ris vel adhuc frequentius vrinam reddere cogit
sen-

sensum ardoris in vrethra, immo et intestino recto molestum, incontinentiam vrinae durante somno interdum contingentem. Vrina missa, lactis sero similis, deponit sedimentum crassum, mucosum: adpetitus languet: alius minus respondet officio, nec somnus pro consuetudine reficit. Varii in consilium vocati medici, quorum vltimus, quantum constat, asae foet. largus fuit dispensator, varia, nescio quae, tentarunt remedia, at effectu omnino irrita. Superiori mense et meae tenuitatis consilium fuit requisitum. Suspensus non absque ratione, calculum forte subesse vesicae, licet aegrotus ponderis in perinaeo sensum, post vrinae missionem exacerbatum, aut in glande penis titillationem molestem percipere, vel vnquam vrinam arenosam sabulumque sese excreuisse negaret, proposui catheteris applicationem. Cuius tamen vsus cum non admitteretur, praetereaque symptomata modo dicta, etiam absente calculo, ab aliis causis, haemorrhoidibusque per vesicam mucosis sustineri queant, talem eligendam putavi methodum, quae et praesente calculo minus obesse, sed potius alleuamentum quoddam dare possit. Suasi itaque, 1) infus.

fuf. theiforme ex rad. cichor. glycyrrh. hb. veron. meliff. summ. millefol. cet. quouis mane bibendum; 2) elixir. visc. balf. Hoffm. c. eiusdem liqu. anod. 3) pulueres nitroso-absorbentes cum emulfione ex amygd. fem. papav. alb. fyr. de alth. F. cet. parata; 4) lac. sulph. ad aluum, vbi opus videretur, aperiendam; 5) pro potu ordinario decoct. rad. chin. et fassaparill. 6) vsum enematum pro re nata repetendum. 7) abftinentiam ab acidis, acribus, excalfacientibus. 8) VSnem, cui valde adfuetus est aeger, circa aequinoctia eo minus negligendam, quum pulfum deprehenderem perquam magnum ac fortem. Interiecto octo circiter dierum interuallo per litteras certior factus, molestias huius medicationis ope egregie mitigatas esse, licet adhuc et vesperi mictionem comitarentur dolores tam vrethrae, quam intestini recti, acerbiores, continuandum suasi vsum remediorum, paucis tantum mutatum, substituto in locum infusi theiform. decocto ad calc. For. c. Syr. de alth. F. additisque pulueribus aliquot temperantibus cum pil. de cynogl. remixtis, vrgente necessitate interponendis. Neque hac methodo destiti, quum XIII. circiter die-

diebus elapsis statum aegroti valde tolerabilem esse audirem, ob nocturnam tamen vrinae incontinentiam epithemata ex herb. roborantibus neruinis, vino rubro coctis, ad regionem pubis et perinaei applicanda, simul commendans. Ante octiduum vero, vena in pede secata, postero die ex improviso inuasit aegrotum paroxysmus febrilis haud levis, in feram usque noctem, protentus. Arcessitus insequente die, praeter pulsum more solito magnum ac plenum, nil amplius febrilis, sed potius, aegroto referente, symptomata spastica paullo remissiora vrinamque ad naturalem colorem propius adcedentem, cum sedimento tamen albo mucido obseruavi. Eiusdem quidem tenoris adhuc statum esse aegrotantis, a febrilibus quidem insultibus immunis, verum de insigni adpetitus viriumque languore, aluo segniori, nec lacti amplius sulph. nec enematibus rite obtemperante, pathematibus etiam colicis leuioribus vesperi nonnunquam infestantibus conquerentis, heri per litteras certior factus, non dubitavi, ipsi mittere extr. Cort. Per. in spir. sal. dulc. solutum. Dudum iam suasi vsum aquarum Selteran. quam primum hic locorum ha-

haberi possent, tentandum, nec abnuit consilium aegrotus, Tuum tamen simul iudicium, Vir illustris expetens. Vale nec vnquam fauore Tuo excidere patere

Nominis Tui illustr.

Suerini

d. 12. Apr. 1754.

cultorem deuinctissimum

H. L. R.

Responsum.

EXCELLENTISS. BECKERO

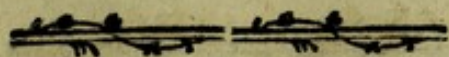
S. P. D.

CULTOR OBSERVANTISS. WERLHOFF.

Generoso viro V. idem, quod Tu consuluisti, remedium inter legendum litteras Tuas, iam destinabam, quum id ipsum a Te praescriptum reperi. Extractum puto Cort. Peruv. in spir. sal. dulci solutum, quod et ad renes et ad vesicam roborandam, liberiolemque vrinae secretionem et excretionem promouendam, quaecunque subit vtrunque causa, facit, et acrimoniae illi haemorrhoidali et scorbuticae conducit, quae ad vrinae vias diuertit, calculo forsan fociata, ibique stimulos imprimit, adpetitum quo-

quoque languentem et vires instaurare aptum. De febre ipsa non dico, quae indicationibus cumulum addit. Dederim eius remedii quater interdiu guttas LX; continuauerim per octiduum, vel ultra pro *ἐνφροσίνῃ*, repetierim idem alternis hebdomadibus ad tertiam vsque quartamue vicem; vere adolescente Selteranas aquas suaferim. Continuari interim cum fructu posset decoct. Foresti, emulsio papauerina, lac sulfuris, vbi eo opus, et diaeta abs Te praescripta, epithemata item roborantia, quae inter spirit. vin. rectificatiss. camphoratus egregie se gerere solet, calefactus in patina supra carbones, et cum panno laneo inibi madefacto applicatus. Aluum, sub extracti Cort. usu, liberiores fore spero, vel saltem lacti sulf. auscultaturam. Sin secus, interponi tuto potest Vncia salis Rupellensis Seignettiae. Vale, et feliciter omnia age, et viro generoso me gratum muneris causa proficere. Dab. Hannov. d. 19. Apr. 1754.

II.

Morbus cachectico - convulsivus.

P. P. **E**go vero cum omnibus iis, qui maxima Tua merita, Tuamque singularem humanitatem norant, haud exiguo adfectus fui dolore, quum de graui, quocum conflictatus es, morbo tristis rumor percrebresceret. Neque ideo dubitabis, Vir ill. quanta fuerit animi laetitia, qua nuntium de valetudine Tua, in melius eunte, exceperim. Gratulor iam Tibi de periculo feliciter superato ex intimo cordis adfectu; sed num Tibi solum? gratulor et maxime iis, quorum adhuc salutis servatum Te voluit summi Numinis gratia. Gratulor denique et mihi, sperans fore, ut in posterum quoque liceat mihi tam esse felici, ut in casu ancipiti ad expertissima Tua consilia confugiam. Qua fiducia fretus non modo mei ipsius statum, adiuncta historia morbi nupere superati, enarrare audeo, verum etiam nullus dubito, quin pro Tua in me beneuolentia salutari consilio vacillanti meae valetudini succurras. Vale atque ulterius faue

Nominis T. ill.

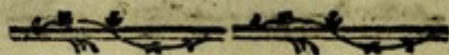
Suerini

d. 3. Aug. 1750.

cultori deuotiss. H. L. B.

K

Natus

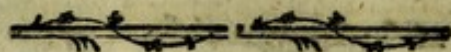
Natus XXVIII annos parente haemorrhoidario, puerili aetate narium haemorrhagiis, maxime vero catarrhal. ad caput defluxionibus obnoxius ab aliis morbis huc vsque immunis exstiti, nisi quod, septimo abhinc anno, parum abesset, quin post infelicem dentis extirpationem, haemorrhagia gingivarum enormi exspirassem. Post haec Ienam deueniens grauissima vertigine correptus fui, quam tamen Vsne in pede debellauit, ex quo tempore quotannis vere Vsectionem in pede reiterauit, atque moderatum victum obseruans semper bene habui. Annus iam est, quum, hospitio mutato, lautiori diaeta vti coepi, inuitus licet, quum talem diaetam colligendae plethorae, ad quam valde procliuis sum, nimis fauere intelligerem. Accedit, quod praeterita hyeme multis morbis epidemice grassantibus, perpetua platearum conculcatione, turbulenta tempestate, meditatione atque lucubrationibus corpus mentemque nimis forte fatigauerim. Factum hinc reor, vt, vere vena secata, effluens sanguis alias semper floridus obseruatus, iam praeter expectationem pessimam proderet indolem, vnde statim imminentem corpori morbum metuere coepi. Interim per aliquot adhuc menses vix vllum praeternaturale adparebat symptoma, nisi

nisi quod languorem quendam omnium actionum sentirem. At Mense Iunio, cum solus in museo potum Caffee biberem, subito de sella in terram prolapsus, tandem quasi ex profundo somno exsuscitatus, ipse nesciebam, quid mihi accidisset, nisi quod oculum lapsu valde laesum atque vestes prunis, in foculo adstantibus, combustas viderem, nausea simul mentisque obnubilatione infestatus. *) Paucis post diebus, iterum vertiginosa tali correptus fui capitis afflictione, cum qua aduocatus statim Dn. H. Ducis nostri Archiater, conuulsuos motus coniunctos obseruauit. Adplicatis enim enematibus ad me redii, sed infestantibus frequenter paucioribus in somno, atque insomniis terrificis, tertio die VS. in pede, suadente Archiatro, fa-

K 2

Eta

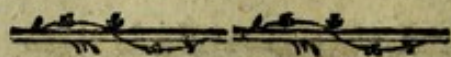
*) Veram eamque grauissimam fuisse epilepsiam, qua tum temporis paucisque post diebus et pluries posthaec correptus fui, aliquot demum posthaec annis, (quod adhuc miror, quum morbum ipse sat adcurate descripsissem) suspicari coepi, et a sorore, quae mihi durante morbo adstiterat, certior factus sum. Ill. WERLHOFIVS, quemadmodum in casu simili semper facere suevit, nomen epilepsiae sollicitè me celandum suaserat, et ipse in litteris responsoriis vitauit.

ſta eſt. Aderant praeterea adpetitus proſtratus, nauſea, vomitus aut potius, ventriculo vacuo, vomendi conatus, ſingultuoſa ventriculi commotio, perpetua in ſomnum procliuitas, mentis interdum poſt ſomnum aberratio; febriles tamen motus obſeruari vix poterant. Quibus ſymptomatibus a medico laudato antiſpasmodica, analeptica, et temperata ſtomachica, nec non alui ſegnitie frequens enema-
tum uſus opponebantur. Plus ſimplici vice, quoties vrina ſaturatior ſedimentum deponeret, optima conualeſcentiae ſpes adfulgebat, ita, vt lectum ſubinde deſererem, quem tamen ob ſummam virium proſtrationem mox repetere cogebar: vrina vero tenuis, aquoſa et copioſa, priſtina ſymptomata et ſpaſtica in infimo ventre incommoda certiffime praedicebat. Tunica oculorum albuginea icteritium fere offerebat colorem, ſicut facies ipſa liuidum, et elapſis XIV. circiter diebus apparebat circa taleolos pedum tumor oedematofus. Tum vero, ſua-
dente Archiatro, qui absque frequente corporis motu, animoque a ſtudiis meditatione negotiisque ſolitis aliquamdiu libero, medelam conſtantem vix ſperandam eſſe iudicabat, iter

in

in urbem patriam institui. Vbi quidem quotidie motu leni corpus exercens, animumque quouis modo recreans in dies melius me habui; redibat appetitus et somnus naturalis: vires quotidie magis reficiebantur; aluus tamen adhuc segnis, nec oedema, licet per vices evanesceret, taleolos pedum deserebat. Suerinum tunc reuersus pristina incidi symptomata, virium languorem, membrorum lassitudinem, torporem et indomabilem, siue solus, siue in consortio amicorum hortis ruri essem, in somnum propensionem, animi circa res aduersas aequae ac iucundas indifferentiam summam, nauseam, appetitum prostratum, vomendi conatus. Itaque per sextiduum ab omni fere cibo abstinui: quo effeci, vt, licet vires corporis valde extenuati nimis diminui viderentur, animi tamen vigor cum appetitu sensim rediret. Quo facto, aluus quoque, quae per octiduum fere neque laxantibus, neque suppositoriis atque clysteribus referari poterat, sponte officio satis faciebat. Itaque corpus iterum leni equitatione vel ambulatione quotidie exercere coepi, motusque eximiam exterior utilitatem. Appetitus sat bonus est, ita, vt ipsi indulgere haud

auderem; ceterum a calidis, aromatibus, spirituosus, crudis abstineo. Vexat me adhuc oedema pedum ad furas vsque excurrens, quod saepius plane euauit, iam vero increfcere videtur. Instrui itaque optarem: 1) an non opus fit, vt ad praecauenda maiora mala corpori medicamentis adhuc subueniamus, et an non martialia, quae mihi suadere nolunt alii, et quam adhibendi ratione huic fini aptissima sint? 2) An oedemati topica sicca vel sacculos furfuribus, milio et sale vel absinth. exsiccatorepletos tuto adplicari liceat? *)

Responsum Werlhofii.

Gratulationem Tuam de recuperata qualitercunque ex grauissimo morbo sanitate gratissimus accepi. Gratulor vicissim toto animo,
quod

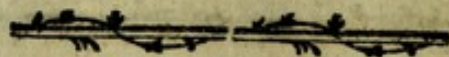
*) Litteras illas vna cum historia morbi mei non sine labore multo magnisque molestiis, ob summum corporis mentisque languorem exarare me et describere (quum inter scribendum subinde adhuc motus spastici manum cum calamo auellerent) memini. Medicationi e ferro, quam aliquoties ob recursus tumoris pedum cachectici repetere opus fuit, vitam debeo et sanitatem, nullis vnquam posthaec epilepticis insultibus obnoxiam.

quod Tua, quam labefactatam audieram, et impense indolueram, valetudo in melius restituta est. Deus porro benedictione sua adiuvet! Adfectus, quocum conflictatus es, cachecticus et spasmodicus fuisse videtur, ex hypochondriorum obstructorum, nervorumque debilitatorum vitio. Causas procatacticas egregie ipse recensens, diaetam solito lautiolem, plethorae genitricem, exercitia clinica violentiora, sub turbulentae tempestatis iniuriis; praecipue etiam lucubrationes, meditationesque profundiores. Ista omnia post haec moderanda esse, res ipsa indicat. Abstinencia a repletionem omni, a duris, calidis, acribus, potus tenuis et parce vinosus, exercitium corporis moderatum, animique tranquillitas et ab immodicis meditationibus studiisque remotio, omne ferent punctum. Remedia, quae ipse proponis, Martialia penitus probo, per longum tempus, sesquimensem vel menses duos continuanda. Liceat proponere formulam pulueris, hora ante ientaculum et sexta vespertina quotidie, si placet, fumendi.

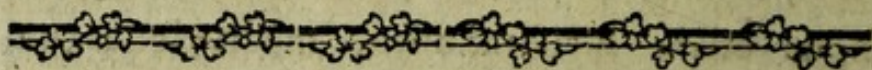
Rec. pulu. stomach. Birckm. dr. sem.

Mart. c. sulf. calcin. scrup. sem.

M. pro dosi.

Sperauerim fore, vt, sine purgantium aliorum-
 ve remediorum, nisi quid forte pro re nata in-
 dicari Tibi visum fuerit, vsu, hoc medicamine
 oedema pedum superetur, et natura contra pri-
 stini mali reditum obfirmetur. Neque vellem ex-
 ternos fatus oedemati admouere. Veredi propo-
 rant, nihilque addo, nisi vota, quae pro sani-
 tate et felicitate Tua fundere nunquam desino.
 Vale ex animo. Dab. Hannov. d. 7. Aug. 1750.

III.

Adfectus vertiginosi et semiparalytici
 scorbutici.

Epistola prima.

P. P. **E**n, quas heri Rostochio accepi litteras,
 quibus consilium rogor. Aegrotus,
 cuius medicus ordinarius est ill. D. vir optimus
 est, munere ecclesiastico strenue fungens, vitae
 sedentariae ac meditationibus forte nimium in-
 dulgens. Temperamenti est cholericus, habitus
 vero corporis laxioris, seu spongiosi, qualis
 phlegmaticis solet esse communis. Adfectus
 meae

meae tenuitatis iudicio est periculi minus expers, paralyticos aliosue grauiore insultus minitans. Ex feri vitiosi adaccumulatione, nervorum debilitate, atque humorum, ob alui segnitiam haemorrhoidumque molimina, ad caput congestionibus explicandus est, ni fallor, symptomatum concursus. Quo minus aegroti, quem plurimi facio, votis satisfacere, et praesens ipsi adesse queam prohibent in praesentiarum aegroti huius loci, quibus sum a tuenda valetudine, neque melius, scio, rebus ipsis consulere possum, quam salutaribus Tuis, Vir ill. fultus consiliis. Itaque dabis id meis precibus, quibus Te obtestor, ut, quid de medela ipsius malis adferenda sentias, beneuole mecum communices. Vale atque fauere perge cet.

Suerini

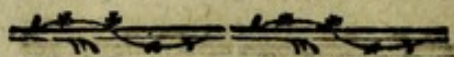
d. 25. Nov. 1752.

H. L. B.

Historia morbi

ex litteris aegroti extracta.

Aegrotus LV annorum ad dyscrasiam scorbuticam nullo non tempore pronus aliquoties efflorescentia cutanea leuiori maculosa in mani-

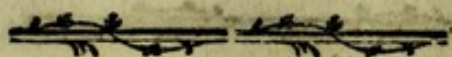

bus pedibusque adfectus, ante triennium in suggestu vertiginoso insultu corripitur, ita tamen, vt concionem, quamuis non sine molestia finire posset. Ab illo inde tempore virium decrementum euidens, cum languore artuumque torpore sese exserere coepit; quo non obstante aeger molestissimis et impense cumulatis, quos officii ratio exegit, laboribus perfungi perrexit. Superiori anno recurrebant vertigini similes adfectiones capitis grauiores cum languore artuum perdurante animique subinde, praesertim, quum aliquoties linguae accederet difficultas, abiectio. Inchoatum in horto suburbano decocti auenac. Low. vsum, praeuiis conatibus haemorrhoidum, ipsorum fluxus subsequebatur, at mox iterum cessans. Hoc anno repetitus, sed domi et sub continuis laboribus, decocti illius vsus nihil prorsus adtulit vtilitatis, ingrauescentibus potius molestis symptomatibus, capitis obnubilatione, languore artuum, in primisque pedum, difficultate loquelaе euidentiore et frequenti, sensationibus tensiuis colli et scapularum, nec non gingiuarum dentiumque cum muco tenaciori, labia fere conglutinante, orisque interni
ficci-

siccitate continua et maxillae inferioris motu difficiliori. In apice linguae insolitus obseruatur rubor, cum linguae a quouis dentium contactu dolore molesto et faucium subinde constrictione, ipsam deglutitionem difficiliorem reddente, cui saepius superuenit singultus. Noctu sudor effusus, licet nec antehac insolitus; pedum, alias interdum sudore manantium, iam perpetuum frigus et dolores tensui: capitis subinde, praesertim occipitis, dolores transitorii; alui obstructio frequens. Haud ita pridem faucium aliqualis adfuit inflammatio, breui tamen resoluta. Ante aliquot hebdomades praescriptum fuit infus. theiforme specierum sanguinem depurantium, sed absque vilo salutari effectu. Ab usu pulueris errhini Hispanici et tabaco, alias familiari et valde copioso, iam prorsus abstinet aeger, nec omnino in diaeta peccare persuasus est, ceterum huc usque negotia, quae ipsi incumbunt, concatenata domi et foris sedulo, quantum fieri potest, curans.

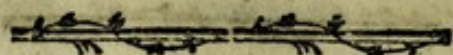
Responsum Werlhofii.

Equidem Tecum omnino sentio, difficilem esse et periculi minus expertem morbum, cuius
me.

mecum communicasti historiam. Vellem per negotia Tua licere, vt aegrotum coram videres vel ex ipso peritissimo medico, qui praesens eius curam gerit, penitiorum rerum omnium, et medicationis praecipue, quae adhuc adhibita est, eiusque effectus notitiam nancisceris, et collatis in commune deliberatisque consiliis opem ferres. Vertigo, qua laborat, ceteraque capitis et neruorum symptomata, etsi radicem in impeditiori circuitus sanguinis secretionumque in visceribus abdominis ratione et moliminibus haemorrhoidum anomalis habeant, idiopathica tamen iam etiam aliqua ex parte esse videntur, ex colluue feri, scorbuto, quem vocant, vitati, in ipso cerebro. Non dubito, quin ill. D. optima quaeque remedia, pro re nata in usum vocauerit. Atque illa et adhibendi methodum et victus rationem nosse omnino expediret, si quid praeterea in medium consulendum esset. Dicam tamen aliquid, quia ita iubes. Numquid fonticulus in nucha excitandus esse videtur? Numquid bis forte in mense, circa nouam plenamque lunam alius ducenda remedio aloëtico, sed quo serum simul euacuetur, verbi causa, pilulis de succino ad
scru.

scrupulum, stimulo addito gummi guttae ad grana duo, vesperi sumendis? Numquid serum lactis, ex lactis libris tribus, quouis mane cum cremoris tart. drachmis tribus coquendo et coagulando paratum, limpidissimum, medice bibendum, simulque succus nasturtii aquatici, qui iam recens haberi potest, expressus et subfidendo depuratus, ad vncias quouis mane quatuor iungatur? Haec ipsa medicina, serum lactis, acidularum more, mane ita, post haurum succi eius epotum et diu pro *ἐνφροσίνῃ* continuatum, pluribus satisfacere videtur indicationibus. Aluum si liberiores non faciat, lac sulfuris vesperi ad drachmam dimidiam, cum saccharo tritum, in usum aduocari posset. De diaeta dicere vix attinet, quam praesens medicus exquisite, dubio procul, praecepit. Id vero monendus videtur aeger, ut obsequens sit, neque meditationibus, lucubrationibus, curis indulgeat, et moderationem in esculentis, potulentis, aërisque temperie adhibeat. Vale et hunc aegrum, aliosque innumeros, Deo fauente, saluos praesta. Dab. Hannouerae d. 3. Decemb. An. 1752. Multo enim serius aduenerunt litterae Tuae, nudius tertius, quam ut eodem

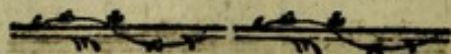

eadem die, quo veredi iam abierant, rescribere licuisset.

Epistola secunda.

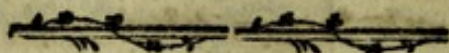
P. P. Nescio, an recorderis morbi, qui sollicitum habet reuerendum G. cuiusque propterea historiam, superiori anno Tecum communicatam, pace Tua iterum adiungo. Optabas tum temporis, vt aegrotum coram viderem, omniumque rerum penitiorem adquirerem notitiam. Vidi iam eum, iteratis ipsius precibus adductus Rostochiumque profectus, et in omnia, pro virium modulo, inquisiui. Iam septem abhinc annis aliqualem obseruauit linguae imbecillitatem, quam licet loquela haud obscure prodiderit, nulla tamen medicatio adhibita fuit, donec natura, sponte suppetias ferens, sanguine ex interiori genae parte lateris sinistri largius profiliante, reddidit liberio rem linguae vsu. Ante biennium vero iterum linguae, immo etiam manuum aliqualis per vices impotentia sese exferere coepit, de quibus symptomatibus valde sollicito aegroto, aliquoties curam, quam dicunt, auenaceam Low. medicus ipsius ordinarius, ill. D. praecepit. Primo quidem

dem anno prodesse parumper, altero vero nihil prorsus facere visa est illa medicatio. Sensim itaque incrementa cepit morbus, ad eum usque gradum inualescens, qui in historia adnexa rite descriptus est. Superiori quidem hyeme, quae medicus praescripsit, medicamenta, quantum mihi constat, potiora fuerunt 1) pulvis epilept. march. cum nitro, tartaro vitriol. Tach. milleped. et pauxillo camphorae; 2) liquor anod. m. H. 3) pilulae laxantes ex extr. panchym. Cr. gent. rubr. centaur. min. gummi heder. iunip. et aloë paratae 4) decocta ex rad. Sarsae, chinae, polypod. enul. bardan. aron. liquirit. 5) elect. ex conferua rosar. puluere Cort. Peruv. rhab. et Syr. de cich. c. rhab. conflatum, cuius quidem usus haud plane irritus fuit, saltem aegroto vires addidit. Posthaec, ineunte vere, praemissa sanguinis missione, medico consentiente, serum lact. antiscorbuticum, abs Te commendatum, potum quidem fuit, verum, quod improbare oportet, non amplius mensem continuatum. Lac sulphuris ad drachmam dimidiam aliquoties repetitum, nullos edidit effectus; in locum vero pilularum de succino, additis gummi guttae granis duobus, vomitus inde

inde aut nimias alui euacuationes metuens, medicus decoctum lenius laxatuum putauit substituendum, neque fonticulum, quem iam in brachio gerebat aeger, in nucha etiam excitari passus est. Abrupto feri antiscorbutici usu, medico iubente, acidulas Pyrmont. in usum vocare coepit aeger, sed sine effectu conspicuo, ita, ut aliquoties adiuncto aquae Sedlizenfis usu, Pyrmontani fontis operationem secundare, aluumque valde segnem mouere fuerit coactus. Adparuit quidem largus haemorrhoidum fluxus, superuenit etiam in dextro interioris genae latere sanguinis cum impetu saltuque effluxus, utrumque vero absque leuamine. Linguae impotentia perstitit, et caput simul aquarum potatione grauatum sentire aegrotus coepit. Finito aquarum potu, suaserunt alii balneum ex aqua dulci paratum, quod quidem, medico ordinario non obstante, alternis diebus, per octiduum et quod excurrit, continuauit. Successit sub finem medicationis, magisque adhuc durante balneorum usu, in toto fere corpore scorbutica efflorescentia, verum nec inde melioris valetudinis spes adfulsit. Conqueritur per vires aegrotus de doloribus pedis sinistri, balneo sub-

subinde paulisper leuatis; pedes quoque interdum, nisi cautius incederet, lapsum minantur, oris saepe ficcitas molesta est; lingua aegrius officio respondet, ita, vt iam minus audeat ille e suggestu concionari: memoria interdum praeter consuetudinem vacillans ab iis, quibus familiariter vtitur, haud difficulter obseruatur. Ceterum adpetitus bonus, nec somnus deficiens, nec pulsus, qui ipsi naturaliter valde magnus est, a consuetudine multum recedens; alius vero perquam segnis, vix biduo, nisi enemate excitata, officio satisfaciens. Diaetam, in cuius etiam rationem sedulo inquisiui, admodum negligenter habitam haecenus accepi, aegroto adpetitui omnique esculentorum generi pro lubitu indulgente. Quibus sic se habentibus, vt ne consiliis plane deessem, inculcandam in primis putauì diaetam magis exquisitam, commendans tenuem victum, abstinentiam a cerenisiis, immo fere curam, quam dicunt, per inediam, praeterea motum corporis, quoad eius fieri potest, frequentiore, animumque a curis liberum. Balneorum continuatum vsum suadere non ausus sum, ob alui molestim segnitiam, acidularumque Pyrmont.

effectus frustra expectatos: contra pedum, qui plerumque frigidiores deprehenduntur, frequentes commendaui frictiones. Neque improbauit qualiacunque haec consilia ill. D. quocum conferre haud neglexi; ceterum post acicularum vsum irritum de aegroti salute fere desperans, ipseque, vt Tu, Vir illustris, consiliis Tuis nobis succureres, valde exoptans. Itaque et aegroti, eiusque moestissimae familiae, et medici meique ipsius nomine omnibus, quibus possum, precibus Te obtestor, si quid superesse consilii Tibi videatur, id nobis benevole impertias, Tuumque de morbi curatione rite instituenda iudicium expertissimum, quam primum fieri possit, nobiscum communices. Aegrotum, crede mihi, praeceptis Tuis habebis exactissime obsequentem. Vale, Vir ill. et perge fauore Tuo dignari. cet.

Suerini

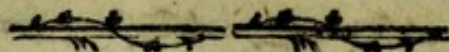
d. 27. Iul. An. 1753.

H. L. B.

Responsum Werlhofii.

Doleo vices reuerendi viri, cuius caussa meae tenuitatis consilium etiam requiritur, quod

quod quidem, medente Tecum illustri viro D. superuacaneum videtur. Obsequiosum vero me et hac in re, et aliis omnibus, habebitis. Pauca proponam, iudicio vestro vel probanda, vel reprobanda, vel moderanda. Scorbuticus est aeger et ad haemorrhoides pronus. Aberrare videtur sanguis, qui per haemorrhoidum vasa exitum molitur, scorbuti labe inquinatus, et caput nervosque tentans. Semiparalyfin scorbuticam dixerō vitia illa linguae, maxillae inferioris, manuum, pedum, eorumque etiam nervorum, qui memoriae seruiunt. Et est in nervis imperfecte solutis id saepe symptoma, vt, (quemadmodum in hoc aegro) fauces et pedes spasmis doloribusque laborent. Ipsa etiam vertigo ad spasmos pertinet, grauiorem dein nervorum resolutionem minantes. Sic quoque spasmi pectoris et scapularum linguae debilitatem auxerunt. Mucus oris et ficcitas et linguae in apice rubor dolorificus scorbuti, cuius natura est ad ostendere, soboles videntur. Eodem spectat haemorrhagia genae ex haemorrhoidali et scorbutico sanguine aberrante: spectant etiam exanthemata. Annon indicationes fuerint, scorbuticum vitium emendare, sanguini

liberiores ad iusta loca motum conciliare, nervos ab eius et inacescentis feri pressione liberare? Egregia hanc in rem remedia adhuc adhibita sunt. Viſtus etiam optimus praefcriptus. Diaeta herbacea magis, quam carnoſa, vitatio indigeſtorum, pinguium, muriaticorum, cereuiſiae potuumque, qui caput feriunt; frequens, pro viribus, corporis motus, in aëre puro, qui clauſus, humidus, vaporibus inquinatus etiam in domicilio cauendus eſt; animi vacatio a curis grauibuſque adfectibus aliis, immo et a ſtudiorum meditationumque, praecipue temporibus, cibo vel ſomno deſtinatis, exceſſu, neceſſaria ſunt. Potui dari vellem radicem caryophyllatae, cuius vncia in aquae libris VI. ad tertiae partis conſumptionem cocta aquam colatam haud ingratam praebet, ſaccharo, ſi lubet, condiendam et pauco vino albo iungendam. Pro medicamento, poſt tot eximia alia uſurpata, proponere liceat *ſcillam*, eo modo diu dandam, qui naſeam non moueat. Ita et inter ſcorbuti antidota ex praecipuis eſt, et ſanguini eiſque ſero liberiores fluxum conciliat, et oris vitiis medetur, et nervos liberat, ſolutosque excitat, et, vti inter emmenagoga,

ita

ita inter haemorrhoidagoga, ut hac voce utar, eminet. Antiquum illud acetum scilliticum, tot laudibus a Galeno aliisque maceratum, suaserim, hac forte formula, vel simili:

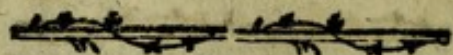
Rec. Aqu. Flor. paralyf. libr. I.

p. c. acet. scillit. Vnc. I.

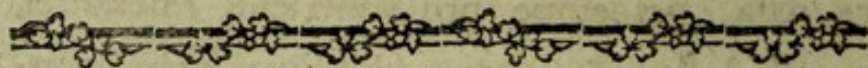
ol. tart. per deliqu. gt. XXXX.

Syr. fl. tunic. Vnc. II.

Huius aquae tertia quaque interdiu hora, siue quinquies vel sexies quotidie cochlear vnum maius exhiberi velim. Augeri vel minui, pro re nata, praecipue pro ventriculi tolerantia, potest dosis. Diu vero continuari debet eiusmodi medicina. Chronica chronicis morbis remedia! Vix est, quod alui obstructio sub eius usu timeatur. Praecipue quidem urinas mouere solet, neque vero ceteras, pro naturae nisu, excretionum vias tentare omittit. Sin aluus non respondeat, laxari sale aliquo amaro etiam atque etiam potest. Frictiones pedum, ventris etiam, quouis mane in lecto cum pannis asperis, per horae quadrantem, spinae etiam dorso et nuchae, utiliter fiunt. De sanguine mittendo praesens medicus statuet. Hirudines ano admoeri ex re forte videbitur. Idque bis, ter

vel quater in anno, versus solstitia et æquinoctia, fieri potest, ad præcauendas vertigines et grauiora symptomata, deriuandumque, qui ad hæmorrhoides nititur, sanguinem. Deus omnia fortunet, et virum reuerendum diu fospitem præstet. Vale. Plurimam ipsi meo nomine salutem dicas, gratiasque agas velim maximas ob superfluum, quod litteris Tuis adiici voluit, munus. Vale iterum. Dab. Hannov. d. 31. Iul. 53.

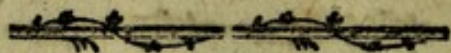
IV.

Symptomata, polypum cordis mentientia.

P. P. **G**ratulor Tibi, ex intimo animi adfectu de feliciter superata aegritudine, qua Te laborasse audiui et vehementer dolui. Adnuat Deus T. O. M. precibus eorum, qui pro salute Tua ardentissima vota fundunt, in quorum numero me quoque velim habeas, præstetque Te in seros vsque annos saluum fospitemque!

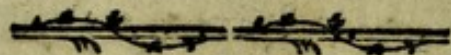
Ve-

Veniam dabis, Vir ill. pro singulari Tua in me beneuolentia, vt iterum pro mea valetudine consilia Tua, ea, qua decet, obseruantia, expetam. Mensis Maii medio febris epidemica tertiana ex improviso me inuadit, regularis quidem nec grauioribus symptomatibus stipata, post paroxysmum tertium virtute corticis antifebrilis debellata. Sed reticere haud fas est, me in ipsis saepe paroxysmis aegrotantium querelis turbatum fuisse, nec intercalariis diebus, quamuis coelo admodum sereno, aegrotantium visitationem ipsaque itinera medica euitare potuisse. Interim, quoad eius fieri potuit, excretiones largas per sudores, immo et diarrhoeam superuenientem haud neglexi: profligata vero febris, statim sese exseruit circa taleolos pedum tumor oedematosus, quare corticem cum croco Martis remixtum per aliquot dies continuaui cum optato successu. Repetendum vero debito tempore corticis vsum noua prohibuerunt itinera; quumque post XIV. dies, praeter residuam leuem intumescientiam pedum, nulla plane infestarent incommoda, nimis de recidua securus, sumsi sal Anglicanum, cuius vsui medicationem ex ferro subiungere animus erat.

Verum huius rei poenas mox dare iubebat recidiva, tertio inde die superueniens, tumore pedum prorsus sublato. Opposita tamen salia media digestiua impedire haud valebant, quin non modo alter paroxysmus magis exacerbatus esset, verum et insequenti die, vtpote intercalari, praeter expectationem nouus adgrederetur paroxysmus. Quo finito, ob insignem virium defectionem, statim ad vsum corticis, singulis binis horis continuati, adcedere coactus effeci, vt febris haud rediret, et per aliquot dies, adhuc sudoribus nocturnis continuantibus, in melius iret valetudo. Corticis vfu iusto tempore reiterato, exactius obseruata diaeta, optime posthaec habui, nisi quod per vices leuis pedum tumor recurrere videretur, qui tamen frequenti corporis domi rurique motu, absque vlla medicina, ineunte hoc mense sponte remisit. Verum aliud successit symptoma, magis adhuc mihi suspectum. Senfi die Xmo huius mensis in itinere palpitationem cordis systolenque per vices intermittentem: quumque postero die equo vectus, in vicinia aegrotum inuiserem, ad somnum me compositurus, ad mediam vsque noctem pulsum cordis arteria-

riarumque saepissime intermittentem et inae-
 qualem obseruavi. Sequenti die, quum pul-
 sus paullo rarius intermitteret, reuersus, ter-
 tio die sufficientem sanguinis in pede missio-
 nem institui et ter de die sumsi puluerem tem-
 perantem, parcissimo simul vsus victu. Neque
 tamen haecenus efficere potui, vt intermissio
 pulsus cum inaequalitate penitus remitteret,
 licet iam non nisi rarius obseruari queat. Ce-
 terum vix habeo, de quo conquerar: somnus
 etiam bonus, licet subinde insomniis praeter
 consuetudinem interturbatus. Adnotasse hic
 iuuabit, memet per aliquot fere annos systolen
 cordis, interdum vnica vice, intermittentem
 obseruasse, rarissime tamen contingentem vix
 attendisse; post priorem vero febris insultum
 iam debellatum, saepius post prandium vel ex
 leuiori corporis motu, aut scalarum adscensio-
 ne palpitationem cordis pulsationemque arte-
 riarum carotidum, quam vel auditu percipere
 mihi visus sum, sustinuisse, ita, vt subinde gra-
 dum figere per aliquot momenta coactus fue-
 rim. In diaetetico regimine vix mihi excedere
 videor; excalfacientibus, vino, acribus, nimis
 nutrientibus, carniūque esu valde mihi tem-
 pero; potus ordinarius aqua est; potum Caffee,
 a quo nullum vnquam incommodum expertus

sum, bis quotidie, satis tamen dilutum, bibere consueui. Exc. H. qui iisdem saepius adfectibus, palpitatione puto cordis pulsuque intermittente vexatur, indeque polypum in corde vasisque maioribus reconditum suspicatur, pari me malo infestatum et sibi persuadet, et mihi persuadere conatur. Equidem scio, quod signa polypi praecipua sint palpitatio cordis et intermittens pulsus; annon vero bina haec phaenomena, praesertim, ubi sunt transitoria, ex aliis etiam causis, sanguinis abundantia, spissitudine et maiori a spasmodis infimi ventris ad cor congestione, excitari possunt? Neque tamen ideo omnino vana mihi videtur medici illius persuasio, neque metum, animo conceptum ipse mihi eximere valeo. Quam vellem, vir illustris, per negotia Tua licere, ut data occasione certiore me facias, quid Tibi de enarrato valetudinis statu, eiusque per diaetetica praesidia et medicamenta correctione videatur. Vale et favori Tuo de meliori nunquam non commendatum habe

Nominis Tui illustris

Suerini

d. 12. Iul. 1753.

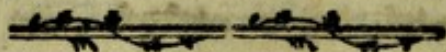
cultorem obsequiosissimum

H. L. B.

Re-

Responsum Werlhofii.

Gratias ago maximas, quod valetudinis meae causa et doleas amice, et gaudeas, prout ea varia est. Podagra laboravi, quam quatuor abhinc annis postremo antea habueram, iam belle valeo. Pro Tua vero et restituenda penitus et conservanda diutissime sanitate, vota enixe fundo. Noli, quaeso, timere: equidem Tibi non timeo. Palpitatio cordis et pulsus intermissio, ex pressione ramorum nervi intercostalis, ob stagnantem sanguinem flatulentum in hypochondriis, vulgatissima sunt symptomata. Neque esse video, cur polypum cordis, malum insanabile suspiceris. Ipsa carotidum pulsatio, quam vel auditu percipis, sursum spasmis ex abdomine determinatum sanguinem indicat. Ad hypochondriaci mali hydram pertinet hoc caput, et febris exantlatae reliquiis adnumerandum videtur. Mihi ante triennium, post febrem malignam superatam, diu eadem symptomata et molesta fuere, et polypi latentis fugitivam opinionem etiam atque etiam in mentem vocarunt. Sed salua res fuit, quum nervos, cortice Peruv. identidem repetito, penitus nativo robori restitutos praestiti. Liceat
idem

idem Tibi, vir excellentissime, remedium ita proponere, vt quinquies quotidie, siue quarta quauis hora, drachmam dimidiam pro dosi sumas per hebdomadem, qua ita vnciae II cum II drachmis consumentur; tum cesses per hebdomadem accurate vnam, vti in tertianis, qui typus morbo Tuo originem dedit, moris est, repetas deinde, vt prius, per dies septem, atque ita tertiam quartamque intercapedinem repetitionemque facias, pari tempore, paribus dosibus. Sponsorem, deo iuuante, me fisco, fore, vt et a symptomate, quod metuis, et a metu ipso hoc pacto libereris: ne quid dicam de prioribus morbis, quibus praecauendis, vti roborandae in vniuersum naturae Tuae, haec medicina apprime apta est. Dietam non improbo, neque ipsum potum Caffee tenuiorem. Fortiter nutrientia, pingua, lacticia, acria, excalfacientia exfulabunt. Curis vacuum animum praestabis pro viribus, corpus moderate exercebis, cauebis humidi ventosique aeris iniurias. Deus omnia fortunet! Vale et me redama. Dab. Hannov. d. 20. Iul. An. 1753.

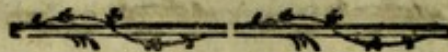
V.

Morbus ex arthritide anomala in cachexiam hydropicam transiens.

Epistola prima.

P. P. **E**x itinere redux non possum, quin, veredis properantibus, festinante etiam crena, consilia Tua pro viro optimo, humanitate sua meritisque nemini non perquam caro, generosissimo W. expetam. Qui quidem XXXVI. circiter annos natus ευσταρκος, temperamenti cholericō - sanguinei, natiua fere dispositione paullo asthmaticus, parente podagrico, qui, pari fere aetate, a podagra retrograda obiit, genitus, inde a XXIV. aetatis anno podagrae insultibus subinde acerbissimis vexari coepit, ceterum sat bene valens, licet non semper diaetae legibus obtemperans, vel ipsis subinde paroxysmis podagricis negligentius habitis. Superiori aestate, variarum potissimum altercationum, refrigerationis etiam, aliorumque errorum diaeteticorum culpa valetudinem labefactatam metuens sentiensque, medici cuiusdam suasu potavit aquas Pyrmontanas.

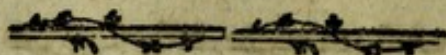
Super-

Superuenerunt vero inter potandum, nescio, vtrum frigidi nimis, tempestate simul impense frigida, potus, an cruditatum ventriculi, quae forte vomitorio praemittendo eliminari debuissent, culpa vomitus: abstinuit hinc potu per octiduum; postea vero eo repetito medicacionem absoluit, euphoria tamen, inde expectata, minus ex voto insequente. Abiit tum, publicorum negotiorum causa, Rostochium; ob varias vero aegritudines, quas plenius recensent adnexae litterae Exc. LEYSERI *) T. ipsius praedium, redire coactus et morbi symptomatibus valde variantibus, ab omni sese abstinuit medicina. Arcessitus ego vna cum Iurisconsulto, qui absque mora testamentum ipsius conderet, die XXIV. superioris mensis, deprehendi insignem respirandi difficultatem, summam inquietudinem, adpetitum plane deiectum, manus pedesque, quorum extrema tumor oedematosus occupauerat, frigidos, frigidos etiam sudores intercurrentes, agrypniam, pulsum debilem varium, vrinam crassam, turbidam absque sedimento, cum doloribus punctoriis, hypochond-

*) Medici Cellensis celeberrimi et Archiatri regii, tum temporis medici aulici Suerinensis.

chondrium sinistrum valde infestantibus. In hoc rerum statu ancipiti suasi statim iniiciendum enema, frictiones pectoris pedumque, vesicam decocto emolliente plenam lateri dolenti admouendam, et somni tempore exhibui pulverem ex nitro, diaphoreticis fixis et pauxillo camphorae cum emuls. ex sem. card. mar. et aquis diapnoicis conflata. Inde paullo tranquillior esse coepit aeger, somno etiam aliquot horarum resectus: quumque mane in abdomine adpareret efflorescentia quaedam cutanea, ad quam valde proclivis est, instar purpurae rubrae, et podagrae dolores, antea prorsus silentes, in pede sinistro intermicarent, suasi bis ante meridiem usum mixturae simpl. c. c. addito liqu. anod. m. H.; pomeridie vero ter pulverem dictum leuiter camphoratum ex memorata emulsione. Quibus per aliquot dies continuatis, die XXX. iterum aegrotum visitaui, quumque dolores punctorii plane evanuisissent, respirandi etiam maior esset libertas, pedis vero sinistri tumor auctus et dolor podagricus intensior, purpura rubra per femora magis effusa, appetitus paullo melior, vrina haud turbata, parum tantum mutanda censui medicamina, mane mix-

mixturam supra dictam, pomeridie bis vel ter pulverem dictum absque camphora cum emulsione amygdalina, enemata frictionesque iterum commendans. Verum enim vero, quatuor abhinc diebus, omnibus iterum turbatis, podagrico dolore vna cum efflorescentia scorbutica subito retrocedente, pristinisque redeuntibus symptomatibus, asthma, sudore frigido, vrina turbida, nausea, accedentibus etiam vomitibus, heri tertia vice T. profectus, aegrotum valde debilem deprehendi. Paucis parcisque tamen dosibus emulsionis cum pulvere nitroso-camphorato, vsuque enematis et frictionum, omnia iterum leuari coeperunt, praesertim, quum podagrae etiam dolores sinistrum pedem denuo tentare viderentur. De hoc rerum statu, quid Tu sentias, Vir illustris, iam rescire exoptat aegrotus, qui quidem consulere Te valetudinis suae, solida quadam ratione firmandae, causa, dudum animo statutum habuit. Vale et perge fauore Tuo prosequi

Nom. T. ill. cet.

Suerini.

d. 6. Dec. 1754.

H. L. B.

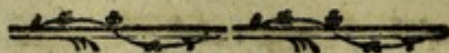
Re-

Responsum Werlhofii.

P. P. Doleo vices generosissimi W. qui, ex arthritide anomala, grauiter laborat, et huc vsque Tua et excellentiss. LEYSERI ope, sapienter adhibita vix sanatus est. Deus porro consilia fortunet, et integram reddat sanitatem! Ego iam hic eiusdem fratrem curo, centurionem cohortis Praetoriae, qui vndecimum hodie diem feбри continua laborat, post venae in pede sectionem, cui phlegmone successerat. Spero, iuuante Deo, conualiturum. Sed, vt nosti, in acutis nihil ante morbi declinationem securi est. Quod ad Tuum aegrotum attinet, probò omnino ab vtroque medicorum remedia. Si quid addere licet, propono *puluerem pleuriticum Mynsichti*, medicamentum blande aloëticum, ad scrupulum vnum, quarta quaque hora, cum sacchari forte dimidio, dandum, et continuandum pro *ἐνφροσύνη*. Dici non potest *), quam lenis

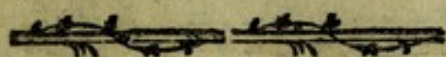
*) V. WERLHOF. oper. med. p. 732. 733. et not. *)

Cur vero medicinam, et publice priuatimque tantopere a se commendatam, deinceps plane neglexerit, vix intelligo. E.

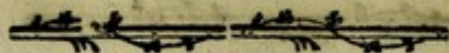

lenis haec medicina euacuans pectus a materiae arthriticae congestione liberet, et hanc vel in artus detrudat, vel e corpore eliminet. Neque efflorescentia cutanea, modo adparens, modo recedens contra indicat. Ea vero adhibenda est cautio, ut alui deponendi causa aeger non praeter virium rationem lecto exportetur, quum patina supponi possit. Interponi potest, bihorio semper post puluerem, emulsio camphorata, si opus esse videtur, frictiones etiam simul adhiberi, immo et cantharides admoueri cruribus, nisi oedematosus habitus obstet. Continuare licet hunc puluerem per plures dies, pro *ευφορία*. Sin asthma grauius vrgeat, quam ut hac medicina vinci possit, si tumor oedematosus ad cachexiam hydropicam inclinare videatur, tunc ad illud ex scilla et ammoniaco remedium, quod excell. LEYSERVS proposuit, confugere licebit. Caetera, et quae deinceps agenda sint, res praesens indicabit. Vale et feliciter omnia age. Dab. Hannov. d. 10. Dec. An. 1754.

Epi-

Epistola secunda.

P. P. Gratias Tibi ago maximas generosissimi W. et meo nomine pro consilio Tuo, quod mecum beneuole communicasti, quodque ipsi mirifice profuit. Equidem post primam commendati pulueris dosin expertus est effectum prorsus inexpectatum, scilicet sudorem, ad quem antea minus erat procliuvis, sat largum, cum euidenti etiam leuamine: iteratae tamen doses mox coeperunt aluum ciere ter quaterue quotidie, quum generosissimus aeger, ob aluum valde mobilem, nimiam purgationem, viriumque iacturam metuens, non nisi tres vel duos tantum pulueres quotidie sumeret. Continua-
vit ita, interposita semper emulsione camphorata, quam optime fert, per trium fere hebdomadam interuallum, excrementis per plures dies naturalis consistentiae, non liquidis, tandem mucosis, redditis. Euanuit inde asthmatica adfectio cum reliquis molestis symptomatibus, rediitque somnus recreans cum appetitu viriumque refectione. Iam, quum ante triduum adessem, aegrotus nupere alterum femur, mox vtrumque tumore aliquali, initio

duriusculo, mox molliori seu oedematoso, non aucto tamen pedum oedemate, per annos iam fueto, adfectum videns, ab hydrope instante haud parum metuere coeperat. Licetne iterum precibus abs Te contendere, V. I. vt ne dedigneris, nos porro consiliis Tuis instruere, quid agendum, nisi breui sponte diminuatur iste tumor; annon iam cachexiam hydropicam, de qua scribis, vere imminere et remedium illud ex scilla et ammoniaco indicari; an alia simul subiungenda censeas? Vale et per plurimos annos ex voto omnia age nec vnquam favere desine cet.

Suerini

d. 6. Ian. an. 1755.

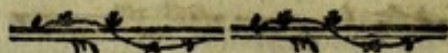
H. L. B.

Responsum Werlhofii.

P. P. Solamini mihi est, quem memoras, successus medicationis in generosissimo W. Vestro. Frater eius, eheu! de quo nuper scribebam, decimo quarto morbi die pie et placide obiit. Inuenta post mortem hernia, quam semper occultauit, in dextro inguine et scroto, spha-

sphacelo corrupta. Neque tamen colicae vel iliacaе signa adfuerunt, neque aluus fuit obstructa, neque dolores questus est aeger. Solum biduo ante mortem nouus horror febrilis, in ipsa febris continuitate, per quadrihorium durans, cum vomitu inuasit, et exinde omnia in peius ruerunt, calore insequente summo, cum anxietatibus, deliriis vagis, pulsu celerrimo paruo, tremulo, comate demum, et sudore frigido, in mortem placidam terminata. Prius die excessus vesiculae nigrae duae, auellanae magnitudine, in manu sinistra adparebant, fide-rationis indices. Sed de his haecenus.

Aegroti Tui generosissimi tumor non videtur hydropem minari, sed ex arthritide residuus esse, quandoquidem asthma cum reliquis symptomatibus euanuit, et cum adpetitu reduce, somnus recreans rediit, viresque refecit, neque auctum est vetus pedum oedema. Crediderim tamen, blandiori quodam ex scilla remedio, nisi sponte interim cedat femoris tumor, rem agi posse, dando nempe quinquies vel sexies interdiu, per trihorii forte interual- lum, cochlear vnum aquae cerafor. nigr. libr. I.

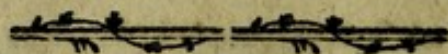

acet. scillit. drachm. VI. olei tart. per deliqu.
gutt. XX. quae potio, pro lubitu, saccharo vel
syrupo aliquo condiri potest. Vale, et felici-
tate vtere omnigena et me porro redama. Dab.
Hannov. d. 10. Ian. 1755.

Epistola tertia.

P. P. Quam vellem iam laetiora referre de
statu generosissimi W. at, proh dolor! fefellit
hucusque spes de meliori ipsius valetudine se-
mel iterumque concepta. Equidem, quod Tu,
V. I. suastisti remedium scilliticum omne id
praeestitit, quod per corporis aegroti, per pes-
simam diaetam dudum eneruati, conditionem
licuit. Quum peruenirent ad me superiores
Tuae, non modo adauctus admodum erat tu-
mor utriusque femoris, verum et ipsum abdo-
men cum scroto occupauerat, immo facies quo-
que tumida adparebat, abeunte simul somno
et adpetitu, qui antehac vix fatiari poterat, in-
tercurrente asthmae spasmodico - flatulento,
cui tamen adleuando sufficiebat enematum vsus
repetitus. Non dubitavi statim adcedere ad
vsu commendati remedii scillitici, cuius qui-
dem

dem priores doses insignem sudorem, subsequentes vero largissimam secretionem vrinae, quae antehac erat intense rubra, seu flammea, iam aurantii vel citrini coloris, excitarunt, cum euidenti tumoris decremento. Interponendam simul suasi, urgente asthma, dosin potiunculae asthmaticae, ad modum Brunnerianae conflatae, tum etiam pro re nata clysteres. In eodem statu versabatur adhuc vir generosissimus, quum ante quatrimum cum amicissimo LEYSERO adessem. Iam vero nouum morbus induit schema, quum intensissimus dolor, aegroto asserente, vix tolerandus, tum manum sinistram cum manifesta intumescencia, tum praecipue genu dextrum, subinde etiam finistrum, inuasit. Arcessitus iterum heri, aegrotumque quondam etiam chiragrae insultus acerbiores sustinuisse certior factus, pulsum citatum, urinam turbidam, obscure rufam cum sedimento crasso deprehendi, et desiderio aegroti, doloribus nimis fatigati, satisfactorius, suasi facculos ficos ex farina secalina, flor. chamom. et samb. ad genu dextrum, in primis dolens, adplicandum, tum etiam puluerem

unum alterumque nitroso - bezoardicum cum liqu. anod. m. H. gutt. XX — XXX. et emulsionem amygdalino - papauerinam, sepositis interea remediis scilliticis. Remiserunt etiam hac nocte dolores, et per vices somnum concessere: aegrotus antea de vita dolorumque leuamine desperans, paullo tranquillior esse coepit, vrina rufa crassa sedimentum demittente. Inscio aegroto, in cuius domo adhuc commoror, haec scribo, certissime tamen persuasus, nihil ipsi fore tam gratissimum, quam si in hoc mutato rerum statu, nouis Tuis consiliis succurrere haud grauatus fueris. Vale, Vir ill. et fauori Tuo, cet.

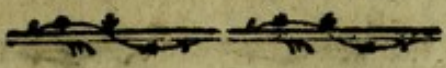
Suerini

d. 31. Ian. 1755.

H. L. B.

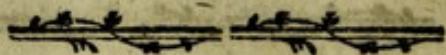
Responsum Werlhofii.

P. P. Doleo vices generosissimi W. quem partim cachexia hydropica, partim dolorifica et anomala arthritis excruciant, et in pericula inducunt. Egregia sunt et innocua, quae pro leuamine dolorum, vrgentis indicationis causa, medi-

 medicinae scilliticae substituiſti. Soleo eo re-
 rum ſtatu, quo arthritici dolores tumori cache-
 ctico accedunt, emulſioni fere tali, qualem
 praecepiſti, addere, ad octo vncias camphorae
 cum pineis tritae drachmam ſemis, nitri drach-
 mam vnam ſemis, vt tertia quaque hora coch-
 learia duo ſumantur, quod remedii genus, pro
 εὐφρογία, continuari poteſt. Ipi etiam tumori
 hydropico, vrinam ciendo, nonnunquam in-
 ſigniter prodeſt. Qui, niſi inde magis magis-
 que decreſcat, poſt arthritici doloris obtentum
 leuamen, ad alterum potentius tumoris et aſth-
 matis remedium, acetum ſcilliticum, confu-
 gere denuo licebit. Deus medicamentis bene-
 dicat, et auertat grauis morbi periculum! Vale,
 et me porro redama. Dab. Hannov. d. 4.
 Febr. 1755.

Epistoſa quarta.

P. P. Iterum T. adſum, calamumque iuſſu ge-
 neroſiſſimi W. adripio. Quarto die poſt, quam
 ſuperiores ad Te dedi litteras, praeter opinio-
 nem ſuperuenit ſudor effuſiſſimus, quem pro

vere colliquatio habuisssem, nisi plenarium
tum asthmatis reliquorumque symptomatum
leuamen, tum tumoris decrementum, verbo,
laetissimam euphoriam attulisset. Dextrum ta-
men genu cum pedibus occupatum adhuc te-
nuit tumor; quumque arthritici subinde inter-
currerent dolores, aduocatus non nisi lenissi-
ma diaphoretico - temperantia, de quibus in
superioribus meis dixi, continuanda suasi. Post
haec, quum arthritici dolores vtrumque genu
acerbius denuo adfligerent, ex Tuo consilio
exhibita est emulsio illa nitroso - camphorata,
quae quidem vtique dolores mitigauit, aegro-
tum tamen, ipso quidem iudice, vehementius
adfecit. Neque in vrina cienda speratum prae-
stitit effectum, potius huius excretionem parciore
reddita, tumor iterum ante triduum adauctus
videtur. Video iam in regione potissimum ilia-
ca dextra tumorem, diametro duas fere palmas
exaequantem, duriusculum quidem, a fortiori
tamen digitorum pressione foueas admittentem,
per interiora femorum ad vtrumque genu de-
currentem. Quo rerum statu generosiss. vir
iam ante, quam adueneram, missa emulsione
cam-

camphorata, ad acetum scillitic, quod adhuc paratum constabat, recurrit, nec continuandum hoc remedii genus dissuadet praesens rerum status. Non est, quod valde conquermur de appetitu somnoque: transpiratio etiam adhuc bona; animus vero, ob valetudinem semel iterumque in melius conuersam, neque tamen constantem, haud parum abiectus est. Quare tum generosiss. viri, tum meo nomine etiam atque etiam rogatum Te volo, Vir ill. vt ne desis nobis vltioribus Tuis consiliis solatioque. Vale, nec fauere desine cet.

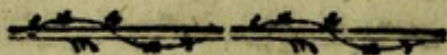
Dabam festinante crena T.

d. 14. Febr. 1755.

H. L. B.

Responsum Werlhofii.

P. P. In obstinato illo, et tam saepe, post pacatiora interualla, recurrente morbo generosiss. Viri, consuluerim vsum *liquoris aperitiui Penoti*, qui, vt nosti, ex spiritu tartari et vitrioli aquoso constat, ad drachmam vnā seu guttas nonaginta, quater in die pro *ἐνφροσίνῃ*,
et

et donec, si Deus benedixerit, tumor arthriticus aequae ac oedematosus penitus cesset, adsumendi: quo demum facto, ad roboranda viscera, et reuersiones praepediendas, aegro ad *ὀρθοσταδίαν* et virium motricium exercitium reducto, remedia ex Marte, praecipue *vitriol. Mart. ad rubedin. calcin.* in subsidium vocare licebit, summa anomalae arthritidis auxilia. Vale et feliciter age omnia. Dab. Hannov. d. 20. Febr. a. 1755.

ADDENDA.

Posthaec generosiss. vir sensim, et prope modum integre, sanitati restitutus, Mense Aprili ipse per litteras humanissimas me inuitavit, ut eum iam non qua medicus, sed qua amicus, animi recreandi causa, denuo inuiserem. At post triduum adueniens non sine insigni animi dolore inueni illum lecto iterum adfixum et grauissime aegrotantem, postquam praecedente die factum erat, ut in prandio, fortuita de causa, tacita ira valde incandesceret, dimidiaque simul vini Burgundici lagena potata,
post

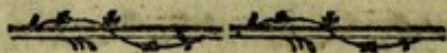
post prandium rheda vectus, aëri frigidiori et valde turbulento corpus incautus exponeret. Ab illo tempore, quidquid ageretur, infructuosum erat, omniaque conamina prorsus irrita. Sesquimensis circiter interuallo, hydrope arthritidisque anomalae molestiis sat diu excruciat, vir optimus obiit.

VI.

Chorea S. Viti.

Historia morbi.

Aegrota erat filia Iurisconsulti, XI annos nata, spongiosiori donata habitu, facie rubicunda sanguineque turgida, vitae sedentariae maxime addicta, nullis vnquam obnoxia narium haemorrhagiis, variolis ac morbillis diu rite perfuncta, nec non vegeta semper valetudine vsa. Inde ab aliquo tempore contraxisse videbatur loquendi quandam difficultatem, motibus digitorum manuumque inconsuetis, subinde

inde etiam oris quadam distorsione stipatam. Quae quidem symptomata, quum non constanter adessent, sed potius transitoria viderentur, praeterea motus isti insoliti pravae potius, quae isti aetati haud infrequens est, adfuetudini, quam morbo, a parentibus tribuerentur: initio quidem vix opus esse videbatur ope medica. Vermes accusare, tum floridus faciei adspectus retabat, tum reliquorum, quae vermium hospitium produnt, signorum absentia, nec alia aderat manifesta causa; sanguinis vero vel primo intuitui sese offerebat redundantia. Expurgatis per laxans congruum primarum viarum fordibus, suadebatur usus liquoris anod. m. H. cum liquore C. C. succin. remixti, pulverum nitroso - antispasmodicorum, enematum, pediluviorum tepidorum, et cucurbitularum cum scarificatione brachio pedique dextri lateris, quum sinistri artus magis adfici viderentur, applicatio. Sed superuenientes sensimque ingravescentes motus oris, superciliarum, manuum, brachiorum pedumque haud voluntarii, absque vlla, ne quidem per minutum temporis, intermissione, excepto somni, non plane deficientis,

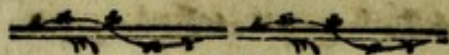
tis, tempore, mire variantes nec aegrotam amplius pedibus finentes insistere, iam manifesta erant Choreae St. Viti indicia. Adpetitus erat ex consuetudine bonus, nec vlla mentis alienatio, animus potius hilaris et ad lusus propensus; pulsus, quantum quidem per continuum musculorum motum tendinumque subfultum liceret eum explorare, a naturali parum vel nihil recedens: vrina alba subturbida cum aliquo sedimento: alui negotium expeditum. Vfus moschi minus satisfacere videbatur; olei vero animalis DIPPELII insigne quidem morbi alleuamentum praestare, at non constans. Quum parentes VSnem corticisque Peruv. tum temporis nonnullis adhuc suspecti vsum largiorem aegre admittere viderentur, auctor exstiti, vt res deferretur WERLHOFII iudicationi.

Suerini

d. 8. Mart. 1756.

H. I. B.

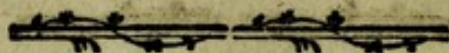
Respon.

Responsum Werlhofii.

P. P. Est omnino, quem dicis, morbus adolescentium spasticus, Chorea St. Viti vocatus. Summum medicamentum est *cortex Peruvianus*. Dari suadeo, si ita Tibi videtur, in pulvere, praebitis efficacibus, quinquies interdiu ad drachmam dimidiam, cui sacchari aliquid et cinnamomi tantillum pro gratia addi potest, et continuari ita, donec symptomata omnia cessent, tum repeti alternis hebdomadibus ad tres alias vices. Primus quidem usus nonnunquam ad mensem integrum extendi opus habet: nonnunquam vna vel altera hebdomas sufficit. Si, post diuturniorem paullo exhibitionem, nihil amplius utilitatis inde resultare videatur, spasmi non integre sublatis confugio feliciter ad oleum animale, vel gratius illud, ex plantarum regno naturae, quod *caieputi* vocant, cuius sex guttulas quarta quaque hora cum saccharo exhibendo, etiam sine cortice, leuiorem mali gradum in quatuor aegris superavi. Iam nunc curo aegram eiusdem, cuius Tua est, aetatis, quae frustra usurpatis illis oleis, cort. Peruiano, quem hodie octauum diem, dosi supra scripta,

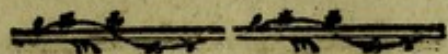
pta,

pta, adsumit, in dies euidenter ad sanitatem perducitur. Venaesectionem in brachio ad vncias septem vel octo praemitti velim. Abstinencia a cibis acribus, duris, succi nimis robusti, pinguibus, flatulentis, et a potibus fermentatis, pro quibus decoctum visci, cortice citri et saccharo conditum substituo, suadenda videtur. Sunt casus, praesertim, quum mens in hoc affectu diu alienatur, vbi neque cortex neque olea volatilia, neque emetica ex antimonio, Venaesectiones, catharses, epispastica, aciculae, anthelmintica, caetera, quibus omnibus sua constat vtilitas, morbum tollunt, sed sola expectatio. Vidi ad menses XXI. durare in puella nobili. Sed id rarissimum est. Cortex Peruv. fere semper iuuat. Et ea certa est consolatio, nunquam periculosum esse morbum, nunquam perpetuum. Est interdum recidiuus, semel, vel iterum. Sed et tunc de nouo superatur, nunquam aegris commoritur. Vale et me, quod facis, redama. Dab. Hannov. d. 12. Mart. a. 1756.

ADDENDA.

Praeuia VSne, felicius, quam quidem ob continuum musculorum motum et indefinenter perdurantem agitationem, sicut omnium membrorum, ita et brachii, ab adstante licet manibus detenti, fieri posse videbatur, administrata, per integrum mensem corticem strenue sumsit aegrota, tum etiam ex methodo repetiit, quo factum est, ut valde remitteret morbus. Quum tamen penitus cessare recusaret, VSne repetita, subiuncto vomitorio ex aqua benedicta RVLANDI, repetere etiam debuit corticem, et inde perfecte restituta, in hunc usque diem belle valet, numerosae proles felix mater. Unde corrui persuasio nonnullorum, Choream St. Viti femellis sterilitatem inducere.

VII.

Adfectus hypochondriacus cum convulsionibus epilepticis et insigni decremento corporis.

P. P. **V**eniam dabis litteris, quibus denuo interpello negotia Tua cumulatissima, et pro generosissimo L., cuius adfectiones fonticas, tumultuario licet calamo, inter aegrotantium, quos, domi absens, hic locorum curandos habeo, querelas, descriptas dedi, Tuum, Vir illustris, consilium submissee expeto. Vale, nec Tuo, quo haectenus frui mihi licuit, favore immeritaque benevolentia desine complecti cet.

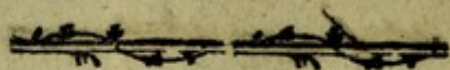
Suerini

d. 3. Sept. 1758.

H. L. B.

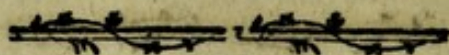
Historia morbi.

Aegrotus, XXX nondum annos supergressus, temperamenti cholericum-sanguinei, habitus corporis laxum inter et strictum medii, animi impense sensibilis, caeterum sanus, nec haemorrhoidum unquam fluxum expertus, licet

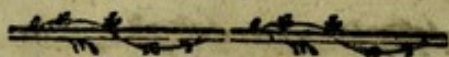
caecis subinde haemorrhoidibus tentatus, nec vitae ante actae irregularis sibi conscius, ante triennium et quod excurrit, subito absque manifesta causa corripitur motibus convulsivis brachii dextri, mox transeuntibus in epilepsiam, quantum quidem ex ipsius relatione conicere licet, per horulae circiter intervallum durantem. Ante biennium fere parili infestatus affectu, quo finito in eodem brachio vena secata fuit, sanguinis missionem quater quotannis repetere coepit, bisque potavit aquas Pyrmontanas, nec amplius, de quo conquereretur, habuit. Superiori vero anno, VSne sueta circa solstitium brumale neglecta, Ianuario exeunte sumit pilular. balsamicarum dosin, posteroque die, post leuiorem forte refrigerationem, praegresso brachii motu convulsivo, mentis abolitionem et epilepticos incidit motus, breui tamen transeuntes. Arcessitus tunc temporis et in omnia sollicite inquirens, certior factus sum, adfici ipsum per vices pathematibus, quae videbantur hypochondriaca leuiora, nausea, adpetitu acri, anxietatum sensu, lipothymiam minante, flatulentia; familiarem etiam ipsi esse
tum

tum grauedinem, tum purpuram, quam vocant, vrticatam. Subibat mentem suspicio vermium, quorum tamen haud manifesta aderant indicia, nec alia euidens, quae mihi satisfaceret, adparebat causa ex earum genere, quas vel ad repletionem, vel inanitionem, vel irritationem auctores referunt. Itaque generaliiori methodo insistendum, corpus superfluis liberandum humoribus, in primis intestinorum canalem a fordibus probe repurgandum, tumque delicato neruorum systemati robur restituendum ratus, praemisso laxante rhabarberino, per aliquot dies exhibui, non sine insigni euphoria, quae sollicito admodum aegroto animum reddebat, tincturam tonic. Stahl. pulveremque ex antispasmodicis salinis, lumbric. terrestr. addito oleo caieput conflatum, nec non liquorem anod. m. H. cum eodem oleo remixtum, quoties anxietates praecordiales recurrerent, sumendum, praescriptis simul diaeteticis, quae tum aegroti tum morbi indoli convenire videbantur, regulis, et pro ordinario potu rad. chin. or. cum visco querno decocto. Post haec suasi usum electuarii Tui mundifican-

tis, eique subiungendum antepilepticum illud
e cortice et Valeriana, absque melle tamen,
quod haud commode ferre sibi videbatur aeger,
paratum, quinquies ex methodo, iustis obser-
vatis interuallis, repetitum. Equidem initio
vsus electuarii mundific. transeuntibus tunc
temporis copiis Borussorum, per varias sollici-
tudines, animi motus et terrorem frequentem
interturbatus, parum voto respondere videba-
tur, intercurrentibus doloribus, subinde sat
acerbis, in cubito sinistro, interdum etiam in
brachio et femore dextri lateris, in noctem
protenfis, qui aliquoties in locum electuarii
alia substituere congrua iubebant: ne dicam de
manifesto corporis decremento, quod inde con-
sequi videbatur. Sensim tamen, subiuncto et
strenue continuato altero illo electuario, non
neglecta VSne, omnia ista, quae metum incu-
tiebant, euanuere symptomata, ita quidem,
vt post tertiam iam repetitionem, nec de cor-
poris decremento, nec de vlla alia molestia
conquerendi superesset ratio. Interim fir-
mandae magis adhuc valetudinis fine, exeunte
Iunio, VSne facta, ad fontem Pyrmontanum
abiit,

abiit, at successu minus felici, quum sub finem medicationis balneo infidens, rumore de copiarum Gallicarum eruptione perterritus, reditum properare cogeretur, variis adhuc in ipso itinere molestiis curisque agitatus. Redit itaque ineunte Augusto parum leuatus, corpore admodum extenuatus, languore artuum et dolore grauatiuo, adpetitu prostrato, ebullitionibus sanguinis, doloribus colicis leuioribus intercurrentibus, dolore item pungente momentaneo, quem saepius in vasis sanguiferis percipere se ait, fatigatus. Nouis quidem hisce molestiis, tinctura rhabarb. elix. Vitr. Myns. mixturis temperantibus cum oleo vini, egregie leuatis, mox vero inopinato fratris obitu denuo exacerbatis; et per anxietates transitorias cum manuum madore frigido adauctis, praemissa per sal Seign. cum aqua Selterana catharsi, ad electuar. illud antepilepticum, tanquam ad sacram anchoram refugit. Aderat hic ipse ante octiduum, circuitu quidem sanguinis magis aequali, magisque pacato gaudens, ob recurrentes tamen anxietates istas perquam molestas, corporis decrementum ac
lan-

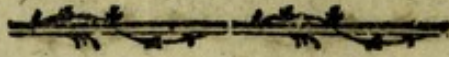

languorem, tensionem hypochondriorum spasticam, leues in somno pauores motusque artuum spasmodicos admodum sollicitus. Suasi VSnem, empl. hyosciami cum saponato iunctum, abdomini imponendum, enemata, temperantia, liquor. anod. oleum caiep. pro paroxysmis leuandis, tumque vsum electuarii repetendum. Cl. Dn. Medicus P. medicatione e cortice, tanquam noxia et periculosa reprobata, noluit commendare aliud quidquam, nisi hoc ipso mense denuo potandas aquas Pyramontanas. Quaeritur iam, num huic consilio, forte non spernendo, modo sufficiens sit, subscribendum, quidue porro agendum, num continuatus Cort. vsus, an potius Martis conuenire videatur.

Responsum Werlhofii.

P. P. Graphice, vt soles, descripsisti, iudiciose curasti morbum generosiss. L. Est affectus hypochondriacus, cum obstructione glandularum mesenterii, decrementi corporis causa, et neruorum paris vagi et sympathici debilitatione et irritatione, vnde pauores in
somno,

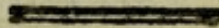
somno, motus artuum inuoluntarii, et ipsa, ubi grauior fit irritatio, conuulsio epileptica. Non improbo consilium de potanda denuo aqua Pyrmontana, cuius vsus statim a cessatione electuarii incipi, et per dies XIV. continuari possit, data primo et postremo salis Rupelensis siue Seignettae dosi, et ante prandium guttis XII. olei caieputi. At, statim absoluta hac duarum hebdomadum medicatione, repeti vellem electuarium ex cortice et per octiduum certe, aut, pro re nata, amplius, quinquies in die dari. Si quam suadere licet mutationem, valerianae, quae, diuturno vsu κακωσόμενος est, substitui vtiliter posse crediderim corticem *Winteranum*, egregium stomachicum et neruinum, et in obstructionibus glandularum Mesenterii singulare remedium, ea proportione, vt singulis corticis Peruuiani vnciis miscantur alterius drachmae duae. His medicamentis absolutis, indicationes ex euentu nascentur. Frictiones abdominis, exercitatio moderatior, animi tranquillitas, victus ex cibis blandis et facile digerendis, potus non fermentatus, roborans tamen, vt quem ex visco quer-

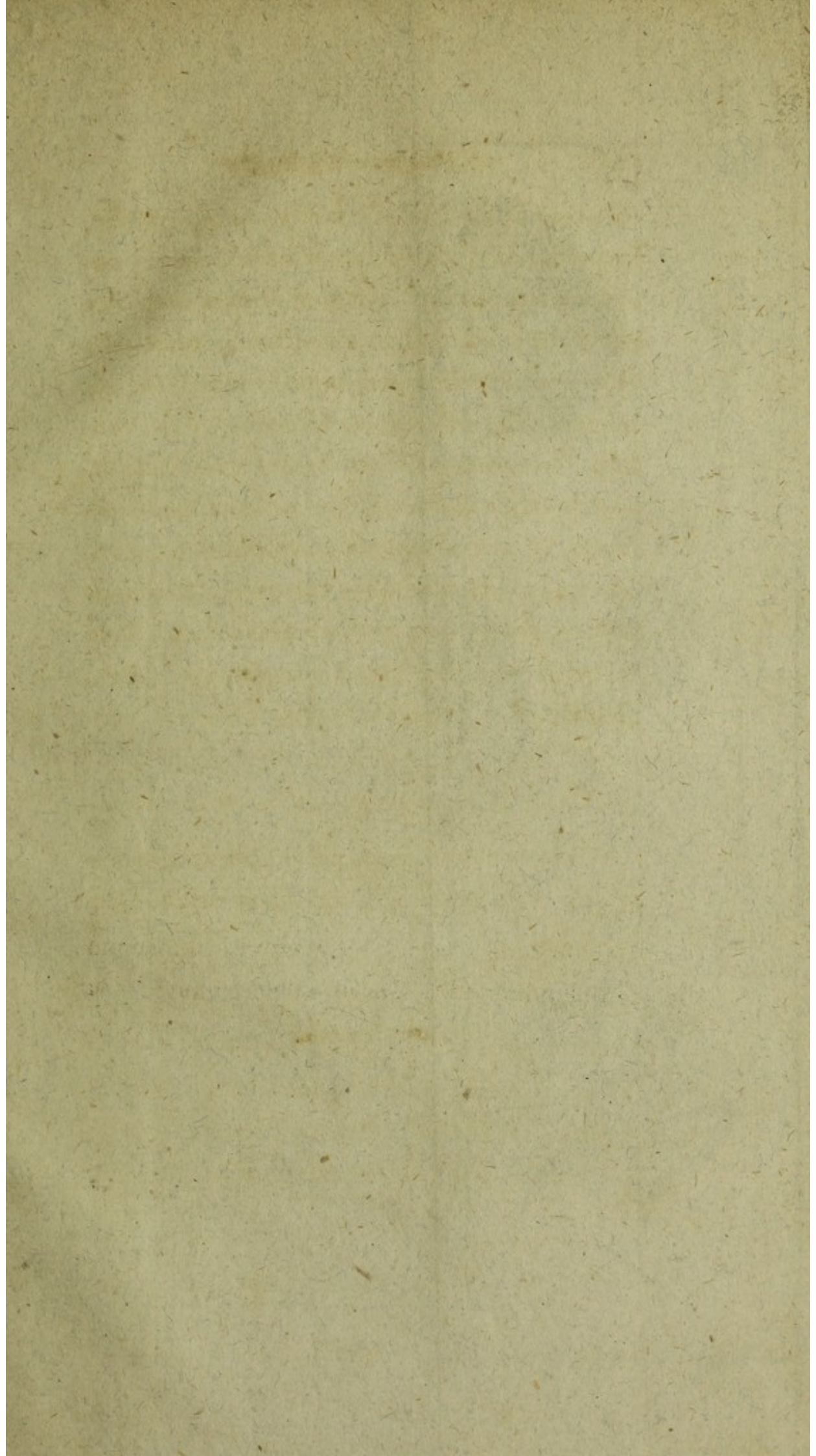

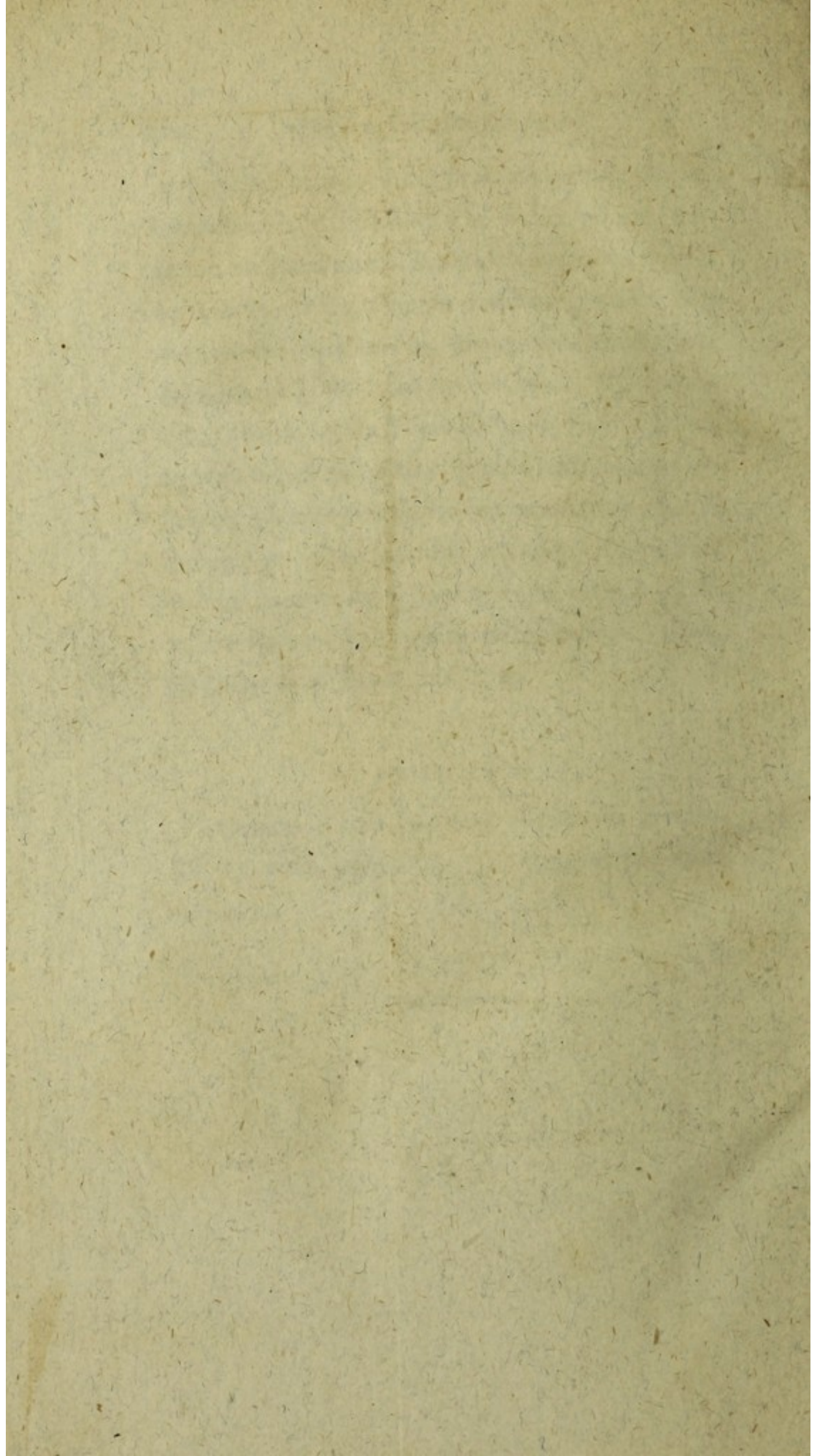
no praescripsisti, vel ex radice caryophyllatae, hypochondriis, stomacho et nervis amica, curationem iuuabunt. An postmodum medicina ex Marte, vti puluis cachecticus, referendis vltius obstructionibus, nervis roborandis, adhibenda sit, iudicabis ex successu. VSio consulta intermitteri post hac debere non videtur. Blanda etiam catharsis, quouis forte mense instituta, ad praecauendum symptomatum regressum faciet. Deus consilia fortunet! Ob munus missum gratias meo nomine agas velim. Vale et me fauore Tuo porro complectere. Dab. Hannov. d. 7. Sept. An. 1758.

ADDENDA.

Commendatae methodi virtute vir generosiss. ex voto conualuit, in hunc vsque diem superstes.

Tab.

Fig: I.

Fig: II.

Fig: V.

Fig: III.

Fig: IV.

